

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Міністерство освіти і науки України

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ЮХИМЕНКО Ігор Ігорович

УДК 327:321

**ДИСЕРТАЦІЯ
ТЕХНОЛОГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ПІВНІЧНОЇ
КОРЕЇ**

29 – Міжнародні відносини

291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Подається на здобуття ступеня доктора філософії. Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ І. І. Юхименко

Науковий керівник: **Висоцький Олександр Юрійович**, доктор політичних наук, професор

АНОТАЦІЯ

Юхименко І.І. Технології зовнішньої політики Північної Кореї. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 291 – міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Дніпро, 2023.

Дисертацію присвячено розгляду розвитку, та визначення зовнішньополітичних технологій КНДР.

Розкриті основні поняття та описані теоретико-методологічні основи дослідження технологій КНДР. Розглянуті теорії та концепції, які лягли в основу зовнішньополітичних технологій Пхеньяну. Відстежені історичні засади, які мали вплив на формування сучасних технологій зовнішньої політики КНДР. Проаналізовані суб'єкти технологій зовнішньої політики в КНДР за-для формування уявлення про логіку та послідовність в прийнятті зовнішньополітичних рішень. З'ясовано, що є об'єктами для технологій зовнішньої політики КНДР, та проаналізовані суб'єктно-об'єктні відносини. Розкрито особливості зовнішньої політики Північної Кореї через технології ідеологізації, інструменталізації ядерного потенціалу та асиметричної дипломатії.

Мета дослідження – конкретизація технологій зовнішньої політики КНДР та об'єктивна оцінка їх ефективності.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання комплексу наступних завдань:

- 1) розкрити основні поняття та описати теоретико-методологічні основи дослідження технологій зовнішньої політики КНДР;
- 2) роздивитися теорії та концепції, які лягли в основу зовнішньополітичних технологій Пхеньяну;
- 3) прослідити історичні засади, які мали вплив на формування сучасних технологій зовнішньої політики КНДР;
- 4) проаналізувати суб'єкти технологій зовнішньої політики в КНДР за-для формування уявлення про логіку та послідовність в прийнятті

зовнішньополітичних рішень;

- 5) з'ясувати, що є об'єктами для технологій зовнішньої політики КНДР, та проаналізувати суб'єктно-об'єктні відносини;
- 6) розкрити особливості зовнішньої політики Північної Кореї через технології ідеологізації, інструменталізації ядерного потенціалу та асиметричної дипломатії.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Кореїської-Народної Демократичної республіки. **Предмет дослідження** – технології зовнішньої політики КНДР.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні наукові принципи і методи пізнання, які широко використовуються в дослідженні зовнішньо та внутрішньо-політичних процесів, а також наукові підходи, пов'язані з особливостями досліджуваної теми.

Аналіз зовнішньої політики країн з точки зору їх практичного та прикладних аспектів застосування та оцінки ефективності використання зовнішньополітичних інструментів передбачає використання технологічного підходу як головної методологічної рамки. Використання цього підходу як ключового методологічного інструменту в політичних дослідженнях було проаналізовано О.Ю.Висоцьким у серії його наукових робіт.

Ще були розглянуті основні теорії та концепції зовнішньої політики КНДР скрізь призму історичного підходу, який вже довів свою ефективність та використовувався іншими політологами, наприклад цей підхід можна прослідкувати у роботах Г. Кіссінджера, Г. Моргентау чи Р. Арона. Вони зосередилися на вивченні історичних факторів, які визначають міжнародні відносини, у тому числі національні інтереси, стратегії та тактики, прийняті державами у різні періоди часу.

Також були використані інструменти аналізу публічної дипломатії через публікації у ЗМІ. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин вони є джерелами які дозволяють прослідити як динаміку відносин між двома окремими країнами чи оцінити стан всієї світової політичної арени.

Використання таких наукових принципів необхідних для максимально

повного аналізу технологій зовнішньої політики КНДР як принцип єдності історичного та логічного, принцип об'єктивності та комплексність та системність при вивченні всіх аспектів використання інструментарію за для досягнення зовнішньополітичних цілей. Ці принципи забезпечують критичний аналіз сукупності різноманітних фактів, які впливають на оцінку технологій, які використовує КНДР на дипломатичному рівні.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у поглибленні теоретичного базису базису технологій зовнішньої політики КНДР. Були поглиблені знання щодо суб'єктів та об'єктів зовнішньої політики цієї країни, що дало змогу згрупувати останні за цільовими групами і проаналізувати сутність суб'єктно-об'єктних відносин. Вперше у вітчизняному полі вивчення зовнішньої політики Північної Кореї були сформовані та описані технології ідеологізації, інструменталізації ядерного потенціалу та асиметричної дипломатії в зовнішніх зносинах КНДР.

Вперше

- у вітчизняному полі наукових знань розглянуто суб'єктні відносини у зовнішній політиці КНДР. Були виділені основні суб'єкти, які приймають участь у прийнятті зовнішньополітичних рішень, що дає змогу зрозуміти логіку їх прийняття та в цілому зрозуміти причини формування технологій, враховуючи особливості тоталітарних методів управління у доповнення до історичних чинників;
- також були визначені об'єкти указаних в роботі технологій зовнішньої політики КНДР. Країни, з якими контактує Північна Корея були розділені на категорії за принципом лояльності країн до режиму Кім Чен Ина при прийнятті регіональних чи глобальних політичних рішень на такі категорії: «союзницькі держави», «нейтральні країни та міжнародні організації» та «держави-вороги». Це дало змогу у повній мірі використати історичний метод дослідження для прослідкування генезису та еволюції технологій зовнішньої політики КНДР;
- було дане визначення технології «ідеологізації» в зовнішній політиці Північної Кореї. В роботі було доведено, що ідеологізація в Північній Кореї грає ключову роль, формуючи культуру, пропаганду, політичну

стратегію, суспільну думку та поведінку громадян. Цей підхід використовується як основа для реалізації інших технологій зовнішньої політики Пхеньяну, включаючи її основні принципи, інтереси та цінності. Ці принципи та цінності потім втілюються на міжнародній арені через описані в роботі технології. Завдяки ідеологізації відбувається ідейне та ціннісне зовнішньополітичними суб'єктами Північної Кореї, а також визначення і втілення стратегічних напрямків політики КНДР на міжнародному рівні.

- інструменталізація ядерного потенціалу країни, або «ядерна могутність» була описана як окрема зовнішньополітична технологія, яка є ефективним універсальним засобом використання факту розробки та володіння ядерною зброєю для досягнення зовнішньополітичних цілей країни. Були викладені її цілі та дана оцінка ефективності технології;
- Була описана технологія асиметричної дипломатії як ключовою зовнішньополітичною стратегією КНДР. Ця стратегія характеризується незвичайними, інноваційними та вартісно-ефективними підходами. Та пояснює, причини нестандартної поведінки країни на міжнародній арені. Дипломатія як форма комунікація – це завжди діалог, який може мати результат, корисний або одній із сторін, або двом та більше сторонам одночасно. Асиметрична дипломатія – це стратегічна комунікація слабкої сторони, націлена на результат через використання більш дешевих та менш затратних засобів.

Уточнено:

- визначення поняття «Технологія зовнішньої політики», яке розуміється як глобальний та всеосяжний набір інструментів та методів за-для досягнення зовнішніх цілей дипломатії Північної Кореї та підтримки життєздатності режиму КНДР в нинішніх геополітичних умовах в цілому.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для удосконалення чи переосмислення концепції колективної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та в світі в цілому. Розуміння конкретних технологій зовнішньої політики може бути використане

як частина наукового знання для розробки теоретичних та практичних шляхів деескалації на Корейському півострові. На даний момент для України обізнаність в технологіях КНДР буде корисна при прийнятті рішень щодо односторонніх мір з боку України чи про подальший вектор розвитку двосторонніх відносин після війни .

Це дослідження також сприятиме забезпеченню навчального процесу у вишах за спеціальностями «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та «Історія», оскільки вивчення зовнішньополітичних технологій скрізь призму історичного підходу включає у собі вивчення соціальних, культурних, військових та економічних особливостей Північної Кореї.

Ключові слова: Північна Корея, технології, технології міжнародних відносин, зовнішня політика, військове співробітництво, міжнародні відносини, сучасні міжнародні відносини, ядерні технології, ракетні технології, війна, безпека, глобальна безпека, денуклеаризація, санкції, держава.

SUMMARY

Yukhymenko I.I. Technologies of the foreign policy of North Korea. - On the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of degree of the doctor of philosophy on a specialty 291- international relations, public communications and regional studies.. Oles Honchar Dnipro National University, Dnipro, 2023.

The dissertation is devoted to the consideration of development and definition of foreign policy technologies of the DPRK.

The work reveals main concepts and describes theoretical and methodological foundations of the research of foreign policy technologies of DPRK. The theories and concepts that formed basis of Pyongyang's foreign policy technologies were considered. The historical foundations that had an impact on the formation of modern technologies of DPRK's foreign policy were traced. Subjects

of foreign policy technologies in DPRK were analyzed in order to form an idea about the logic and consistency of foreign policy decisions. It was found out what are the objects for the technologies of the foreign policy of the DPRK, and the subject-object relations were analyzed. The peculiarities of North Korea's foreign policy were revealed through technologies of ideologization, instrumentalization of nuclear potential, and asymmetric diplomacy.

The **purpose** of the study is to specify the technologies of DPRK's foreign policy and objectively assess their effectiveness.

Achieving the set goal made it necessary to perform a set of the following tasks:

- 1) to reveal the main concepts and describe theoretical and methodological foundations of the research of foreign policy technologies of the DPRK;
- 2) examine theories and concepts that formed basis of Pyongyang's foreign policy technologies;
- 3) trace the historical foundations that had an impact on the formation of modern technologies of DPRK's foreign policy;
- 4) to analyze the subjects of foreign policy technologies in the DPRK in order to form an idea of logic and consistency of foreign policy decisions;
- 5) find out what are the objects of the DPRK's foreign policy technologies, and analyze subject-object relations;
- 6) reveal the peculiarities of North Korea's foreign policy through the technologies of ideologization, instrumentalization of nuclear potential, and asymmetric diplomacy.

The **object** of the study is the foreign policy of the Democratic People's Republic of Korea. The **subject** of research is the foreign policy technologies of the DPRK..

Research methods. The theoretical and methodological basis of the research is general scientific principles and methods of cognition, which are widely used in the study of external and internal political processes, as well as scientific approaches related to the peculiarities of the research topic.

Understanding of foreign policy of states in practical and applied aspects, which is focused on evaluating effectiveness of their foreign policy tools, involves

the use of a technological approach as main methodological prism. The application of the technological approach as a methodological tool in domestic political science research was described by O.Vysotskyi in a number of his publications.

The main theories and concepts of the DPRK's foreign policy were analyzed through the prism of historical approach, which has already proven its effectiveness and was used by other political scientists, for example, this approach can be traced in the works of H.Kissinger, H.Morgenthau, or R.Aron. They focused on the study of historical factors that determine international relations, including national interests, strategies and tactics adopted by states in different periods of time.

The tools of public diplomacy analysis through media publications were also used. At the current stage of the development of international relations, they are sources that allow us to follow dynamics of relations between two separate countries or to assess state of the entire world political arena. The use of such scientific principles is necessary for the most complete analysis of the technologies of the foreign policy of the DPRK as principle of the unity of the historical and logical, principle of objectivity and complexity and systematicity when studying all aspects of the use of tools for the achievement of foreign policy goals. These principles provide a critical analysis of a variety of facts that influence the assessment of the technologies used by the DPRK at the diplomatic level.

The scientific novelty of the obtained research results lies in the deepening of the theoretical basis of the technology base of the DPRK's foreign policy. Knowledge of the subjects and objects of the foreign policy of this country was deepened, which made it possible to group the latter by target groups and analyze the essence of subject-object relations. For the first time in the domestic field of studying the foreign policy of North Korea, the technologies of ideologization, instrumentalization of nuclear potential and asymmetric diplomacy in the foreign relations of the DPRK were formed and described.

For the first time:

- subject relations in the foreign policy of the DPRK are considered in the domestic field of scientific knowledge. The main subjects that take part in

foreign policy decision-making were highlighted, which makes it possible to understand the logic of their adoption and in general to understand the reasons for the formation of technologies, taking into account the peculiarities of totalitarian management methods in addition to historical factors;

- the objects specified in the work of technologies of the foreign policy of the DPRK were determined. The countries with which North Korea is in contact were divided into categories according to the principle of loyalty of the countries to the regime of Kim Jong-un when making regional or global political decisions into the following categories: «allied states», «neutral countries and international organizations» and «Enemy states». This made it possible to fully use the historical research method to trace the genesis and evolution of North Korea's foreign policy technologies;

- the work defined the technology of «ideologization» in the foreign policy of North Korea. The work proved that ideologisation in North Korea plays a key role in shaping culture, propaganda, political strategy, public opinion and the behavior of citizens. This approach is used as a basis for implementing other technologies of Pyongyang's foreign policy, including its core principles, interests and values. These principles and values are then embodied in the international arena through the technologies described in the work. Thanks to ideologization, the ideological and value-oriented foreign policy subjects of North Korea, as well as the definition and implementation of the strategic directions of the policy of the DPRK at the international level, take place;

- the instrumentalization of the country's nuclear potential, or «nuclear power» has been described as a separate foreign policy technology, is an effective universal means of using the fact of developing and possessing nuclear weapons to achieve the country's foreign policy goals. Its goals were outlined and an assessment of the effectiveness of the technology was given;

- the technology of asymmetric diplomacy was described as a key foreign policy strategy of DPRK. This strategy is characterized by unusual, innovative and cost-effective approaches. But it sheds light on what determines the non-standard behavior of North Korea in international arena.

Specified:

- definition of the concept of «Foreign Policy Technology», which is understood as a global and comprehensive set of tools and methods to achieve the external goals of North Korean diplomacy and support the viability of the DPRK regime in the current geopolitical conditions as a whole.

The theoretical and practical significance of the obtained results is that they can be used to improve or rethink the concept of collective security in the Asia-Pacific region and the world as a whole. Understanding specific of foreign policy technologies can be used as part of scientific knowledge to develop theoretical and practical ways of de-escalation on Korean Peninsula. At the moment, for Ukraine, awareness of North Korean technologies will be useful when making decisions about unilateral measures on the part of Ukraine or about the further vector of development of bilateral relations after the war. This study will also contribute to ensuring educational process in universities with specialties like «International relations, public communications and regional studies» and «History». Because the study of foreign policy technologies through the prism of the historical approach includes the study of social, cultural, military and economic features of North Korea.

Key words: North Korea, technology, international relations technology, foreign policy, military cooperation, international relations, modern international relations, nuclear technology, missile technology, war, security, global security, denuclearization, sanctions, state.

Наукові праці, у яких викладені основні положення дисертації:

Публікації у наукових фахових виданнях України

- 1) Юхименко, І. (2022). ІДЕОЛОГІЗАЦІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 13(2), с.145–153. doi:<https://doi.org/10.15421/352135>
- 2) Юхименко, І. (2022). ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЯ ЯДЕРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 14(1(29)), с.120–132. doi:<https://doi.org/10.15421/352214>.
- 3) Юхименко, І. (2023). АСИМЕТРИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ПІВНІЧНОЇ КОРЕЇ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 15(1), с.208–216. doi:<https://doi.org/10.15421/352323>.

Додаткові праці

- 1) Юхименко, І. (2020). До питання основних стратегій реалізації зовнішньої політики Північної Кореї. У: *Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку. Матеріали II Міжнародної наукової конференції*. Дніпро, с.20–22.

ЗМІСТ

ВСТУП

.....	
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КНДР.....	14
1.1. Термінологічна база дослідження.....	14
1.2. Методологія та методика дослідження технологій зовнішньої політики Північної Кореї.....	19
1.3. Теорії та концепції зовнішньої політики КНДР.....	24
Висновки до розділу.....	
РОЗДІЛ 2. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ТЕХНОЛОГІЙ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР.....	55
2.1. Історичний контекст технологій зовнішньої політики Північної Кореї.....	55
2.2. Сутність та суб'єкти зовнішньополітичних технологій КНДР.....	86
2.3. Об'єкти технологій та сутність суб'єктно-об'єктних відносин у зовнішній політиці КНДР.....	91
Висновки до розділу 2.....	117
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР.....	124
3.1. Ідеологізація як технологія зовнішньої політики КНДР....	124
3.2. Використання інструменталізації ядерного потенціалу в якості зовнішньополітичної технології.....	136
3.3. Асиметрична дипломатія як технологія зовнішньої політики Північної Кореї.....	149
Висновки до розділу 3.....	158
ВИСНОВКИ.....	163
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	178

ВСТУП

Актуальність теми наукового дослідження обумовлена важливістю вивчення всіх механізмів, які забезпечують стабільне існування авторитарних та тоталітарних режимів у світі, в якому ідеї ліберальної представницької демократії глибоко поширені, і багато країн прагнуть їх втілення. Глобалізаційні процеси через все більшу відкритість кордонів та поглиблення економічної інтеграції ринків як між окремими країнами, так і регіонами світу в цілому, також мали показати світу ефективність ринкової економіки та політичних систем заснованих на засадах виборчої демократії.

Корейська Народно-Демократична республіка попре свою назву є прикладом країни з тоталітарною моделлю управління, яка є результатом впливу Радянського Союзу та результатом розділу Корейського півострова у результаті Корейської війни.

Навіть після поразки СРСР у Холодній війні, КНДР проводила поступову політику, спрямовану на ізоляціонізм. Північна Корея сприймає себе як країну-фортецю, що має сильну армію, яка здатна захищати себе від зовнішніх загроз. Ця концепція закріплена в ідеях «чучхе» та «сонгун», які просувають досягнення самозабезпеченості у всіх сферах, включаючи економіку та науку та зміцнення оборони країни за рахунок виводу армійського класу вперед пролетарського.

Але навіть у такій ситуації виживання такого режиму неможливо при умовах повної відмови від дипломатичних контактів, Північна Корея має низку унікальних зовнішньополітичних технологій, як слугують для реалізації КНДР її національних інтересів на міжнародній арені .

Розуміння таких технологій може стати основою для розробки механізмів колективної безпеки у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, де Північна Корея вже довгий час є точкою геополітичної нестабільності в регіоні. Наявність ядерної зброї у цієї держави тільки підвищує ризики ескалації конфлікту до глобального рівня.

Також протистояння двох частин колись єдиної держави Корея — КНДР

на півночі і Республіки Корея на півдні - це наслідок Холодної війни, який може стати ще одною гарячою точкою через активну розробку ядерних та ракетних технологій, які дають змогу проводити випробування засобів доставки зброї масового ураження. Факт подібних випробувань викликає занепокоєння у всіх акторів у регіоні.

Аналіз та оцінка зовнішньої політики Північної Кореї становить одне з ключових питань у сучасному науковому дискурсі, пов'язаному з Азіатсько-тихоокеанським регіоном. Ця важливість базується на ситуації, в якій перебуває Північна Корея. Ізоляція, особливо в контексті глобалізаційних процесів, часто розцінюється як аномалія, що може приховувати потенційні загрози. Тому важливим стає не тільки розуміння, а й детальне вивчення методів і підходів, які застосовує Північна Корея у своїй зовнішній політиці.

В останні роки, особливо в зв'язку з тривогою, піднятою в світі, навколо передбачуваної ядерної загрози КНДР, увага до вирішення Кореїської проблеми величезна. Тому сучасне осмислення механізмів зовнішньої політики КНДР актуально за-для розробки колективної стратегії та дипломатичних механізмів відповіді у разі переходу ситуації на Кореїському півострові у стадію військового конфлікту.

Сьогодні, коли весь світ пронизують глобалізаційні процеси, тенденції яких перейшли у сучасність ще з попереднього сторіччя. Перш за все всі країни намагаються об'єднатися за ознаками схожості економічних систем, спільних моральних орієнтирів, моделей управління та політичного устрою. російсько-Українська війна показала, що у разі військових конфліктів партнерами країн-комбатантів можуть виступати схожі за багатьма ознаками країни, не дивлячись на географічну віддаленість їх від зони бойових дій. На зовнішньополітичному фронті не багато країн можна назвати союзниками російської федерації. Умовно таким союзником можна назвати і Кореїську Народно-Демократичну Республіку[54][94], хоча на офіційному рівні цей факт спочатку заперечувався[140]. Але згодом, судячи з політичних заяв КНДР, її активності при голосуваннях в ООН та за ознаками, які вказують на пряму передачу рф вантажів військового призначення для використання їх в війні з Україною, Північна Корея зайняла одностайну позицію щодо підтримки

військової агресії[170].

Актуальність цієї роботи для України, як одної з країн західного світу, теж є великою. Вивчення механізмів зовнішньої політики, які тримають сьогоднішній північнокорейський режим частково відкритим для дипломатичних маневрів навіть в умовах жорстких санкцій та ізоляції, стає для самої Україною логічним кроком для побудови зовнішньої політики щодо КНДР після закінчення російсько-Української війни. Зокрема це допоможе ініціювати процес розслідування причетності КНДР до військової агресії російської федерації проти України. Та, у разі виявлення таких фактів, недопущення уникання відповідальності режиму Ким Чен Ина.

На сьогоднішній день наукова база в світі щодо питань вивчення проблематики Північної Кореї є достатньою для вироблення простих механізмів співіснування з таким режимом, але не є достатньою для повного вирішення низки проблем та зниження напруження на Корейському півострові. На сьогоднішній день чітке знання ролі КНДР, її міжнародних політичних і економічних інструментів, дозволить спрогнозувати подальший хід вирішення питань на Корейському півострові та дозволить підготуватися до наслідків, які можуть бути при будь-якому результаті при ліквідації нестабільності у регіоні.

В Україні ця тематика досліджувалася менше через територіальну віддаленість обох країн, низький рівень дипломатичних відносин, та рідкість епізодів дипломатичних контактів та подій. Після повномасштабного вторгнення росії в Україну, КНДР визнала незалежність проросійських терористичних угруповань «днр» та «лнр»[131], Україна розцінила цей жест як «Спробу підірвати суверенітет та територіальну цілісність України з боку Пхеньяна, грубе порушення Конституції України, Статуту ООН та основоположних норм і принципів міжнародного права.» та розірвала дипломатичні стосунки з Північною Кореєю[32]. Повна відмова від дипломатичних відносин збільшує актуальність даної роботи, так як розуміння зовнішньополітичних технологій КНДР дозволить Україні виробити свою стратегію для взаємодії з цією країною у майбутньому.

Важливим фактором недостатнього вивчення проблематики в Україні є

значно нижчий рівень доступу до архівів та інших цінних джерел інформації для українських дослідників у порівнянні з дослідниками КНДР з російської федерації та Китайської Народної Республіки. Але попри це, вчені в Україні також займаються проблематикою КНДР. Роботи професора Кан Ден Сіка розглядають проблематику Кореїського півострова з різних сторін, що в свою чергу допомогло для досягнення цілей цієї дисертаційної роботи.

Доступні на сьогоднішній день джерела інформації також можуть частково або повністю бути недостовірними через закритість кордонів та режиму у самому КНДР чи через роботу пропаганди Республіки Корея, яка формує негативний образ Кореїської Народно-Демократичної республіки у міжнародному соціальному фоні через міжнародні ЗМІ. А саме тому потребують ретельної перевірки. Ці фактори є основними проблемами при вивченні внутрішньої чи зовнішньої роботи режиму у КНДР.

Вагомий внесок у розвиток вивчення Північної Кореї та різних аспектів існування його тоталітарного режиму зробили багато вчених з різних країн. Для осмислення історичного генезису та його аналізу були розглянуті роботи М. Робінсона, В. Тихонова, Д. Ланькова. Для розкриття впливу ідеології на цей процес були розглянуті роботи Кім Ір Сена та Кім Чен Іра. Також для розкриття проблематики були використані дані з серії книг «The Foreign Relations of the United States» (FRUS). Також для розкриття цього періодизації та її впливу на зовнішню політику була розглянута документна база, яка є юридичним підґрунтям ведення зовнішньої політики КНДР з одної сторони та показує як інші країни та організації реагували на використання Північною Кореєю її зовнішньополітичних технологій. Прикладами таких документів є в першу чергу Соціалістична конституція КНДР, також були розглянуті документи МЗС СРСР та резолюції СБ ООН щодо санкцій накладених на КНДР. Також особливу роль для аналізу історичного розвитку КНДР зіграв аналіз засобів масової інформації. Для цього була використана інформація як з щоденної газети «Нодон синмун», яка під чітким наглядом Трудової Партії Кореї є основним джерелом внутрішньої пропаганди, так і при аналізі сучасного етапу були взяті публікації зі ЗМІ різних країн, наприклад BBC, Deutsche Welle, Reuters, ТСН та Урядовий Кур'єр.

Для вивчення суб'єктно-об'єктної бази були використані профільні роботи Ли Джон Сока, А. Воронцова та Ли Чжае-Джина та Киун Чанга. Щодо документальної бази, була розглянута низка договорів, що характеризують стан відносин КНДР та іншими країнами за нею та між собою. Такими прикладами як і Договір про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу між Китайською Народною Республікою і Корейською Народно-Демократичною Республікою чи Договір про взаємну оборону між Сполученими Штатами Америки та Республікою Корея. Свої принципи та стратегії зовнішньої політики КНДР на сучасному етапі були розглянуті також з боку публічних заяв. Для цього були розглянуті публікації багатьох новинних агентств таких як: Reuters, BBC, Deutsche Welle, New York Times, The Guardian, China Daily, та Інтерфакс-Україна.

Серед дослідників, які аналізували ідеологію Північної Кореї, слід виділити таких авторів як Р. Холмс, К. Асмолов, Е. Хауелл, Е. Хонг, С. Чой, С. Курбанов, Н. Бойліу, Ф. Віджай, Дж. Гултом, І. Сіманджунтак та Ф. Симанджунтак. Також важливі дослідження, присвячені зовнішній політиці КНДР, серед яких варто згадати праці Сіка. К.Д. Л. Кайсової та У. Чжана

Якщо говорити про останні публікацій, які присвячені з'ясуванню інструменталізації ядерного потенціалу Північної Кореї, які були використанні при осмисленні цієї технології, то до них належать роботи Сік.К.Д, Парка Дж., Фукуди Дж., Мансурова А., Поллака Дж., Шіллінга Дж., Кан Х. та Наранга В..

При роботі над описанням технології асиметричної дипломатії також використовувалися публікації, Гауза К., Лі Й., Екмекціоглу Е., Хан С. Кіма М., Тана Е., Парка Дж. та Річі М.

Зазначені вище роботи хоч і не розкривають особливості ідеологізації чи інструменталізації ядерного потенціалу як зовнішньополітичних технології, але дають змогу осмислити їх значення та особливості. Ці автори у своїх наукових роботах зосереджуються на реконструкції характеристик дипломатії Північної Кореї на світовій арені. Вони виокремлюють певні аспекти асиметричної дипломатії, однак не надають повної картини цього феномена. Тому ця дисертаційна робота має заповнити цей пробіл у світовому та вітчизняному

науковому знанні.

Вибір теми дисертаційного дослідження зумовлений прагнення частково заповнити пробіл у вітчизняній системі наукового знання, що дозволить українським дослідникам мати більш чіткий базис для подальшого дослідження зовнішньополітичного аспекту виживання політичного режиму в КНДР та розробки інструментів для ефективного ведення зовнішньої політики України по відношенню до Північної Кореї. Також цю дисертаційну роботу можна використовувати і для вивчення інших аспектів існування політичного режиму КНДР та тоталітарних режимів у ХХІ ст. загалом.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – вивчення, конкретизація та об'єктивна оцінка їх ефективності технологій зовнішньої політики КНДР.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання комплексу наступних **завдань**:

- 1) розкрити основні поняття та описати теоретико-методологічні основи дослідження технологій КНДР;
- 2) роздивитися теорії та концепції, які лягли в основу зовнішньополітичних технологій Пхеньяну
- 3) прослідити історичні засади, які мали вплив на формування сучасних технологій зовнішньої політики КНДР
- 4) проаналізувати суб'єкти технологій зовнішньої політики в КНДР за-для формування уявлення про логіку та послідовність в прийнятті зовнішньополітичних рішень;
- 5) з'ясувати, що є об'єктами для технологій зовнішньої політики КНДР, та проаналізувати суб'єктно-об'єктні відносини.
- 6) розкрити особливості зовнішньої політики Північної Кореї через технології ідеологізації, інструменталізації ядерного потенціалу та асиметричної дипломатії.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Кореїської-Народної Демократичної республіки.

Предмет дослідження – технології зовнішньої політики КНДР.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні наукові принципи і методи пізнання, які широко використовуються в дослідженні зовнішньо та внутрішньо-політичних процесів, а також наукові підходи, пов'язані з особливостями досліджуваної теми.

Осмислення зовнішньої політики держав у практично-прикладному аспекті, який орієнтований на оцінку ефективності їх зовнішньополітичного інструментарію, передбачає застосування технологічного підходу як основної методологічної призми. Застосування технологічного підходу як методологічного засобу у вітчизняних політологічних дослідженнях описав професор О.Ю.Висоцький у низці своїх публікацій.

Технологічний підхід в аналізі світової політики розглядає її як процес взаємодії або протистояння зовнішньополітичних технологій у контексті змагання за вплив на ухвалення та виконання глобальних рішень. Такий підхід дозволяє міжнародним акторам знижувати рівень непередбачуваності та невизначеності у своїх діях, тим самим підвищуючи ефективність і результативність у реалізації власних політичних цілей на різних рівнях міжнародних відносин.

Ще у науковій роботі розглядаються основні теорії та концепції зовнішньої політики КНДР скрізь призму історичного підходу, який вже довів свою ефективність та використовувався іншими діячами, які внесли вклад у вивчення міжнародних відносин, наприклад цей підхід можна прослідкувати у роботах Кіссінджера Г., Моргентау Г. та Арона Р. Вони зосередилися на вивченні історичних факторів, які визначають міжнародні відносини, у тому числі національні інтереси, стратегії та тактики, прийняті державами у різні періоди часу.

Також було використано аналіз публічної дипломатії через публікації у ЗМІ. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин вони є джерелами які дозволяють прослідити як динаміку відносин між двома окремими країнами чи оцінити стан всієї світової політичної арени.

Використання таких наукових принципів необхідних для максимально

повного аналізу технологій зовнішньої політики КНДР як принцип єдності історичного та логічного, принцип об'єктивності та комплексність та системність при вивченні всіх аспектів використання інструментарію за для досягнення зовнішньополітичних цілей. Ці принципи забезпечують критичний аналіз сукупності різноманітних фактів, які впливають на оцінку технологій, які використовує КНДР для реалізації своїх зовнішньополітичних цілей. Такі принципи використовуються для визначення авторської позиції у цій роботі, та забезпечують вивчення всіх факторів, що обумовлюють особливості формування, використання та оцінки ефективності використання описаних нижче технологій.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у поглибленні теоретичного базису технологій зовнішньої політики КНДР. Були поглиблені знання щодо суб'єктів та об'єктів зовнішньої політики цієї країни, що дало змогу згрупувати останні за цільовими групами і проаналізувати сутність суб'єктно-об'єктних відносин. Вперше у вітчизняному полі вивчення зовнішньої політики Північної Кореї були сформовані та описані технології ідеологізації, інструменталізації ядерного потенціалу та асиметричної дипломатії в зовнішніх зносинах КНДР.

Вперше:

- у вітчизняному полі наукових знань розглянуто суб'єктні відносини у зовнішній політиці КНДР. Були виділені основні суб'єкти, які приймають участь у прийнятті зовнішньополітичних рішень, що дає змогу зрозуміти логіку їх прийняття та в цілому зрозуміти причини формування технологій, враховуючи особливості тоталітарних методів управління у доповнення до історичних чинників.
- також були визначені об'єкти указаних в роботі технологій зовнішньої політики КНДР. Країни, з якими контактує Північна Корея були розділені на категорії за принципом лояльності країн до режиму Кім Чен Ина при прийнятті регіональних чи глобальних політичних рішень на такі категорії: «союзницькі держави», «нейтральні країни та міжнародні організації» та «держави-вороги». Це дало змогу у повній

мірі використати історичний метод дослідження для прослідкування генезису та еволюції технологій зовнішньої політики КНДР.

- було дане визначення технології «ідеологізації» в зовнішній політиці Північної Кореї. В роботі було доведено, що ідеологізація в Північній Кореї грає ключову роль, формуючи культуру, пропаганду, політичну стратегію, суспільну думку та поведінку громадян. Цей підхід використовується як основа для реалізації інших технологій зовнішньої політики Пхеньяну, включаючи її основні принципи, інтереси та цінності. Ці принципи та цінності потім втілюються на міжнародній арені через описані в роботі технології. Завдяки ідеологізації відбувається ідейне та ціннісне зовнішньополітичними суб'єктами Північної Кореї, а також визначення і втілення стратегічних напрямків політики КНДР на міжнародному рівні.
- інструменталізація ядерного потенціалу країни, або «ядерна могутність» була описана як окрема зовнішньополітична технологія, яка є ефективним універсальним засобом використання факту розробки та володіння ядерною зброєю для досягнення зовнішньополітичних цілей країни. Були викладені її цілі та дана оцінка ефективності технології;
- Була описана технологія асиметричної дипломатії як ключовою зовнішньополітичною стратегією КНДР. Ця стратегія характеризується незвичайними, інноваційними та вартісно-ефективними підходами. Та пояснює, причини нестандартної поведінки країни на міжнародній арені. Дипломатія як форма комунікація – це завжди діалог, який може мати результат, корисний або однієї із сторін, або двом та більше сторонам одночасно. Асиметрична дипломатія – це стратегічна комунікація слабкої сторони, націлена на результат через використання більш дешевих та менш затратних засобів.

Уточнено:

- визначення поняття «Технологія зовнішньої політики», яке

розуміється як глобальний та всеосяжний набір інструментів та методів за-для досягнення зовнішніх цілей дипломатії Північної Кореї та підтримки життєздатності режиму КНДР в нинішніх геополітичних умовах в цілому.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані для удосконалення чи переосмислення концепції колективної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та в світі в цілому. Розуміння конкретних технологій зовнішньої політики може бути використане як частина наукового знання для розробки теоретичних та практичних шляхів деескалації на Корейському півострові. На даний момент для України обізнаність в технологіях КНДР буде корисна при прийнятті рішень про подальший вектор розвитку двосторонніх відносин після війни.

Це дослідження також сприятиме забезпеченню навчального процесу у вишах за спеціальностями «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та «Історія», оскільки вивчення зовнішньополітичних технологій скрізь призму історичного підходу включає у собі вивчення соціальних, культурних, військових та економічних особливостей Північної Кореї.

Особистий внесок здобувача. Результати поставлених завдань цієї дисертаційної роботи були опубліковані автором одноосібно у 3 фахових виданнях України з міжнародних відносин.

Апробація результатів дослідження була здійснена в тезах до II Міжнародної наукової конференції «Освіта і наука у мінливому світі: проблеми та перспективи розвитку» (Дніпро, 2020).

Публікації. За темою дисертації автором опубліковано 3 одноосібних наукових статей. Всі вони опубліковані у фахових виданнях України з міжнародних відносин.

Структура дисертації обумовлена поставленими дослідницькими завданнями та складається із вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків роботи та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 195 сторінок, з яких 18 сторінок – список використаних джерел (173

найменувань). Обсяг текстової частини дисертаційної роботи складає 177 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КНДР

1.1. Термінологічна база дослідження

Зовнішньополітичні зносини на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин є комплексним явищем, і зовнішньополітичних технології є його малою частиною. Велика наукова база з політичних та суміжних наук, за якими пов'язані ці технології, дає нам велику кількість тлумачень для одних і тих же явищ, тому важливо розглянути основні поняття, які розглядаються у цій науковій роботі.

Насамперед треба дати визначення поняттю «технологія». У сучасному світі термін широко використовується у всіх галузях життєдіяльності людства. Серед численних дослідників спостерігається тенденція до широкого трактування та застосування концепції технологій. Наприклад, Д. Бівер визначав термін «технологія» як «усі методи, які люди використовують для застосування своїх винаходів та відкриттів з метою задоволення потреб і бажань»[56]. Але такий підхід дає надто широке поняття. Дж. Басел у своїй роботі описує, технологію «методи та процедури, використовувані для створення та реалізації речей.», що дає базове розуміння поняття[61]. Р.К. Гоель описує «технологію як ключовий елемент методології виробництва, який перетворює інвестиції чи ресурси на продукцію (товари та послуги)». [91]. Такий зміст поняття «технологія» дає більше розуміння того, що сам набір дій має бути направлений на конкретний позитивний результат. У той час американський політичний діяч, А. Гор розширює поняття «технологія», включаючи не тільки знаряддя праці та прилади, але й «системи і методи організації, що посилюють нашу спроможність впливати на світ. Це будь-який набір процесів, які розширюють наші можливості або спрощують виконання завдань, як технологію. Це може включати навіть нові системи мислення, такі як ринкова економіка чи демократія, розглядаючи їх як засоби досягнення певних цілей»[92].

З наведеного можна зробити висновок, що, що технологія є

системою методів, інструментів, дій, правил та принципів їх застосування у конкретному середовищі та в конкретний час. Технологія повинна спрощувати процес досягнення мети та забезпечувати позитивні результати. В цьому контексті, ефективність технології можна оцінити, порівнюючи досягнуті результати з витраченими ресурсами, тоді як результативність вимірюється через порівняння планованих дій з фактично отриманими результатами.

Принципи та правила, що визначають контекст застосування, є критично важливими для ефективного використання інструментів, методів та засобів у відповідному середовищі. У контексті політичних і, зокрема, зовнішньополітичних технологій, до таких правил та принципів належить урахування специфіки та поведінкових моделей суб'єктів — країн, блоків міжнародних організацій та інших формацій, до яких ці технології застосовуються.

Оскільки зовнішньополітичні технології є складними і спрямовані на досягнення певних цілей, їхня ефективність та результативність залежать від багатьох факторів. Серед принципів і правил, які слід враховувати, важливе місце займають такі аспекти, як історичний, економічний, правовий та політкультурний контексти, впливаючи на ефективність використання зовнішньополітичних технологій. Крім того, серед основних принципів застосування методів, інструментів та дій у рамках цих технологій також важливим є врахування послідовності їх використання відносно обраного об'єкту. Можна стверджувати, що у певних ситуаціях дотримання послідовності виконання необхідних дій при використанні певної зовнішньополітичної технології є виправданим і може слугувати правилом. Це пояснюється тим, що незавершення одного кроку або заходу може перешкоджати ефективному виконанню наступних дій. Але не у всіх випадках та кейсах це можливо через багатогранність та різні підходи різних суб'єктів використання зовнішньополітичних технологій одне до одного.

Цей термін часто можуть бути вжитим як тотожний з методами чи інструментами в контексті міжнародних відносин, тому треба розрізняти ці поняття та дати чітке визначення кожному з них.

Насамперед, методи та інструменти розглядаються як більш локальні

явища, які є частиною технологій. Якщо говорити про методи, то в це поняття вкладаються знання та підходи, результативність яких перевірена на практиці. Метод — система категорій, цінностей, регулятивних принципів, методів обґрунтування. Поняття метод в цій роботі розглядається як поняття, яке відображає теоретичний базис використання конкретної технології.

У той самий час під «інструментами» мається на увазі вже практичний аспект використання технології. Це може бути наприклад знаряддя праці, яке використовується для досягнення поставленої для технології мети чи законопроект завдяки якому відбувається легітимізація використання політичної технології як на полі внутрішньої, так і на зовнішньополітичному фоні.

Поняття «політика» у нинішній роботі розглядається як загальний напрямок, характер діяльності держави чи її лінія поведінки за для досягнення поставлених цілей та інтересів.

Сам термін було введено у в IV ст. до н.е. Арістотелем. Він охарактеризував його як мистецтво управління державою[1]. У своєму трактаті він розглядає проблеми сім'ї як осередку держави, інститут рабства, громадянства, дає визначення держави, а також форм її правління та цілей. Зазначають, що кінцеве завдання, яке ставить перед собою Арістотель у «Політиці», — теоретична побудова ідеального полісу[2].

У суспільстві термін «політика» частіше всього вживається і розуміється як сфера суспільної-управлінської діяльності держави або конкурентне середовище в боротьбі за ресурси, та можливість для просування своїх інтересів і бачення. В академічному тлумачному словнику «політика» описується як загальний напрямок, характер діяльності держави, певного класу або політичної партії[42. с. 80]. Таке розуміння має історичні причини через багату внутрішньополітичну історію незалежної України та часто набуває негативного контексту. Таке значення політики добре описав основоположник сучасної політології американський політолог Гарольд Дуайт Лассвелл у своїй роботі[117].

Отже під політичними технологіями мається на увазі набір методів,

технік і стратегій, що використовуються для досягнення політичних цілей, наприклад, як збільшення підтримки, йде підвищення рейтингу, формування певної громадської думки, маніпуляція виборами.

Технології на нинішньому етапі розвитку науково-технічної бази та засобів масової інформації можуть включати як використання сучасних інформаційних джерел, такі як телебачення, радіо, інтернет і соціальні мережі для лобіювання ідей. А також різні техніки, як-от аналіз даних, опитування громадської думки, використання зразків поведінки.

Політичні технології використовуються повсюдно, як у демократичних, так і в недемократичних суспільствах, і можуть бути як ефективним інструментом для розвитку та зміцнення демократії, так і для посилення авторитаризму та обмеження свобод і прав громадян. Таким чином, технології як явище, так і термін, нерозривно пов'язані з політичним життям.

Термін «політичні технології» почав використовуватись у радянській науці про політику у 1970-х роках. Він став поширюватися у зв'язку з розвитком політичної комунікації та технік маніпулювання масовою свідомістю з метою досягнення політичних цілей. Згодом, після розпаду Радянського Союзу, термін «політичні технології» став використовуватись в Україні та інших країнах для позначення тактик та стратегій, які використовуються в політичних кампаніях та маніпуляціях громадською думкою з метою досягнення певних політичних цілей.

Зовнішня політика - це набір дій, вкладених у встановлення, розвиток та підтримку відносин між державами чи іншими суб'єктами міжнародного права. Це означає, що зовнішня політика може включати дипломатичні, економічні, військові, культурні та інші види взаємодії між державами.

Основна мета зовнішньої політики – захист національних інтересів та безпеки держави, а також просування своїх політичних, економічних, культурних та інших інтересів на міжнародній арені. Зовнішньополітичні технології і допомагають досягти цих цілей та їх ефективність у цьому вже може бути об'єктивно оцінена.

У сучасному відчиняному науковому середовищі чимало дослідників

зосереджуються на вивченні політичних технологій. Так, Д. Видрін запропонував своє бачення визначення поняття політичних технологій як «системи методів і способів послідовного досягнення бажаного результату, з увагою до загальних і довгострокових наслідків ухвалених рішень»[4]. Але у цьому визначенні не відображено сутності саме політичного політичного аспекту і може бідно застосоване майже у будь-якій сфері.

К. Ващенко переорієнтовує підхід до розуміння сутності політичних технологій, вважаючи їх значущою складовою політичної культури суспільства в цілому та окремих політичних акторів зокрема. Він визначає політичні технології не просто як набір правил і методів для досягнення визначених політичних цілей, але і як систему шляхів втілення політичних цінностей суб'єктів у процесі політичної діяльності[3]. Науковець О. Поліщук дав більш універсальне визначення явища політичних технологій. На його думку, політичні технології – це інтелектуально спроектовані багаторівневі алгоритми дій політичного характеру (наприклад, акції чи політичні компанії), що спрямовані на постійне та тривале підвищення ефективності роботи суб'єктів політичної системи предмет боротьби та утримання влади[37, с 715-717].

Отже, говорячи про технології зовнішньої політики, у контексті цієї роботи мається на увазі набір методів, інструментів та стратегій, що використовуються зовнішньополітичними акторами для досягнення цілей у сфері зовнішньої політики, таких як захист національних інтересів, зміцнення позицій на міжнародній арені, розвиток діалогу та співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями. Також у це поняття включається і дії суб'єктів зовнішньої політики, які направлені на упередження, ліквідацію чи мінімізацію негативних наслідків роботи технологій зовнішньої політики інших держав.

Поняття «технології зовнішньої політики» охоплює усі можливі дії, процедури, методи та способи, які мають відношення до намагання досягнення позитивного результату, що може виражатися у отриманні переваг на різних рівнях взаємодії між суб'єктами здійснення цих технологій. Використання телеологічного критерію для аналізу політичних технологій

дозволяє здійснювати тактичне та стратегічне осмислення зовнішньополітичних процесів у залежності від визначених завдань. Це сприяє оцінці їх ефективності та визначенню потенціалу їх застосування іншими суб'єктами в специфічних умовах.

Зовнішньополітичні технології можуть включати різні засоби та методи впливу, такі як дипломатичні переговори, пропаганда, використання інформаційних технологій, економічні та військові заходи тиску, створення та підтримка певних політичних режимів, а також участь у міжнародних організаціях та форумах.

Мета зовнішньополітичних технологій – максимізувати реалізацію зовнішніх інтересів держави на міжнародній арені, покращити фон у відносинах з іншими об'єктами та підвищити рейтинг та престиж своєї країни у світовому співтоваристві за-для отримання різного роду преференцій які можуть позитивно сказатися як на стабільності політичного режиму.

1.2 Методологія та методика дослідження технологій зовнішньої політики Північної Кореї

Сьогодні вивчення зовнішньої політики КНДР стає дедалі актуальнішою темою для наукового співтовариства. Даний напрямок вимагає багатой методологічної та методичної бази, яка опиралася б не тільки на досвід вчених та політологів минулого, а й на сучасні методи наукового вивчення політичних систем та їх дії на світовій арені.

Тому для того щоб проаналізувати, відокремити та оцінити ефективність технологій зовнішньої політики Північної Кореї у цій роботі був використаний синтез підходів та інструментів. Основою для наукового аналізу є технологічний та історичний підходи. Через їх призму можна виявити витoki, сутність та подальші тенденції розвитку технологій зовнішньої політики КНДР та оцінити ефективність їх використання.

На сьогоднішній день зростає увага науковців з різних країн до технологій зовнішньої політики, що підкреслює значущість осмислення технологічного аспекту у міжнародних відносинах та оцінки їх ефективності. Зовнішньополітичні технології охоплюють процедури, дії, способи та методи,

які направлені на оптимальне та ефективне втілення політичних стратегій на світовій арені для досягнення конкретних цілей та завдань політичного суб'єкта, зокрема забезпечення, посилення та розширення свого впливу на глобальні політичні процеси, які, у свою чергу, можуть впливати на внутрішню політику країни.

Актуальність і значимість аналізу зовнішньополітичної діяльності держави у технологічному контексті полягає в тому, що характеристика конкретних дій політичних акторів на міжнародній арені визначається через мети, які вони ставлять перед собою, а не через унікальність конкретних засобів. Це означає, що будь-які дії, методи та підходи, які відрізняються ефективністю, цілеспрямованістю використання та сприяють досягненню національних інтересів, незалежно від їх первинного призначення, походження чи звичайної сфери застосування, можуть бути використані як зовнішньополітичні технології. Водночас, ефективність та адекватність використання таких технологій визначається потребами суб'єктів, особливостями об'єктів впливу, часом та умовами їх застосування. Таким чином, будь-яка технологія у зовнішній політиці втілюється з урахуванням конкретних вимог та потреб держави.

Методологія аналізу зовнішньої політики Північної Кореї заснована на технологічному підході. Цей підхід відкриває фундаментальні евристичні можливості для аналізу політики країни на міжнародній арені з практичного та прикладного погляду та дозволяє оцінити ефективність зовнішньополітичного інструментарію держави. Важливість і актуальність використання технологічного підходу як методологічного інструмента в політологічних та міжнародних дослідженнях підтверджені в ряді публікацій О.Ю. Висоцького, які стали методологічною основою для цього дослідження[6, с. 8-13][7, с. 608-616].

Підкреслюючи евристичні переваги та особливості технологічного підходу до розкриття зовнішньополітичних технологій, особливо важливо відзначити його значення і релевантність у практичному застосуванні наукових результатів, отриманих з інших підходів реалізації зовнішньополітичних інтересів держави. Таким чином, технологічний підхід

вирізняється своєю комплексністю та практичною трансформаційною спрямованістю у політичній реальності на різних рівнях міжнародних відносин. У межах цього підходу усі можливі закономірності, які були виявлені в інших підходах до досягнення зовнішньополітичних цілей, можуть бути використані як перевірені та ефективні методи здійснення зовнішньої політики.

Процес впровадження технологій зовнішньої політики, заснований на досягненнях системного підходу, може бути сприйнятий як система з визначеною структурою, де кожен елемент несе відповідальність за певну функцію. Ефективність кожного елемента визначається його здатністю адекватно реагувати на вимоги та виклики конкретної ситуації у визначений часовий проміжок та в рамках певного структурно-функціонального рівня міжнародних відносин.

Враховуючи важливість технологічного підходу в практично-політичному плані, слід зауважити, що він дозволяє перевести в площину практичної активності на світовій політичній арені теоретичне науково-політичне знання щодо реалізації зовнішніх інтересів суб'єкту, тим самим створюючи можливість для використання усього набору знань та інструментів для здобуття переваг перед іншими суб'єктами у політичному просторі.

Головною перевагою технологічного підходу до проблематики використання та оцінки ефективності технологій зовнішньої політики є те, що він дозволяє розглядати цю проблему у технологічному вимірі, тобто як результат зіткнення та взаємодії різноманітних підходів, які застосовуються суб'єктами зовнішньої політики у прагненні реалізації своїх зовнішніх інтересів, та протидії негативного впливу зі сторони інших акторів, які теж застосовують свої технології.

Ще однією перевагою технологічного підходу в аналізі зовнішньополітичних взаємодій є можливість виявлення сутності та мети кожного елемента в процесі взаємодії між суб'єктом та об'єктом технології. Важливість цього підходу зростає, особливо враховуючи, що зовнішньополітичні технології часто не розкриваються їх користувачами та розробниками. Така секретність є важливим фактором, оскільки відкритість

може знизити їх ефективність. У випадку КНДР, коли політична система є закритою для внутрішнього та зовнішнього спостерігача, технологічний підхід є ефективним для оцінки наслідків та позитивного впливу на стійкість режиму. Однією з багатьох причин, чому оприлюднення механізмів та інструментів технологій зовнішньої політики є те, що публічність знижує їхню ефективність за рахунок того, що інші суб'єкти на основі подібної інформації можуть підготувати міри спрямовані на послаблення впливу чи повне унеможливлення використання одного, декількох чи одразу всіх елементів технології.

Ще одним елементом, що дозволяє повною мірою розкрити суть проблематики, це історичний підхід до вивчення зовнішньої політики. Він передбачає використання історичного аналізу для розуміння мотивів, цілей та методів держав у міжнародних відносинах. Підхід також передбачає уважний розгляд історичного контексту та процесів, що вплинули на формування та зміну зовнішньої політики. Елементи історичного підходу дають змогу зрозуміти, як минуле формує сьогодення та які уроки можна отримати з історії для майбутніх політичних рішень та стратегій.

Одним із найважливіших елементів щодо технологій зовнішньої політики КНДР крізь призму історичного підходу є вивчення історичного контексту. Його вивчення допомагає зрозуміти передумови та причини зовнішньополітичних рішень їх вплив на ситуацію про граничний проміжок часу.

Оскільки КНДР є щодо молодим державним формуванням. Розуміння історичного контексту не ускладнюється роботою зі старими історичними джерелами і може покладатися на цілком конкретні дані, які були детально задокументовані і дозволяють легко оцінити вплив зовнішньополітичних рішень КНДР як на ситуацію в короткий проміжок часу, так і в більшій історичній перспективі.

Далі історичний підхід також включає вивчення ключових історичних подій, що дозволяє зрозуміти закономірності при використанні політичних рішень і заздалегідь дати прогноз про ефективність застосування зовнішньополітичних технологій.

Наступним важливим елементом вивчення у межах історичного підходу є аналіз довгострокових тенденцій. Історичний підхід може допомогти виявити довгострокові тенденції та шаблони у міжнародних відносинах, що дозволяє зайнятися більш точним прогнозуванням ситуації у майбутньому і потім, з урахуванням цих тенденцій оцінити та ефективність зовнішньополітичних технологій.

Ще одним елементом, який включає історичний підхід при аналізі технологій зовнішньої політики КНДР є періодизація. Аналіз історичних даних та поділ їх на чіткі періоди в залежності від історичного контексту дозволяє зрозуміти та виділити ключові моменти зміни у підходах до ведення зовнішньої політики.

Історичний підхід до вивчення технологій зовнішньої політики КНДР передбачає аналіз та інтерпретацію історичних подій, дій та політик, крізь призму відомих історичних періодів, які можна виділити:

- 1) Період формування (1945-1953). У цей період входить процес утворення Кореїської Народно-Демократичної Республіки після закінчення Другої світової війни. Також у цей період можна включити також Кореїську війну (1950-1953), яка стала важливою віхою у визначенні КНДР як держави та суттєво вплинула на її зовнішню політику, саме в цей період було сформовано доктрини ідеології країни та визначено її шлях для зовнішньополітичних зносин.
- 2) Наступний період історії КНДР - це період «самоізоляції» (1960-е – 1980-е роки). У цей період КНДР зміцнила свою самоізолюваність, запровадивши ідеологію «чучхе» на тлі розколу соціалістичного табору, в орбіті якого і знаходилася північна Корея. Це було відображено у зовнішній політиці країни, яка стала ще більш спрямована на самозабезпечення та мінімізацію залежності від зовнішніх факторів[19].
- 3) Сучасний період «ядерної дипломатії» (1990-ті – теперішній час). З кінця ХХ століття КНДР активно займається розробкою ядерної зброї, що стало центральним елементом зовнішньої політики країни при Кім Чен Ірі. Розпад СРСР та суттєве зменшення притоків технологій та продовольства в країну було отримано новий інструмент, що

забезпечував гарантії збереження державності. Ядерна програма сьогодні використовується як інструмент ведення переговорів і як засіб дипломатичного тиску і є однією з основних елементів однієї з технологій КНДР.

Сьогодні засоби масової інформації давно стали ключовим інструментом у галузі публічної дипломатії. Вони формують громадську думку, надають платформу для обговорення та служать мостом між державами та громадянами різних країн. Аналіз ЗМІ дозволяє урядам, НУО та іншим організаціям покращити свої стратегії взаємодії та підвищити ефективність публічної дипломатії.

Аналіз ЗМІ є важливою частиною вивчення поточного етапу розвитку зовнішньополітичних технологій будь-якої країни. КНДР є гарним об'єктом для застосування даного методу вивчення, оскільки її зовнішня політика з одного боку будується на гучних заявах у ЗМІ, за якими можна простежити динаміку суб'єктно-об'єктних відносин у зовнішньополітичних технологіях.

З іншого боку, закритість КНДР від широкого обивателя змушує збирати інформацію для аналізу в багатьох міжнародних джерелах, які мають доступ до тієї чи іншої інформації щодо технологій зовнішньої політики КНДР і ЗМІ підходять для цього. Однак варто враховувати заангажованість деяких джерел, а також впливи як північно- так і південнокорейської пропаганди на подання інформації в різних джерелах.

1.3. Теорії та концепції зовнішньої політики КНДР

Аналіз та розуміння зовнішньополітичної поведінки Корейської народно-демократичної республіки є ключовими елементами сучасних наукових дебатів. Оскільки КНДР є державою, що в більшості випадків ізолює себе від решти світу, це створює особливі виклики для глобального співтовариства. Їх відокремленість у сучасному інтегрованому світі часто розглядається як аномалія, що може призвести до потенційних ризиків для інших держав в регіоні. Відтак, дослідження та аналіз стратегій, які КНДР застосовує у своїй зовнішній політиці, набувають особливого значення..

Підходи Північної Кореї до реалізації своєї зовнішньої політики

охоплюють широкий спектр зовнішньополітичних інструментів, які вона використовує на міжнародній арені для досягнення своїх ключових цілей, заснованих на національних інтересах. Ці стратегії, фактично, є набором технік і методів зовнішньої дипломатії, спрямованих на максимізацію впливу країни в глобальному контексті. Давайте детальніше розглянемо та проаналізуємо ключові зовнішньополітичні стратегії, які використовує КНДР.

Однією з ключових стратегій зовнішньої політики Північної Кореї є стратегія сприяння національному процвітання та розвитку держави. Ця стратегія зорієнтована на використання міжнародних успіхів країни як засобу для поліпшення умов життя в самій Північній Кореї та для вдосконалення внутрішньої політики. Як підкреслював Тхе Бок Чхве, член Політбюро і секретар ЦК КПК, головною метою є «прискорення розвитку процвітаючої соціалістичної держави, культурної революції, та створення розвинутої соціалістичної нації завдяки власним зусиллям, щоб підняти гордість країни на світовому рівні»[68]. Стратегія державного будівництва у КНДР значною мірою ґрунтується на концепції «Соціалістичного будівництва на засадах Кім Ір Сена». Ця концепція була розроблена першим лідером КНДР Кім Ір Сенем і продовжує відігравати важливу роль у політичній та економічній стратегії країни. Історично КНДР прагнула досягти національного добробуту через свої концепції «самостійності» та «самозабезпечення». Це означає стійку економічну та політичну незалежність від зовнішнього впливу та зосередження на розвитку внутрішніх ресурсів та потенціалу. При цьому за рахунок мобілізації внутрішніх ресурсів держави Північна Корея намагається створити середовище для процвітання та покращення добробуту громадян, щоб показати привабливість та правильність взятого шляху розвитку суспільства для зовнішнього спостерігача. Конкретним прикладом реалізації цієї стратегії є розвиток інфраструктури, включаючи транспортну мережу, енергетичні системи та житлове будівництво. Основні інвестиції для реалізації цієї стратегії вкладаються у Пхеньян, який фактично є обличчям КНДР для нечисленної зарубіжної преси та туристів, які змогли потрапити до країни.

Іншою значущою стратегією у зовнішній політиці КНДР є стратегія суверенітету. Вона реалізується у намаганнях країни приймати власні

політичні рішення відповідно до власних зовнішньополітичних інтересів. Також вона виражається в відмові від рішень під зовнішнім тиском та відмові існування у фарваторі іншої країни Ця стратегія також базується на принципах декларованих Кім Ір Сеном. Одним із витоків такого підходу цієї є антиколоніальний настрій, оснований на історичному досвіді.

Також можна прослідкувати виконання стратегії активної незалежності. Вона реалізується у намаганні будувати союзницькі відносини з якомога більшим списком держав Але є виключення, така стратегія працює лише з тими країна, хто не бути зазіхати на суверенітет влади Пхеньяна та з тими, хто підтримує єдність і з якими сама КНДР зможе укріпляти позиції на світовій арені. Говориться, у першу чергу, за країни, які близькі за ідеологією, тобто соціалістичні країни або більші союзники, що здатні протидіяти тиску США. До таких країн можна віднести Китай та росію.

Наступною є стратегія ізоляції. Сама концепція передбачає боротьбу проти посягань на гідність корейського народу та суверенітет КНДР, забезпечувати захист кордонів держави, захист політичної системи у середині країни та оборона національної гідності як ключових цінностей, які захищають будь-якого тиску ззовні країни. Ця концепція являє собою перетворення Північної Кореї у «державу-фортецю», яка протиставляє себе Сполученим Штатам як оплот соціалістичних ідей, які не були скорені під натиском капіталістичної ідеології. Важливо відзначити, що інтерпретація та застосування принципу «держави-фортеця» є предметом дискусій у світовій науковій спільноті, але у той же час є одним із основних положень та філософії політичної системи Корейської Народно-Демократичної Республіки, яка своїм прикладом показує життєздатність концепту. Він відображає прагнення КНДР до створення потужної та незалежної держави, здатної захищати свою суверенність, національні інтереси та благополуччя народу.

Основні принципи стратегії ізоляції або «держави-фортеці» у контексті Північної Кореї включають у себе насамперед національну незалежність КНДР. Держава надає найвищого значення забезпеченню політичної, економічної та культурної незалежності країни. Вона прагне звільнення від впливу зовнішніх сил та втручання у внутрішні справи. Вона прагне створення

потужної обороноздатності, здатної відбити будь-яку загрозу із боку зовнішніх сил силовими, дипломатичними та іншими доступними для держави методами. Вплив міжнародних санкцій та імпорتنих обмежень також спонукає КНДР притримуватися принципів самозабезпечення та самозадоволення. Це означає, що КНДР націлена на розвиток економіки та суспільства, здатного забезпечити всі необхідні ресурси та потреби всередині країни. Принцип самозабезпечення та самозадоволення передбачає незалежність від зовнішньої допомоги та зовнішньої економічної залежності.

Ідеологічна та політична єдиність є основним елементом принципу «держава-фортеця», який у свою чергу також передбачає зміцнення ідеологічної та політичної єдності народу. КНДР прагне підтримки та зміцнення соціалістичних ідеалів і принципів, забезпечення стабільності та єдності у країні. У контексті «держава-фортеця» КНДР виділяє величезне значення національній безпеці та захисту своїх інтересів. Цей принцип став основою будівництва та функціонування політичної системи КНДР та формування її зовнішньополітичного курсу.

Стратегія революційного визволення у свою чергу включає в себе готовність Північної Кореї підтримувати різні форми революційних рухів за кордоном з метою визволення інших націй або держав. Вона передбачає надання фізичної, моральної, політичної або ідеологічної сторони існування таких рухів. Також ця стратегія включає у себе активну роботу над спробами руйнування старого міжнародного порядку підпорядкування і сприяння створенню нового порядку у світі, що має ґрунтуватися на ідеях рівності, справедливості і чесності для всіх членів спільноти. Головною метою є будівництво справедливого і рівноправного світу згідно з ідеалів незалежності, дружби та миру[67].

Стратегія революційного визволителя, яку також використовує Пхеньян, включає в себе з одного боку всебічне протистояння країнам, які вважаються ворогами, таким як Сполучені Штати та їх союзники, з іншого боку також підтримку країн-друзів, серед яких можна знайти радикальні антиімперіалістичні режими, такі як Куба і Еквадор в Латинській Америці, а також Танзанію і Зімбабве в Африці. Стратегія антиімперіалізму передбачає

активну боротьбу проти імперіалістичних країн, які вважаються такими через агресію чи втручання в справи менших незалежних націй. У цьому контексті «імперіалістичними країнами» виступають Сполучені Штати та їх союзники. Ця зовнішньополітична стратегія набула свого піку ефективності під час холодної війни. На той час Північна Корея приєдналася до Східного блоку в засудженні європейського колоніалізму в Африці та підтримки революційним і антиколоніальним рухам по всьому континенту. Вони надали кілька програм військової та громадянської допомоги деяким найбільш радикальним державам Африки, включаючи Гвінею, Ефіопію, Зімбабве, Малі та Танзанію[82]. Натомість Північна Корея змогла досягти дипломатичного визнання та інших важелів впливу; їм вдалося домогтися, щоб Південна Корея не змогла приєднатися до Руху неприєднання. Що стосується Єгиптом відносини були особливо тісними; Північнокорейські пілоти літали на єгипетських винищувачах під час війни Судного дня 1973, а Єгипет експортував до Північної Кореї ракети «Скад»[84]. Ще одним яскравим прикладом реалізації стратегії революційного визволителя є допомога Уганді. Північна Корея довгий час організувала навчання пілотів, техніків, поліції, морської піхоти та сил спеціального призначення[58].

Взагалі відносини між КНДР та Угандою на фоні антиколоніальної політики були глибокими і з самого початку мали конструктивний характер, що дало змогу КНДР розширити свій вплив на країни Африки[95]. Але у 2016 році Уганда заявила, що припиняє цю співпрацю через санкції Організації Об'єднаних Націй проти ядерної програми Північної Кореї. Однак Уганда вказала, що, як і раніше, вважає Північну Корею своїм другом[122]. Для Північної Кореї припинення контрактів з Угандою стало серйозним ударом, оскільки військово-технічна співпраця КНДР із зарубіжними країнами залишалася важливим джерелом як грошей, так і розвідданих, крім того, це ще й значний політичний удар так як втрата впливу на Уганду є зовнішньополітичною перемогою Південної Кореї та персонально президентки Пак Кин Хе, яка після свого приходу до влади поставила завдання у вигляді руйнування існуючих зв'язків Північної Кореї з іноземними державами.

Іншим підходом зовнішньої політики Північної Кореї є стратегія

підтримки глобальної стабільності. Згідно з цією стратегією, країна має збільшити свій військовий потенціал і використовувати ядерний фактор стримування для збереження миру та безпеки у світовому та регіональному контексті. Крім того, вона прагне сприяти створенню нового, справедливого світового порядку, у якому домінування Сполучених Штатів було б зменшене. Головна ідея цієї стратегії полягає в розумінні глобального ландшафту через призму конфронтації та включає в себе використання впливу в міжнародних справах і вживання сили для забезпечення миру. Зокрема, стратегія підтримки миру в регіоні перш за все спрямована на забезпечення стабільності на Корейському півострові, а також на підтримку миру та безпеки в азіатсько-тихоокеанському регіоні шляхом протистояння та імперіалістичним силам у регіоні.

Реалізація вищезазначених стратегій передбачає реалізацію КНДР таких зовнішньополітичних принципів на яких будується вся зовнішня політика КНДР та її зовнішньополітичні технології.

Перший принцип це зміцнення могутності держави, що пов'язана з укріпленням політичної, економічної та військової сили. Зміцнення військового, політичного та економічного потенціалу держави відіграє ключову роль у визначенні її можливостей у зовнішній політиці. Ці фактори утворюють основу, на якій будується міжнародний статус та вплив держави, її здатність впливати на інші країни та брати участь у глобальному управлінні.

Військова міць держави важлива для її здатності захищати свої інтереси на міжнародній арені та відповідати на зовнішні загрози. Держави з сильною військовою могутністю можуть проявляти велику наполегливість та впевненість у міжнародних відносинах, що часто дозволяє їм вести більш агресивну та активну зовнішню політику. Крім того, військова міць може бути використана як інструмент «жорсткої сили», дозволяючи країні змусити інші держави до певної поведінки, чим користується і КНДР.

Військова міць держави оцінюється за багатьма показниками. Вони включають, але не обмежуються, чисельністю та навченістю військовослужбовців, якістю та кількістю військової техніки та обладнання, дослідженнями та розробками в галузі оборони, військовою доктриною та

стратегією, а також загальною готовністю до війни. Посилення військового потенціалу може проявлятися через збільшення військового бюджету, модернізацію військового обладнання, підвищення навченості та професіоналізму військових та зміцнення військових альянсів. Сильна військова присутність у регіоні може забезпечити країні більшу вагу у міжнародних переговорах та забезпечити захист від зовнішніх загроз.

Постійна демонстрація військової могутності Північної Кореї з одного боку стримує геополітичних противників від застосування сили на вирішення корейського питання силовим шляхом, з другого боку дозволяє тримати у напрузі ситуацію у регіоні для того щоб домагатися зовнішньополітичних преференцій.

Показником військової могутності держави в сучасному світі можна назвати й кількість та якість військових союзників, які нададуть допомогу у разі військового конфлікту. Таким союзником для КНДР є Китайська Народна Республіка, з якою 1961 року було підписано Договір про співробітництво та дружбу, за яким КНР зобов'язалася негайно надати військову та іншу допомогу для свого союзника, якщо виникне така необхідність[169]. Китай є значним союзником через наявність великої сучасної армії, власної ядерної зброї, а також великого економічного та політичного впливу як постійного члена Ради Безпеки ООН.

Також розвиток військового потенціалу позитивно впливає і на внутрішню стабільність держави. Здебільшого це властиво авторитарним і тоталітарним режимам, де сила армії також є показником і сили вождя, який є опорою всього режиму. Політична стабільність, законність і справедливість усередині країни роблять значний внесок у її політичний потенціал. Держави з сильною політичною системою і стабільністю зазвичай мають більшу репутацію на міжнародній арені, що підвищує їх дипломатичну впливовість. Сильний політичний потенціал також означає, що країна може успішно координувати та реалізовувати складні міжнародні стратегії, включаючи багатосторонні ініціативи. У випадку з Північною Кореєю внутрішня стабільність є безспорною, але вона досягається шляхом репресій та великою кількістю обмежень для населення. Такий підхід разом з міжнародними

санкціями унеможлиблює взаємодію з багатьма країнами світу, хоча і дає більший рівень захисту від спроб іноземних держав підтримати будь-які опозиційні сили з метою зміни режиму.

Для демонстрації військової і політичної сили в КНДР регулярно проводяться військові паради, де демонструється передове за мірками Північної Кореї озброєння і навченість особового складу. При цьому невід'ємною частиною таких парадів є демонстрація носіїв ядерного озброєння. Такі заходи демонструють внутрішньому споживачеві силу режиму та практичну «правильність» напряду зовнішньої та внутрішньої політики, а також консолідацію всього суспільства, що дозволяє мінімізувати ризики повстань та переворотів, що потенційно могли б виходити з боку народних мас. Також на великі заходи запрошуються і іноземні журналісти, які мають транслювати потужність армії КНДР та за межі державних кордонів.

Але для підтримки військового потенціалу країни та її політичної стабільності потрібна ресурсно-фінансова база, яка буде забезпечувати стабільну роботу всіх органів державного управління, ВПК та інших важливих елементів структури держави. Тому розвиток економічного потенціалу країни теж є невід'ємною частиною цього принципу у зовнішній політиці КНДР.

Північна Корея, будучи однією з найбільш закритих економік світу, є прикладом того, як економічні чинники можуть безпосередньо впливати на зовнішню політику. Економіка КНДР, яка постраждала від десятиліть міжнародного ізоляціонізму, санкцій та внутрішніх проблем, суттєво відстає від більшості розвинених країн світу. Це призводить до того, що країна змушена шукати економічну підтримку за кордоном, що, своєю чергою, впливає на її зовнішню політику. Вона змушена підтримувати відносини з такими країнами, як Китай та Росія, які готові надавати їй економічну допомогу.

Але незважаючи на складнощі, КНДР проводить певні економічні реформи, наприклад, у галузі сільського господарства та торгівлі. Вони є ключовими аспектами прагнення країни утримати на плаву та покращити свою економіку в умовах жорсткого міжнародного економічного тиску. І незважаючи на те, що деталі цих реформ часто залишаються закритими для

міжнародного співтовариства через закритий характер режиму, можна навести кілька прикладів подібних реформ.

Одна з найбільш значущих сільськогосподарських реформ у КНДР – це так звана «політика сімейних команд» або «політика сімейних ділянок», реалізована у 2012-2013 роках. По суті, ця реформа розбила колективні ферми на дрібніші сімейні ділянки. Фермерам тепер дозволяється зберігати та продавати надлишки свого врожаю після виконання квот держави, що надає їм стимул для підвищення продуктивності.

Також у рамках економічних реформ КНДР заплющує очі на зростання приватних ринків. Ці ринки, відомі як «чанмадан», стали центрами торгівлі продуктами харчування, товарами широкого вжитку та навіть деякими видами техніки. Під час голоду в 90-х роках державна система розподілу продовольства показала свою крайню неефективність, і населення почало організовувати свої власні ринки для продажу та обміну товарів. Ринки «чанмадан» є основним джерелом товарів для більшості північнокорейців. Там можна знайти все – від продовольства до одягу, побутової техніки та навіть косметики. Ці ринки є також значним джерелом доходу для багатьох сімей. Замість повної залежності від державних раціонів та роботи, багато північнокорейців тепер можуть брати участь у приватній торгівлі[137].

З того часу ці ринки зростали і розвивалися, і тепер є важливим елементом економіки країни. Зростання цих ринків привело до появи нового класу торговців та підприємців, які стали важливим елементом північнокорейського суспільства. Це, у свою чергу, могло вплинути на зовнішню політику країни, оскільки уряду доводиться балансувати між підтримкою цих ринків (що може призвести до економічного зростання та покращення умов життя) та бажанням зберегти контроль над економікою та суспільством.

Ці ринки також відіграли значну роль у пом'якшенні впливу міжнародних санкцій, дозволяючи обмін товарами через кордони, що допомагає забезпечити економічну стійкість країни в умовах посиленних економічних обмежень. Загалом ринки «чанмадан» відіграють важливу роль в економіці КНДР, надаючи громадянам доступ до товару та доходу та

впливаючи на зовнішню політику країни. Вони є символом змінної економічної структури країни, яка може мати довгострокові наслідки для її розвитку та відносин із міжнародним співтовариством.

У рамках економічних реформ КНДР також почала збільшувати кількість спеціальних економічних зон (СЕЗ), у яких підприємствам дозволено вести вільнішу торгівлю. Ці зони є регіонами, де застосовуються особливі економічні регулятори, щоб залучити іноземний капітал і стимулювати економічне зростання. Це дозволяє країні залучити іноземний капітал та технології, необхідні для модернізації її економіки[79].

Одна з найвідоміших СЕЗ – це район Раджин-Сонбон на північному сході країни, поблизу кордону з Росією та Китаєм. Цей регіон був оголошений спеціальною економічною зоною у 1991 році. Оскільки Раджин-Сонбон розташований на узбережжі, він має стратегічне значення як порт для експорту та імпорту товарів. Ще одна важлива СЕЗ – це індустріальний комплекс Кесон, розташований поблизу кордону з Південною Кореєю. Зона була створена в 2002 році як частина угоди між двома країнами, і вона є місцем для спільних виробництв. Проте операції в цій зоні були призупинені кілька разів через політичну напругу між Північною та Південною Кореєю.

СЕЗ може мати значний вплив на економіку КНДР. Вони надають місце для іноземних інвестицій, що може сприяти економічному зростанню, а також можуть стати місцями технологічної передачі та навчання робочої сили. Проте ефективність цих зон залишається предметом обговорення через нестабільність політичної ситуації та санкцій, що накладаються на країну. Також спеціальні екологічні зони також можуть бути використані як заходи для полегшення санкцій або стимулювання дипломатичних переговорів.

Важливо розуміти, що ці три аспекти (військовий, політичний та економічний потенціал) взаємопов'язані та взаємозалежні. Успіх в одній області може посилити успіх в інших областях. Наприклад, економічне зростання може забезпечити додаткові ресурси для військових витрат та покращення політичної структури. Водночас політична стабільність розв'язує руки для більш глибоких економічних реформ, необхідних для виживання КНДР в умовах міжнародної ізоляції.

Наступним принципом у зовнішній політиці КНДР є сприяння звільненню інших держав від глобальної залежності. Ця стратегія передбачає та виправдовує здійснення будь-яких доступних дій, які направлені проти могутності Вашингтону та його союзників на світовій арені, підтримуючи різні національно-визвольні рухи за межами КНДР. Пхеньян вважає своїм основним геополітичним ворогом саме Сполучені Штати Америки, тому підтримка режимів, які протиставляють себе цій країні в боротьбі за політичний вплив є логічним кроком.

КНДР має складні та багатогранні відносини з різними країнами світу. Хоча Північна Корея одна із найбільш ізольованих від зовнішніх взаємодій держав, вона все одно намагається шукати собі союзників. Відносини з певними державами, які Сполучені Штати вважають своїми противниками, викликають особливий інтерес у дослідників.

Таким союзником для КНДР стала Ісламська Республіка Іран. Північна Корея та Іран тривалий час підтримували співпрацю у різних галузях, включаючи військові та наукові обміни. Відносини між КНДР та Іраном датуються кількома десятиліттями. Вони були встановлені невдовзі після Ісламської революції в Ірані в 1979 році, коли обидві країни виявили, що вони мають спільні вороги і спільну революційну ідеологію. Іран та КНДР підтримують дружні стосунки, засновані на взаємній повазі, спільній боротьбі проти «імперіалістичних сил» та обміні ресурсами та технологіями.

Ключовим аспектом відносин між КНДР та Іраном було військове співробітництво. КНДР брала активну участь у військовій підготовці та поставках озброєння до Ірану під час Ірано-Іракської війни у 1980-х роках. З того часу Іран, як можна вважати, продовжує купувати військове обладнання та технології у КНДР. Також важливим фактором є співпраця у галузі балістичних ракет, БПЛА та можлива співпраця у галузі ядерних технологій.

Також обидві країни зіткнулися з міжнародними санкціями, які ускладнили їхню економічну інтеграцію зі світовою спільнотою. Це призвело до того, що обидві країни шукали партнерів, які могли б допомогти їм впоратися з економічними труднощами, а також переймаючи досвід один одного у сфері обходу міжнародних санкцій.

Ще у цьому плані можна згадати відносини між Венесуелою та КНДР. Вони не завжди були значними, проте вони посилювалися на початку ХХІ століття під час президентства Уго Чавеса у Венесуелі. Це був час, коли Венесуела активно шукала партнерів поза традиційними сферами впливу США на тлі посилення антиамериканської політики в країні.

Хоча Венесуела та КНДР не встановлювали таких тісних військових зв'язків, як між КНДР та Іраном, а також не мали великої економічної взаємодії на фоні економічної кризи у Венесуелі та міжнародних санкцій, накладених на КНДР, на політичному рівні Венесуела та КНДР демонструють солі США та їх союзників. Обидві країни часто підтримують одна одну на міжнародній арені, включаючи ООН та інші міжнародні організації. Венесуела часто висловлює підтримку КНДР у питаннях ядерної програми та санкцій.

У відносинах між Венесуелою та КНДР можна бачити загальну тему опору американському впливу та прагнення посилити свою автономію на міжнародній арені. Такі відносини залишаються важливою частиною зовнішньої політики обох країн.

Ще одним прикладом принципу сприяння звільненню країн від залежності США є відносини із Сирійською Арабською Республікою. КНДР та Сирія підтримують довгострокові відносини, які розпочалися ще у 1960-х роках. Під час холодної війни КНДР підтримувала Сирію у її конфліктах з Ізраїлем, особливо під час війни навколо юдейських поселень у 1973 році. З того часу ці дві країни розвивали широкий спектр зв'язків, особливо у військовій та політичній сферах. КНДР надавала Сирії військову допомогу, включаючи навчання, обладнання та поради протягом багатьох років. На додаток до цього, обидві країни підозрювалися у співпраці у галузі розробки балістичних ракет та хімічної зброї. Це підтверджується доповідями про візити військових та наукових делегацій з КНДР до Сирії та, можливо, спільні науково-дослідні проекти[147].

Політична співпраця також відіграє важливу роль у відносинах між КНДР та Сирією. Обидві країни часто виступають на підтримку міжнародній арені, особливо у питаннях, пов'язаних з опозицією до США та їхніх союзників. КНДР постійно підтримувала режим Башара аль-Асада під час

громадянської війни у Сирії, критикуючи міжнародне втручання та підтримуючи право Сирії на самовизначення.

Взаємини між КНДР та Сирією показують, що ці дві країни бачать в один одному союзників проти спільних зовнішніх загроз та прагнуть підтримувати та зміцнювати ці зв'язки в умовах міжнародного тиску.

Не менш важливим союзником Північної Кореї на цьому тлі є республіка Куба. Відносини між КНДР та Кубою зміцнювалися протягом багатьох десятиліть, починаючи з холодної війни, і вони продовжуються досі. Як Куба, так і КНДР спілкуються на основі ідеологічної солідарності проти США та їх союзників, а також на основі спільного прагнення збереження національного суверенітету та самовизначення.

Також, як і з раніше названими країнами, на політичному рівні Куба та КНДР продовжують демонструвати солідарність один з одним проти США та їхніх союзників. Обидві країни регулярно підтримують одна одну на міжнародній арені, особливо в Організації Об'єднаних Націй, де вони часто займають схожі позиції з питань, пов'язаних із міжнародною безпекою та правами людини. Економічні зв'язки між Кубою та КНДР дещо ослабли після закінчення холодної війни та розпаду Радянського Союзу, який був основним економічним партнером обох країн. Однак обидві країни продовжують підтримувати економічне співробітництво, включаючи обмін товарів та технологій.

Загалом відносини між Кубою та КНДР продовжують залишатися тісними, незважаючи на економічні та політичні виклики, які вони стикаються. Ці відносини ґрунтуються на ідеологічній солідарності, історичних зв'язках та спільній опозиції до США, і вони залишаються важливою частиною зовнішньої політики обох країн.

Отже, відносини КНДР з державами, які США вважає своїми противниками, є складними і виявляють себе у багатьох аспектах. Вони ґрунтуються на загальних ідеологічних переконаннях, військовому та науковому співробітництві та бажанні протистояти американському впливу. Однак багато з цих відносин піддаються суворому міжнародному контролю та санкціям, і вони залишаються предметом міжнародної уваги. Однак таким

чином Північна Корея реалізує сприяння звільненню країн від залежності, що передбачає та виправдовує здійснення зусиль проти могутності США та їх союзників у світі, підтримку визвольних рухів за кордоном.

Також одною з основних концепцій в зовнішній політиці КНДР є захист чистоти власних цінностей. Північна Корея з початку свого існування прагнула відстоювати свою самобутність та незалежність від зовнішнього впливу. Ця постава проявляється як в її ідеологічній, так і в політичній позиціях.

Однією з ключових цінностей КНДР є ідеологія «чучхе», яка була сформульована першим лідером країни Кім Ір Сеном. «чучхе» акцентує на необхідності самовизначення нації, відстоюючи принципи самодостатності та незалежності. Ця ідеологія служить як основний стовп при формуванні як внутрішньої, так і зовнішньої політики, який направлений на зміцнення національної свідомості нації та захисту корейських цінностей від зовнішнього втручання.

Історичні випадки, коли інші країни диктували свою політику на Корейському півострові спричинили глибокі зміни в соціальному, політичному та економічному житті сьогоденної Північної Кореї, формуючи її сучасний характер та міжнародну поведінку. Саме тому треба розглянути основні історичні періоди, які стали вплинули на формування ідей самодостатності та самозабезпечення КНДР у сьогоденній зовнішній політиці.

Першим таким періодом є період японської колонізації Корейського півострову. Японська Імперія анексувала Корею у 1910 році і правила країною до кінця Другої світової війни. Цей період характеризується жорстокими репресіями, спробами знищити корейську культуру та зробити корейців японськими підданими. Іноземна присутність, репресії та терор попре намагання до індоктринації корейського населення не змогли знищити ідентичність корейського народу. Незважаючи на тяготи та поневіряння в період анексії економіка Кореї отримала імпульс до розвитку. Японські інвестиції та технологічна модернізація створили умови для зростання промисловості, сільськогосподарського виробництва, зародження національного підприємницького корпусу. Але взагалі цей період мав більше негативних наслідків для корейців. Окупація спричинила глибоке національне

обурення та бажання відновити національну гідність, на яких північнокорейська пропаганда побудувала основні тези для виправдання дій теперішнього режиму, а створення антияпонських рухів опору дало змогу у майбутньому додати переконливі для простих людей факти у біографію Кім Ір Сена, виставляючи його як справжнього визволителя та батька Корейської нації.

Після поразки Японії у Другій світовій війні Корея була розділена на дві зони окупації: СРСР контролював північ, а США — південь. Це розділення призвело до створення двох окремих держав: КНДР на півночі та Республіки Корея на півдні. Цей період знову хоч і призвів до індустріалізації та збільшенням загального рівня життя населення, але в ідеологічному плані Корея стала маріонеткою СРСР у боротьбі з західними країнами, насамперед США у період вже Холодної війни. Риторика у внутрішній пропаганді КНДР стала більш агресивною щодо західних країн, що призвело до Корейської війни. Сама війна призвела до закріплення розділу Корейського півострова на дві окремі держави, а КНДР залишилася під фактичним протекторатом КНР та СРСР, що поставило країну у політичну та економічну залежність від цих країн.

Розпад СРСР у 1991 р. призвів до значних змін у внутрішній та зовнішній політиці КНДР та вплинув на її сучасний статус в міжнародній арені. До розпаду Радянського Союзу, він був одним з основних союзників та підтримувачів Північної Кореї. Ця підтримка включала економічну допомогу, військово-обладнання, освітні програми для корейських спеціалістів та експорт спеціалістів з Союзу до самої КНДР. Логічно, що розпад СРСР призвів до припинення цієї підтримки. Втрата торгових зв'язків і економічної підтримки від Радянського союзу та інших східноєвропейських країн Варшавського Договору призвела до глибокої економічної кризи в КНДР у 1990-х роках. Ця криза була поглиблена натуральними катастрофами та привела до голоду, через який померли тисячі північних корейців. Ці події призвели до так званого «Важкого походу». Керівництво країни використовувало цей термін для мобілізації населення, вказуючи на необхідність витримки та жертвності в складних умовах та дало початок руху на політику ізоляціонізму та

самозабезпечення.

Щоб забезпечити захист своїх ідеологічних та політичних позицій, КНДР активно працює над зміцненням солідарності серед своїх громадян та прихильників. Цьому сприяють централізована система освіти, обширна пропаганда на всіх рівнях соціального життя населення та насадження культу особи лідера. З відходом від марксизму-ленінізму з розпадом Радянського Союзу, більшість колишніх соціалістичних країн почали інтегруватися в глобальну економіку і політичний лад. КНДР же відсікалася від цієї тенденції, ще більше зосереджуючись на своїй доктрині чучхе.

З розпадом СРСР, Китай став основним союзником КНДР, і це призвело до зміни балансу сил в регіоні. Хоча Китай підтримує КНДР, він також прагне стабільності на Корейському півострові та встановлення дипломатичних відносин з іншими країнами, включаючи Південну Корею та США, тому КНДР почала шукати нові джерела допомоги і торговельні партнери, включаючи країни Близького Сходу та Африки, які також розділяли принципи «неприєднання».

До теперішнього часу, КНДР вживає заходи для збереження своєї ідеологічної та політичної незалежності, відсікаючись від багатьох міжнародних відносин. У відсутність традиційних союзників КНДР зосередила увагу на розбудові своїх військових здібностей, включаючи розробку ядерної програми, щоб запобігти можливому втручанню з боку Сполучених Штатів або інших держав. Основним таким заходом є насамперед розвиток ядерної програми. Це стало ключовою особливістю військової та зовнішньої політики КНДР.

Розвиток ядерної програми КНДР став значущим викликом для міжнародної безпеки та стабільності, призводячи до реакції з боку міжнародної спільноти та зміни рівноваги сил в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Таким чином Північна Корея примусила інші країни розглядати можливості для зміцнення своїх оборонних механізмів, виключивши силовий метод вирішення Корейського питання. Відповіддю на ядерні випробування КНДР стали численні санкції від ООН. Ці санкції мали на меті ізолювати країну економічно і політично, обмежуючи експорт-імпорт, доступ до міжнародних фінансових

ресурсів і зовнішню торгівлю. Такі міри призвели до ще більшого виправдання ізоляціоністських дій у зовнішній та внутрішній політиці держави. Але для внутрішньої аудиторії, ядерна програма слугує як символ національної гордості та вказівник на те, що КНДР може захищатися від зовнішніх загроз.

З цього витікає принцип підтримки ядерного роззброєння з одного боку, що передбачає заклики до знищення ядерного озброєння по всьому світу. Але з іншого боку виправдовує наявність у Північній Кореї власної ядерної та ракетної програм якості ефективного стримуючого фактору. Важливим аргументом під час ведення зовнішньої політики є наявність ядерного озброєння та засобів її доставки. Ядерна зброя є стримуючим фактором, що зменшує шанси на пряму військову агресію з боку інших держав. Для КНДР, яка стикається із ворожою зовнішньою політикою з боку деяких країн, зокрема США та Південної Кореї, ядерна зброя забезпечує стратегічну гарантію безпеки. У цьому контексті воно є значним елементом стримування та захисту. Також володіння ядерною зброєю дає КНДР значний важіль впливу міжнародних переговорів. Ця зброя може бути використана в переговорах про санкції, економічну допомогу чи політичне визнання. Незважаючи на численні санкції та ізоляцію, ядерна зброя дозволяє КНДР займати своє місце на міжнародній арені і змушує інших акторів враховувати цю загрозу, оскільки після Другої Світової війни ядерна зброя є символом сили та могутності, і її володіння часто співвідноситься з підвищеним статусом та впливом на міжнародній арені.

З іншого боку, здобуття та володіння подібним видом озброєння також викликає й безліч негативних наслідків для КНДР, включаючи міжнародні санкції та економічну ізоляцію. Однак КНДР продовжує вважати ядерну зброю життєво важливою частиною своєї національної оборони та зовнішньополітичної стратегії.

Північна Корея позиціонує ядерну зброю як фактор стримування агресії, та при нагоді та потребі виступає за денукліаризацію Корейського півострову. З ініціативи Китаю було започатковано шестисторонні переговори. Ці переговори призвели до декількох заяв, в яких КНДР зобов'язалася припинити свою ядерну програму в обмін на економічну допомогу та гарантії безпеки.

Шестисторонні переговори були спробою вирішити ядерний кризу на Корейському півострові дипломатичним шляхом. Учасниками цих переговорів були КНДР, Південна Корея, США, Китай, росія та Японія. Переговори розпочалися в 2003 році та тривали з перервами до 2009 року. Спочатку КНДР показувала зацікавленість у процесі ядерного роззброєння. У вересні 2005 року сторони досягли принципової заяви, в якій КНДР зобов'язалася відмовитися від всіх ядерних зброї та ядерних програм. У відповідь інші країни обіцяли надати КНДР економічну допомогу, гарантії безпеки та двосторонні відносини[55]. Незважаючи на заяву 2005 року, у наступні роки КНДР проводила ядерні випробування та ракетні запуски, порушуючи домовленості. Поки у квітні 2009 року, після критики з боку Ради Безпеки ООН щодо ракетного запуску, КНДР оголосила про вихід з шестисторонніх переговорів та про відновлення своєї ядерної програми[28].

Наступним таким випадком є зустріч Кім Чен Ина з тодішнім президентом США Дональдом Трампом. Перед самою зустріччю Північна Корея заявила, що Вищий Керівник Кім Чен Ин готовий обговорювати проблему денуклеаризації[10]. Але у 2019 році після двох безрезультатних зустрічей на найвищому рівні Кім Чен Ина з тодішнім президентом США Пхеньян провів нові запуски та ядерні випробування. Після зміни президента США з Трампа на Байдена ситуація з ядерною зброєю не мала позитивного розвитку. І вже у 2022 року в Північній Кореї було ухвалено закон, який оголошує країну ядерною державою. Сам Кім Чен Ин прокоментував тодішні заяви Байдена тим, що його країна має готуватися «як до діалогу, так і до конфронтації»[47][115].

Ще одним принципом в зовнішній політиці Північної Кореї є намагання позиціонувати себе як миролюбну країну, що включає в себе генерацію миролюбних заяв із боку Північної Кореї, де вона висловлює свою власну рішучість до збереження миру як в регіоні, так і у всьому світі. Північна Корея протягом багатьох років стверджувала свою позицію як миролюбної країни, незважаючи на численні звинувачення в агресивній поведінці і порушенні прав людини. КНДР позиціонує себе як країну, яка боролася за незалежність від іноземної окупації, що на думку влади КНДР має дати значне підґрунтя для

виправдання внутрішньої та зовнішньої політики держави. Це працює на внутрішньому просторі через розвинений пропагандистський апарат у купі з інформаційною ізоляцією. Внутрішні засоби масової інформації КНДР активно підкреслюють миролюбний характер країни, зображуючи її як жертву зовнішньої агресії і змов. Вона часто звертається до своєї боротьби проти Японії в період колоніального правління та до Корейської війни як до прикладів своєї оборонної та миролюбної позиції.

КНДР регулярно видає офіційні заяви, в яких висловлює бажання миру, об'єднання Корейського півострова та кінця «ворожої політики» з боку США, Втім, не дивлячись на ці миролюбні заяви, дії КНДР часто викликають занепокоєння у міжнародній спільноті. Такі події, як ракетні випробування, ядерні випробування та інші дії, що порушують міжнародне право, часто ставлять під сумнів правдивість миролюбних стверджень КНДР.

Час від часу Північна Корея робить кроки, спрямовані на зміцнення миролюбного іміджу. Наприклад, участь у міжкорейських зустрічах, запрошення іноземних журналістів на демонстраційні заходи та участь у міжнародних спортивних змаганнях. Прикладом можна назвати участь КНДР у Олімпійських Іграх 2018 року у Пхончхані, де спортсмени від обох корейських держав виступали під спільним прапором. Декларація, яка ж була укладена також показує, що КНДР прагне до зближення к Республікою Корея та має мирні та дружні наміри[133]. Але вже згодом у 2022 році КНДР відмовилася від участі у спортивних змаганнях у Пекині через дії ворожих сил та коронавірус[29].

Але незважаючи на все КНДР продовжує лінію у зовнішній політиці, де вона позиціонує себе як жертву колоніальної політики, виправдовуючи цим збільшення темпів вдосконалення ядерної зброї та засоби її доставки.

Зовнішня політика під керівництвом династії Кімів використовує у зовнішній політиці не тільки інструменти агресії, а й підтримує ті режими, які співпрацюють з КНДР у різних галузях. Також можна прослідкувати принцип вірного союзника у зовнішній політиці КНДР, що передбачає насамперед абсолютну підтримку керівництв інших країн, з якими Пхеньян намагається підтримувати союзницькі відносини.

Безумовна підтримка між союзниками є досить поширеним явищем у глобальній зовнішній політиці між країнами. Але в контексті КНДР кожен союзник має важливе значення через їх невелику кількість. КНДР традиційно підтримує керівництва країн, з якими у неї є союзницькі відносини, через ряд зовнішньополітичних механізмів.

Перший напрям - це дипломатична підтримка на різних рівнях. Вона є важливим інструментом сучасних міжнародних відносин, через їх багаторівневність і КНДР використовує цей інструмент для підтримки своїх союзників, які в майбутньому можуть мати вплив на рішення, або заяви, які пов'язані з самою Північною Кореєю. У зв'язку з цим можна навести декілька прикладів. Першим таким є те, що КНДР часто висловлює дипломатичну підтримку країнам, які протистоять США або їх союзникам. Одним із таких прикладів є голосування в ООН по резолюції ES-11/2 «Гуманітарні наслідки агресії проти України», де голос від КНДР відійшов проти прийняття резолюції разом з такими країнами як росія, Еритрея, Білорусь та Сирія[8]. Також таким інструментом можуть слугувати заяви, які зроблені через офіційні джерела країн союзників, прикладом цього можна вважати офіційний пост у соціальній мережі Facebook на сторінці посольства росії у КНДР, де висловлюється зауваження на те, що у внутрішніх атласах Північної Кореї позначено, що Кримський півострів та Курильські острови є територією рф[49]. Хоча росія не підтримує ядерні амбіції КНДР та також підтримує санкції проти країни, вона часто закликала до діалогу та мирного вирішення Кореїської проблеми.

Наступним напрямом за цим принципом є військова співпраця між КНДР та її союзниками. Вона має багатогранний характер, і може включати в себе обмін зброєю, спільні навчання, а також інші форми взаємодії між військовими силами.

За заявами представника Палати представників Південної Кореї Ю Сан Бом, росія хоче провести тристоронні військово-морські навчання з КНДР і Китаєм. Глава Міноборони рф Сергій Шойгу вже обговорив це з лідером Північної Кореї лідером Кім Чен Ином[100]. Готовність до таких кроків показує, що КНДР готова відкрито підтримувати своїх партнерів у військовому напрямку. Але неопублічні дипломатичні контакти також використовуються для

взаємодії між КНДР з іншими країнами. Згідно з докладом виконувача обов'язків Заступника Помічника Державного секретаря у справах Африки Роберта Скотта Північна Корея використовує свій доступ до міжнародної фінансової системи для приховування своїх незаконних фінансових операцій, за допомогою транзакцій через інші держави та організації. Ця практика застосовується з усвідомленням, що такі транзакції піддають її міжнародних партнерів фінансовим санкціям. Крім того, у своїх послідовних щорічних доповідях Група експертів Організації Об'єднаних Націй по Північній Кореї зафіксувала кілька випадків північнокорейських операцій, пов'язаних з озброєннями, за участю різних африканських країн.[90]. Також КНДР має військові контакти і на Сході. Іран та КНДР мають догу історію співпраці. Військова взаємодія між двома країнами чи навіть її можливість є предметом обговорень та досліджень з боку міжнародної спільноти, особливо у контексті розвитку ядерних та ракетних програм обох країн. Але важливо зазначити, що багато інформації про військову співпрацю між КНДР та Іраном ґрунтується на розвідданих, звітах та аналітичних оцінках, тому вона може бути неповною або неточною. Тим не менше, ця співпраця є підставою для стурбованості великої частини міжнародної спільноти, особливо з огляду на те, як обидві країни використовують агресивну риторику в бік Сполучених штатів та санкційний тиск, який лежить на Тегерані та Пхеньяні.

У напрямку економічної взаємодії КНДР скована міжнародними санкціями, накладеними на неї Радою Безпеки ООН за розвиток своєї ядерної програми. Незважаючи на це, Пхеньян знаходить можливості для підтримки своїх небагатьох союзників, насамперед Китаю. Відносини між КНР і КНДР залишаються домінуючими в частці останньої на сьогоднішній день, це зумовлено як спільним кордоном двох країн, так інтересами самого Китаю. Економічна підтримка КНДР та створення сірих схем для обходу санкцій дозволяє Північній Кореї виконувати роль вірного союзника і не дозволити американському контингенту в Південній Кореї розгорнутись біля Китайських кордонів. Натомість КНДР надає як своїх робітників, які є дешевшою робочою силою ніж громадяни КНР, а також є дешевою сировинною базою для підтримки економіки Китаю.

Підтримка союзників на різних напрямках є для КНДР одним із вирішальних факторів для продовження існування Північної Кореї як держави в умовах міжнародної ізоляції.

Ще одним принципом, за яким Пхеньян веде свою зовнішню політику це принцип боротьби з ворогами як спосіб існування держави. Він включає в себе концепцію боротьби на міжнародній арені з союзними силами Сполучених штатів заради мирного існування для всіх, також включає протистояння з тими, хто намагається розв'язати війну чи втрутитись у внутрішні справи інших держав. КНДР використовує комбінацію військової, дипломатичної, риторичної та інших стратегій для протидії США та їх союзникам, зокрема Південній Кореї і Японії.

Основний елемент протистояння - це військовий. Ядерна програма КНДР спрямована на створення засобів стримування, які, як стверджують у Північній Кореї, призначені для захисту від агресії. Це, безумовно, робить їх суттєвим гравцем на міжнародній арені, а також забезпечує можливість вести переговори з позиції сили.

Риторика КНДР часто агресивна і провокативна. Загрози знищити США або їх союзників, зокрема Південну Корею і Японію, є способом підтримки внутрішнього націоналізму та патріотизму КНДР активно контролює інформаційний простір у країні, захищаючи своє населення від зовнішнього впливу і створюючи образ ворога у особі США та їх союзників.

Необхідність протистояння на політичній арені як для народних мас, так і для зовнішнього світу обґрунтовується колоніальною та експансіоністською політикою Сполучених Штатів та, на думку правління КНДР, їх бажанням розв'язування війн. Яскравим прикладом, що показує загальний наратив у таких заявах є звинувачення США та Республіки Корея в тому, що вони доводять напруженість на Корейському півострові «до межі ядерної війни». Таким чином Північна Корея виправдовує свої наміри продовжити зміцнювати свої оборонні можливості, вкотре наголошуючи на наявності ядерної зброї та готовності її застосування[171]. Також таке протистояння можна використати для виправдання своїх дій, які протиречать міжнародному законодавству. Наприклад, за Резолюцією ООН 2356 від 2 червня 2017 в якій знову

осуджувалась ядерна програма КНДР та висловлювалось занепокоєння щодо програми зі створення балістичних ракет. Документ закликав до того, щоб Пхеньян припинив незаконні запуски балістичних ракет, а також відмовився від ядерного озброєння[152]. У відповідь на це була зроблена заява з боку Завідділу ЦК Трудової партії Кореї Кім Йо Чен звинуватила Раду Безпеки ООН та США у втручанні у внутрішні справи країни. Вона висуває прямі звинувачення того, що РБ ООН на прохання США закликає КНДР до відповіді за здійснення нею своїх прав як суверенної держави, та засуджує попи втручання у її внутрішні справи Північної Кореї та порушення її суверенітету[21].

Таким чином офіційні заяви в глобальному інфопросторі підкреслюють, що країна не несе загрози, а реалізує своє право на невтручання інших країн у внутрішню політику суверенних країн. КНДР тримається позиції, що розробка її ядерної програми є відповіддю на «ядерну загрозу» з боку США. Північна Корея часто підкреслює, що її ядерна зброя є засобом відсічі агресії з боку США.

В рамках цього принципу КНДР регулярно звинувачує США у ворожнечі до себе, особливо коли йдеться про спільні американо-південнокорейські військові навчання, які Північна Корея вважає генеральною репетицією вторгнення на свою територію, виправдовуючи цим ізоляціоністську політику всередині країни, та розробку ядерного потенціалу для зовнішнього світу. Такі заяви у межах загальної конви є регулярними. З недавніх Кім Чен Ин на виступі в рамках 9-ї сесії Верховного народного зібрання КНДР заявив, що Японія, Південна Корея та США фактично сформували «азіатську версію НАТО». І подібні спілки є ключовою причиною воєн та агресії. Також подібне партнерство у регіоні він оцінив як найбільшу загрозу[121]. Дані заяви також показують загальну динаміку, яку задає цей принцип у зовнішній політиці КНДР. Риторика офіційних представників Пхеньяна набуває все більш агресивного характеру і тенденції до деескалації конфлікту в майбутньому не передбачається.

Натомість у публічному полі доволі довгий час можна побачити кроки направлені на фізичну ескалацію. Ще в 2017 році КНДР заявляла, що її Збройні

сили обговорюють оперативний план ракетного удару по території навколо острова Гуам, де розташована військова авіабаза США. Пхеньян розглядає можливість атаки із застосуванням ракет середньої та великої дальності Hwasong-12. З боку Північної Кореї стверджувалося, що після підготовки та затвердження плану атаки північнокорейські військові будуть готові реалізувати його будь-якої миті, коли Кім Чен Ин прийме таке рішення[30]. Незважаючи на різкі заяви, важливо розуміти, що риторика КНДР часто є частиною її стратегії переговорів, і до реалізації загроз Північна Корея не вдається.

У підсумку, принцип протистояння США у зовнішній політиці є основоположним для її формування. Для цього КНДР включає в себе військову загрозу, дипломатичні маневри та ідеологічні конфлікти у бік США. Північна Корея, хоча і ізольована, продовжує активно захищати свої інтереси на міжнародній арені, намагаючись протистояти діям США та їх союзників.

Ще одним принципом, якого притримується КНДР у свої зовнішній політиці є союзницьке співробітництво з країнами Півдня. Принцип включає у себе підтримку союзницьких відносин різних рівнів з такими країнами як Сирія, Іран, Лівія чи Куба з Колумбією. Це робиться за-для укріплення їх суверенітету цих, що в свою чергу дуже вигідно КНДР фоні боротьби зі Сполученими Штатами Америки та союзниками.

Відносини КНДР з країнами Близького Сходу також мають свою історію та особливості, що сформувалися на тлі схожості ситуації, в якій опинилися ці держави. До країн застосовано санкції РБ ООН через їхню агресивну зовнішню політику, а також спроби розробки зброї масового знищення. Іран, Сирія та КНДР тривалий час зазнають міжнародного політичного та економічного тиску і змушені шукати способи обходу накладених санкцій для підтримки власних національних економік. Враховуючи, що значна частина коштів, що витрачаються, йде на ВПК і підтримки обороноздатності, для КНДР життєво необхідний кожен союзник.

Розглянемо виконання вищезгаданого принципу на відносинах з різними країнами регіону. Іран та КНДР мають довгострокові відносини, і обидві країни тривалий час перебувають під тиском міжнародних санкцій. Вони

співпрацювали у військовій та технічній областях восьмирічної війни Ірану з Іраком у 1980-х роках, що визнає і сам Іран. Його представники стверджують, що Іран не співпрацює ні в розвитку ядерної програми, ні в розробці балістичних ракет, не дивлячись на побоювання США[96], однак у 2012 році Іран та Північна Корея уклали угоду про наукове та технологічне співробітництво[97].

Зустрічі на високому рівні також відбувалися в історії двох держав. Раніше Голова Верховної Народної Зборів КНДР Кім Ен Нам зустрівся з верховним лідером Ірану аятолою Алі Хаменеї. Іранський лідер зробив заяву, що дві країни мають спільних ворогів, що змушує їх координувати зусилля для досягнення своїх цілей. І така координація відбувалась і на рівні голосування в стінах ООН. Сирія, Іран та Північна Корея заблокували ухвалення міжнародної угоди про контроль за ринком зброї, щорічний оборот якої оцінюється в 70 млрд доларів на рік. Договір мав визначити основні принципи торгівлі зброєю між країнами. Але ті, хто виступив проти країни, назвали проект договору незбалансованим і некоректним, зазначивши серед іншого, що в тексті нічого не йдеться про заборону озброювати повстанські угруповання[13].

Щодо Сирії, Північна Корея також тісно співпрацює з цією країною у військовій галузі. Посилаючись на звіт групи експертів ООН, ЗМІ заявляли про можливе постачання обладнання з боку КНДР, яке може використовуватися у виробництві хімічної зброї. Ці поставки включали заборонені для експорту запчастини та матеріали для балістичних ракет у вигляді матеріалів подвійного призначення. За даними експертів, можливі компоненти хімічної зброї були частиною не менше 40 раніше незареєстрованих поставок Північної Кореї до Сирії в період між 2012 та 2017 роками. Хоча наведені у звіті докази не дають остаточного підтвердження того, що на сьогодні існує постійна співпраця між Північною Кореєю та Сирією щодо хімічної зброї через закритість режимів та складні схеми проведення транзакцій[154][158].

Однак успішні тенденції у зусиллях обох країн, спрямованих на обхід санкцій, викликають занепокоєння та сумніви щодо ефективності вжитих заходів. Що в свою чергу показує ефективність цього напряму при виконанні принципу союзницьких зв'язків при веденні зовнішньої політики.

Північна Корея також встановила офіційні дипломатичні відносини з Лівією у 1974 році. Уряд Північної Кореї має посольство в Триполі. Лівія під керівництвом Муаммара Каддафі та КНДР тривалий час мали теплі відносини, засновані на їхній антизахідній риторичі та інтересах в обході міжнародних санкцій.

У 2011 році, під час початку громадянської війни в Лівії, повстанці з перехідної національної ради виявили озброєння, у тому числі ракети, зенітні гармати та протипіхотні міни північнокорейського походження[141]. А 24 березня 2011 р. зробила заяву, за якою Лівії не варто було відмовлятися від власної ядерної програми[125]. Факт усунення загрози застосування лівійської зброї масового знищення зробив можливим військове втручання НАТО, які вже не переймалися через глобальні наслідки. І під час першої зустрічі вищих керівників США та КНДР Дональда Трампа та Кім Чен Ина, було порушено питання того, що Пхеньян дуже незадоволений висловом радника глави Білого Дому з національної безпеки Джона Болтона. Той напередодні зауважив, що хотів би ядерного роззброєння КНДР «за лівійським сценарієм», тобто беззастережним здаванням ядерної зброї без поступок з іншого боку[14]. МЗС КНДР побачило в цьому загрозу повторення Іракського та Лівійського сценаріїв.

Після усунення режиму Каддафі у 2011 році відносини між двома країнами поступово погіршилися. Новий уряд Лівії був більш налаштований на співпрацю із Заходом, що призвело до заморожування відносин із КНДР. Однак КНДР перейме невдалий досвід колишнього союзника, що ще більше зменшує шанси на денукліаризацію Корейського півострова, і показує ефективність наявності ядерної зброї подібними режимами та необхідністю використання її як стримувального фактора від зовнішніх інтервенцій.

Північна Корея у своїй історії знаходила союзників не лише на Близькому Сході, а також встановлювала контакти із державами Латинської Америки. Найважливішим партнером у цьому регіоні для КНДР є Республіка Куба. Взаємини КНДР і Куби мають тривалу історію і здебільшого визначаються їх загальними антиамериканськими поглядами та соціалістичними підвалинами. Країни встановили дипломатичні відносини

1960 року, невдовзі після Кубинської революції. З того часу дві країни підтримували дружні відносини, що ґрунтуються на загальній залежності обох країн від СРСР та країн Варшавського Договору під час Холодної війни.

Економічні відносини між країнами не дуже розвинені через віддаленість один від одного та економічну ізоляцію КНДР. Проте на міжнародній арені Куба та КНДР часто підтримували один одного з різних питань, особливо проти дій та рішень США. Куба - один із нечисленних союзників Пхеньяну, Гавана виступала за повне скасування санкцій щодо Північної Кореї. Також, Куба - прихильник об'єднання Півночі та Півдня Корейського півострова в єдину державу без іноземного втручання[72].

У 2018 році Перший секретар ЦК Комуністичної партії Куби Мігель Діас-Канель був із візитом до Пхеньяну. Кубинська Предметом обговорення була взаємодія двох країн у рамках ООН. Цей візит лише підтверджує, що КНДР не перебуває у повній політичній ізоляції, незважаючи на численні санкції. Наразі взаємини КНДР та Куби продовжують залишатися теплими. Незважаючи на зміни у світовій політиці та деяке зближення Куби з іншими країнами, включаючи США за часів керівництва адміністрації Барака Обами, Куба продовжує підтримувати КНДР на міжнародній арені.

КНДР використовує свої відносини з с країнами умовного Півдня для зміцнення свого становища на міжнародній арені, а також для економічної вигоди, особливо через продаж озброєнь та військових технологій. Водночас, країни Півдня бачили в КНДР партнера, який міг поставити їм озброєння та технології без умов, які часто накладалися західними країнами.

Тим не менш, зі зміною політичної обстановки на Близькому Сході та посиленням міжнародного тиску на КНДР динаміка співпраці з багатьма країнами регіону стала менш активною, проте вони залишаються важливою складовою технологій зовнішньої політики КНДР.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дисертаційної роботи були розглянуті теоретичні засади, на яких будується вивчення технологій КНДР. У висновку цього розділу можна сказати, що вивчення технологій зовнішньої політики КНДР є

складним і багатогранним процесом. Необхідність використання комплексного підходу є очевидною, і тому було зібрано методологічну базу, яка поєднує різні теоретико-методологічні принципи.

У розділі було розглянуто основне поняття, що використовуються щодо технологій зовнішньої політики КНДР. Коректне тлумачення термінів є важливим при розумінні зовнішньополітичних процесів та вивченні конкретних технологій зовнішньої політики.

Було визначено, що технологія - це система методів, інструментів, дій, правил та принципів їх застосування в конкретній середовищі та в конкретну годину. Технологія має полегшувати процес досягнення цілей і забезпечувати позитивний результат. У такому разі ефективність технології можна виміряти через співвідношення досягнутих результатів до використаних ресурсів, а результативність – через порівняння запланованої діяльності до отриманих результатів.

Так було визначено, що інструменти та методи являють собою більш камерні та локальні явища. Сукупність, час та в деяких випадках послідовність їх використання і формує собою технології.

Також був розглянутий термін «політика», який являє собою загальний напрямок, характер діяльності держави чи її лінія поведінки за для досягнення поставлених цілей та інтересів.

З цього формується розуміння політичних технологій як інтелектуально спроектованих комплексних алгоритмів політичних дій(наприклад, акції чи політичні компанії), що спрямовані на постійне та тривале підвищення ефективності роботи суб'єктів політичної системи предмет боротьби та утримання влади.

Таким чином у цій роботі дається визначення поняттю «зовнішньополітичних технологій» як набір методів, інструментів та стратегій, що використовуються зовнішньополітичними акторами для досягнення цілей у сфері зовнішньої політики, таких як захист національних інтересів, зміцнення позицій на міжнародній арені, розвиток діалогу та співробітництва з іншими державами та міжнародними організаціями. Також у це поняття включається й Також у це поняття включається і дії суб'єктів

зовнішньої політики, які направлені на упередження, ліквідацію чи мінімізацію негативних наслідків роботи технологія1 зовнішньої політики інших держав.

Після того, як було конкретизована понятійна база, були описані методологічні інструменти, які є ефективними в контексті вивчення технологій зовнішньої політики КНДР. Методологічний інструментарій для аналізу зовнішньої політики Північної Кореї базується на технологічному підході. Використовуючи цей підхід, створюється фундамент для дослідження державної політики на міжнародному рівні у практичному та прикладному вимірах. Також цей підхід дозволяє оцінювати ефективність інструментарію зовнішньої політики Північної Кореї. Наступним було розглянуто переваги історичного підходу до аналізу технологій зовнішньої політики Північної Кореї. Цей підхід використовує історичний аналіз для вивчення мотивів, цілей та методів в контексті міжнародних відносин. Цей підхід також акцентує увагу на історичному контексті та подіях, які сформували і змінили зовнішню політику. Аспекти цього історичного підходу допомагають осмислити те як минулі події впливають на сучасність і які висновки з історії можна використовувати для майбутньої зовнішньополітичних стратегії та рішень. Також було зацентровано увагу на важливості використання інструментів аналізу ЗМІ на сьогоднішній день через те, що оскільки зовнішня політика КНДР з одного боку будується на гучних заявах у ЗМІ, за якими можна простежити динаміку суб'єктно-об'єктних відносин у зовнішньополітичних технологіях, а з іншого боку, закритість КНДР від широкого обивателя змушує збирати інформацію для аналізу в багатьох міжнародних джерелах, які мають доступ до тієї чи іншої інформації щодо технологій зовнішньої політики КНДР і ЗМІ підходять для цього.

Завдяки розглянутій термінологічній та методологічним базам були описані теорії та концепції зовнішньої політики КНДР. Для цього було визначено, що стратегії Північної Кореї щодо реалізації своєї зовнішньої політики є основними напрямками використання методів зовнішньої політики на світовій арені для досягнення основних цілей, встановлених інтересами держави та партії..

У першому розділі дисертаційної роботи було визначено такі принципи

та стратегії:

- Стратегія розвитку національного благополуччя чи державотворення, який включає використання досягнень країни на світовому рівні задля покращення умов життя в межах країни, з метою вдосконалення внутрішніх політичних.
- Стратегія суверенітету, що проявляється у намірі КНДР приймати політичні рішення з урахуванням власних зовнішньополітичних інтересів, незалежно від цілей інших держав, та відстоювати свій незалежний шлях на світовій арені.
- Стратегія ізоляції включає в себе національну незалежність КНДР. Держава надає найвищого значення забезпеченню політичної, економічної та культурної незалежності країни. Вона прагне звільнення від впливу зовнішніх сил та втручання у внутрішні справи. Вона прагне створення потужної обороноздатності, здатної відбити будь-яку загрозу із боку зовнішніх сил силовими, дипломатичними та іншими доступними для держави методами.
- Стратегія «державо-фортеця» виражається як продовження стратегії ізоляції і представляє собою КНДР як територію, яка знаходиться під постійним тиском зовні і потребує не тільки опори на власні можливості та ресурси, а й передбачає зміцнення ідеологічної та політичної єдності народу задля зміцнення соціалістичних ідеалів і принципів, забезпечення стабільності та єдності у країні.
- Стратегія революційного визволення являє собою продовження політики антиколоніалізму й у своїй суті є діями КНДР, які направлені на допомогу близьким режимам у боротьбі з нинішнім світопорядком, у центрі якого Сполучені Штати Америки є ідеологічним ворогом.
- Стратегія збереження миру в усьому світі передбачає нарощування Збройних сил КНДР, застосування ядерного стримування за-для миру і безпеки в глобальному і регіональному масштабі.

Після визначення вищезазначених стратегій було визначено, що КНДР має низку зовнішньополітичних принципів на яких будується вся зовнішня політика Північної Кореї та на яких базуються її зовнішньополітичні

технології:

- 1) Політика зміцнення державного впливу та могутності, орієнтована на поліпшення політичної, економічної та військової міці;
- 2) Підтримка незалежності країн, що включає опір впливу США та їх союзників у світі, а також підтримку рухів за свободу за кордоном;
- 3) Захист власних ідеологічних цінностей, що виявляється у зміцненні єдності з прихильниками, заснованій на повазі до ідеологічної та політичної унікальності та дотриманні принципу неприєднання;
- 4) Принцип підтримки ядерного роззброєння, що включає промоцію ядерного роззброєння, але одночасно виправдовує наявність ядерної зброї у КНДР як стримуючий фактор;
- 5) Принцип позиціонування себе як мирної держави, що означає миролюбні заяви Північної Кореї про її прагнення до миру;
- 6) Принцип надійного союзника, що передбачає беззастережну підтримку керівництва країн-союзників КНДР;
- 7) Принцип протидії ворогам, що включає протистояння США та їх союзникам на міжнародній арені з метою миру, боротьби з агресорами та втручанням у внутрішні справи інших країн;
- 8) Принцип союзницької співпраці з країнами Півдня, що передбачає встановлення союзницьких зв'язків з Сирією, Іраном, Кубою, та іншими, для зміцнення їхнього суверенітету.

Визначення базових понять та методології, яка буде ефективною щодо піднятої проблематики, допомогло у визначенні теорій і концепцій зовнішньої політики КНДР. І подальшим логічним кроком є більш глибокий розгляд історичного контексту для визначення суб'єктів та об'єктів технологій зовнішньої політики Північної Кореї, а також їхньої взаємодії для формування зовнішньополітичних технологій.

РОЗДІЛ 2. СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ТЕХНОЛОГІЙ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР

2.1. Історичний контекст технологій зовнішньої політики Північної Кореї

Для розуміння сутності технологій КНДР необхідне розуміння історичних факторів, що вплинули на Північну Корею як державу, її нинішнє становище на світовій політиці та як вона відповідає на зовнішні виклики. Щоб зрозуміти зовнішньополітичні пріоритети та дії КНДР, потрібно розглянути, як той чи інший історичний період привніс свою частину того, що на нинішньому етапі формує технології зовнішньої політики Пхеньяну.

Першим етапом у формуванні нинішньої зовнішньої політики КНДР був взятий історичний період японської колонізації. Саме на цей період спирається ідея боротьби за незалежність для корейського народу. Також важливо зазначити, що саме у цей період бере початок життя та проявляється активна діяльність Кім Ир Сена, який фактично є автором багатьох принципів на яких Північна Корея будує свою ідеологічну базу, яка в свою чергу формує внутрішню та зовнішню політику держави.

Японська колонізація залишила глибокий слід в історичній пам'яті корейців та відіграла ключову роль у формуванні державності та ідеології КНДР. Корея була анексована Японською Імперією в 1910 після кількох десятиліть поступового посилення свого впливу в регіоні. Договір про приєднання Кореї до Японії було підписано 22 серпня 1910 представниками Корейської та Японської імперій і опубліковано 29 серпня. З цього моменту Корея перейшла під керування Японією. Фактично цей договір юридично оформляв відмову від суверенних прав управління Кореєю і повне включення Кореї до складу Японської імперії[78].

Цей період характеризується неоднозначним впливом на державність КНДР. З одного боку можна прослідити тенденції того, що під час колоніального періоду економіка Кореї у складі Японської імперії стрімко зростала, була закладена промислова база, початкова освіта стала доступнішою та можливістю підготовки робітників зросла, тривалість життя при цьому також

зросла. Проте, з іншого боку, також яскраво виявлялися авторитарні тенденції метрополії, особливо на початку та наприкінці цього періоду. Корейці стикалися з дискримінацією на національній та культурній основі протягом усього цього часу.

Початок цього періоду характеризується проведенням рішучої політики щодо модернізації півострова. Повсюдно в Кореї було відкрито кілька тисяч шкіл, де відразу почали вивчатися японська мова і японська література. У той же час адміністративне управління у Кореї відрізнялася особливою жорсткістю. На всій території було запроваджено військово-поліцейський режим. Основну відповідальність за підтримку порядку несли воєнізовані поліцейські сили з можливістю залучення військових підрозділів. Більшість посадових осіб у корейській управлінській структурі на той період складалася з етнічних японців, які прибули з метрополії. Корейці могли обіймати лише низові посади, такі як ролі сільських старост чи перекладачів. Також етнічні корейці могли залучатись інші роботи, пов'язані з технічним забезпеченням управління або прямим контактом з місцевим населенням.

Майже одразу була проведена земельну реформа та було створено земельний кадастр, з іншого боку з боку вже тоді виявлялася політика щодо поступового знищення корейської культурної спадщини. Прикладом цього є знесення частини комплексу колишнього імператорського палацу.

Соціальне життя корейців також зазнало змін. Для контролю над корейськими підданими було відтворено систему колегіальної поруки, що існувала за часів феодалізму. Міське та сільське населення розбивалося на невеликі групи, так звані «П'ять дворів». Така група являла собою організацію з п'яти, а іноді й сусідніх будинків, створювану всередині громади за наказом уряду та пов'язану круговою порукою. Ця система була застосована в самій Японії ще в першій половині VII ст., У період реформи Тайка (645-650 pp.)[63]. Ці заходи стали основним елементом впливу та контролю японської влади над корейським суспільством.

Колоніальна влада найбільш активно здійснювала заходи ідеологічної та культурної обробки через заклади освіти, їх принципи засновані на двох основних документах: «Указ про просвітництво у Кореї» 1911 р. та «Рескрипт

про освіту» 1919 р. Через початкові та середні школи японська окупаційна влада намагалася досягти повної асиміляції корейського населення відповідно до ідеології та культури острівної частини імперії. Після анексії було зруйновано систему освіти, створену межі XIX–XX ст. Школи, де викладалася корейська писемність та національна історія, закривалися. В основних та середніх школах навчання велося японською мовою, а використання корейської мови у громадських місцях було заборонено та у порушника обкладали штрафами. Рідна мова була обмежена лише домашнім спілкуванням.

Заходи, вжиті метрополією, не змогли знищити корейську культурну традицію корейського суспільства і не змогли викоринити ідею національної корейської держави. Час колоніального панування у Кореї характеризується посиленням національно-визвольного руху та появою організованого опору окупантам. Замість феодального націоналізму, який переважав серед прихильників капітуляції перед Японією, прийшли представники національно-визвольного руху, серед яких можна виділити два ключові напрями: буржуазних націоналістів та марксистів, натхнених ідеями революції у сусідній росії. Піком антиколоніальної боротьби стала діяльність партизанів «Ийбен» («Армія справедливості»), які базувалися у Маньчжурії та Примор'ї. Патріоти усвідомлювали, що розпочаті окупантами промислові реформи та військові будівництва служать інтересам Японії в Азії та поглиблюють експлуатацію Кореї.

Жорстка політика метрополії призвела до повстання 1 березня 1919, у якому взяли участь близько 2 млн корейців. Після усвідомлення втрати національних і політичних прав через встановлення протекторату Японії корейське суспільство почало вимагати відновлення правової системи Корейської імперії, закладеної наприкінці 1890-х років. Ініціативи модернізації тієї епохи не залишилися безрезультатними: корейці почали сприймати себе як націю з бажанням мати свою незалежну державність. Вони хотіли, щоб їхня держава базувалася як на вікових конфуціанських традиціях, так і на тих нововведеннях, які з'явилися на півострів на рубежі XIX–XX ст. Повстання в Кореї опералося на об'єднанні різних патріотичних та національно-визвольних груп досить широкого політичного спектру: починаючи від радикалів, готових

захищати незалежність країни зі зброєю в руках, до частини колишніх учасників «Ільчінхве» («Товариства спільного прогресу»), які раніше підтримували японську окупацію, але пізніше розчарувалися в колоніальній політиці. У процесі організації повстання ключову роль також відіграли релігійні спільноти, які підтримували приховані зв'язки з корейськими націоналістами і мали право законну діяльність.

27 лютого 1919 року в резиденції Чхве Ріна було прийнято Декларацію незалежності. 33 представники корейської нації залишили під ним свої підписи, серед яких 15 належали до «Чхондоги» - релігійно-політичного руху, що є наступником традицій тонхакського антифеодального руху. Крім того, серед підписантів були представники різних християнських спільнот, створених за підтримки західних місіонерів.

У змісті документа простежується тенденція прихильності до мирних методів боротьби, що було на кшталт петиційних традицій «тонхак». У документі 1919 року майже не згадується минуле країни, що йде поперек із традиційним конфуціанським мисленням. Цей документ висуває принципи для майбутнього. Творці декларації прагнули республіканського устрою для країни, і навіть ті, хто нещодавно підтримував монархію, підставили свої підписи та погодилися з ідеєю. Перехід Кореї до республіки та визнання права її народу на самовизначення стали ключовими кроками модернізації та розвитку КНДР як сучасної держави.[11]. Заява, записана на ханмуні, була надрукована в друкованому будинку «Чхондози» і поширена по найбільших містах і районах сторінки. 1 березня текст було оголошено на масовому мітингу у столиці генерал-губернаторства. Також після цього були і радикальніші заходи. Столиця та провінції були охоплені протестами проти японської окупації, що закликають до звільнення Кореї від японської окупації. Під час протесту «Чхондоге» втрачало свою домінуючу позицію, поступаючись місцем християнським групам, які були більш підготовлені до подальшого розвитку подій.

У повстанні брали участь усі патріотичні сили - від традиціоналістів до реформаторів із ліберальними переконаннями. Можна сказати, що Першотравневий рух став спробою об'єднання всіх корейців у боротьбі проти

японської окупації. В умовах даного повстання наочно виявилися результати трансформації суспільної свідомості та політичної культури корейського народу. Хоча рух зберігав релігійне коріння, він вийшов за релігійні рамки і став прикладом об'єднання різних груп патріотів на основі спільних політичних та ідеологічних цінностей.

Лідерів Першоберезневого руху, включаючи Сон Бенхі та Чхве Рін, було затримано та засуджено на довгі терміни ув'язнення. Рух Першого березня 1919 року важко назвати типовим антиколоніальним бунтом. Це була ініціатива створення національного спротиву, заснованого переважно на мирних методах. Випадки насильства проти японців були винятком, а не правилом. Проте японська окупаційна адміністрація усвідомила зростання опору і вжила заходів щодо його придушення. Незважаючи на початкове замішання, японська влада вирішила жорстко придушувати Корею. Після вжиття ряду репресивних заходів та відновлення контролю вони були змушені переоцінити свій підхід до управління Корейським півостровом, а цей прецедент показує чітку самосвідомість корейців як окремої спільності, готової боротися за власні цінності.

Наприкінці 1910-х років жорсткі дії з управління Корейського півострова почали викликати неохвалення в острівній Японії. Після інцидентів, пов'язаних із Першомартівським рухом, Генерал-Губернатор Хасегава Йосіміті подав у відставку. Також, Імператор прийняв указ, що цю посаду можуть обіймати не лише військові, а й цивільні особи.

В епоху так званого «гуманного управління» Японія змінила свій жорсткий курс, роблячи акцент на зміцнення соціальної опори імперського режиму на території півострову. Було впроваджено реформи, які знижували гніт корейців і створювали сприятливий ґрунт у розвиток корейської культури. Цей етап розпочався із приходом до влади нового генерал-губернатора Сайто Макото. На відміну від своїх попередників, він був добре освіченим, вільно розмовляв англійською і мав дружні контакти з іноземцями. Новий підхід до управління включав скасування чи зміну найбільш репресивних колоніальних інститутів. Таємну поліцію було ліквідовано, використання шпигунів та провокаторів було зменшено, а публічні покарання

скасовано. та деяким категоріям службовців громадянської адміністрації рекомендували переодягнутися в цивільне і не носити колишніх атрибутів влади, наприклад шаблі. Але найбільшою зміною було визнання прав корейців на часткову участь в управлінні країною та громадською діяльністю, а також розширення прав для економічних відносин.

На відомчому рівні корейці почали активно залучатися до державних структур завдяки новій політиці генерал-губернатора. Тепер етнічним корейцям дозволялося займати позиції середнього рівня, але при цьому основними критеріями відбору були не лише їхні професійні навички, а й лояльність до Японії. Це дало корейцям шанс впливати на адміністративні процеси, хоч і не ухвалювати остаточних рішень. Крім того, корейці отримали право створювати громадські організації, вести комерційну діяльність та публікувати газети корейською мовою.

У 1920-х, більша частина верхівки та середнього класу корейського суспільства була схильна до компромісу з японцями, вважаючи протистояння деструктивним для Кореї. Внаслідок заклику до незалежності залишилися у вузькому колі людей, і національний рух за свободу змістився за межі країни.

Тим часом політика Японії на Корейському півострові стала більш ліберальною і в галузі освіти. Було дозволено створення приватних шкіл, особливо у районах з нестачею освічених людей. Міста також отримали можливість організувати різноманітні навчальні програми. Ці школи та програми не лише підвищували культурний рівень корейців, а й знайомили їх із національною культурою, формуючи патріотичні почуття. Хоч і на нелегальній основі, але подібні заклади вели антияпонську агітацію та виховували корейський патріотизм у молоді. У столиці Кейдзе в цей період було відкрито імператорський університет, який став першим університетом у Кореї.

У цей період особливо виділяється патріотична організація «Сінмінхве», або «Нове народне суспільство». У період послаблення вона посилила свої просвітницькі зусилля. Її члени засновували приватні школи та проникали до державних установ, щоб захищати корейську молодь від японської ідеології та виховувати почуття національної гордості. Суспільство діяло у всій Кореї,

використовуючи всі доступні легальні та напівлегальні засоби.

У той час, як члени організації «Сінмінхве» були націлені на національне визволення через просвітництво, інші корейські діячі з колабораціоністськими поглядами мали більше можливостей для роботи заради блага країни. Вони, наслідуючи приклад японців, сприяли розвитку корейської культури та освіти як меценати, активно підтримували корейські товари та виробників та збирали кошти для погашення зовнішніх боргів. Усе це розцінювалося як вдячна відповідь корейців на режим «гуманного правління» і називалося «культурним націоналізмом». Його прихильники стверджували, що це поступово приведе Корею до незалежності. У рамках цієї концепції виділяється три масштабні рухи, особливо активних на початку 1920-х рр.[146]:

- 1) Рух корейської мови, який спрямовував свої зусилля на просування та пропаганду використання корейської мови;
- 2) Рух для залучення коштів на благо корейського університету (передбачалося, що в навчанні буде акцентовано увагу саме на культурній ідентичності);
- 3) Також був виробничий рух, який підтримував корейські товари.

Протягом 1920-30-х років Корея зазнала значного економічного та культурного зростання. У цей період у країні з'явилися такі нововведення як кіно, радіо, сучасні медичні технології та парфумерія. Міські мешканці все частіше обирали західний стиль одягу, а друковані видання стали частиною їхнього повсякденного життя.

Також у цей період відзначається Кореї відзначає прагнення інтелектуального прошарку суспільства розповсюдити сучасну освіту та націоналістичну ідеологію. Ще виділиться трансформація корейської мови, що відбулася в роки японської окупації: корейська мова поступово стала мовою публіцистики, на корейську мову стали перекладати багато творів західних та японських авторів[146].

Японське керівництво, яке бачило у Кореї стратегічний плацдарм подальшого просування до Азії, інвестувало у освіту в генерал-губернаторстві. Це призвело до розширення мережі початкових та ремісничо-технічних шкіл, а також надало дівчатам доступ до початкової освіти. Причиною цього був

зростання попиту промисловості на кваліфіковану жіночу працю. Таким чином, виникла потреба в корейських учителях, і у відповідь на це були започатковані перші корейські педагогічні училища сучасного зразка.

Колоніальне управління зробило крок до участі корейців у політичному житті, запроваджуючи зміни до виборчого законодавства. Хоча японське керівництво прагнуло створити ілюзію включення місцевого населення у прийняття рішень, насправді це право було обмежено. Лише ті корейці, які регулярно сплачували податки у розмірі щонайменше 5 мільйонів йєн, могли брати участь у виборах на місцевому рівні.

З середини 1930-х років, після приходу до влади військових у Японії, Токіо стало активно просувати політику інтеграції Кореї під гаслом «Найсен Іттай». Ця стратегія стала елементом найбільш широких планів Японії щодо формування «Великої Східної Азіатської зони спільного благоденства», що, по суті, мало на увазі експансію японської імперії на азіатський континент. Основна ідея полягала в тому, що корейці та японці становлять єдиний народ, а Корея є «внутрішньою територією» Японії. В даний момент в обох частинах Корейського півострова цей принцип однозначно оцінюється як частина національної політики знищення, метою якої є стерти етнічну ідентичність корейського народу[34].

Цей процес посилювався після початку китайсько-японської війни у 1937 році. А вже з 1938 року активізувалося насадження японської мови у всіх сферах життя, водночас корейська мова повністю витіснялася, а також запровадили примусову військову службу. Газети та журнали корейською мовою були заборонені. Японська влада також жорстко реагувала на будь-який прояв незгоди, переслідуючи опозиційні рухи та закриваючи протияпонські видання. У 1941 році було оприлюднено «Наказ про превентивне ув'язнення ідеологічних злочинців у Кореї». Японія, яка вступила у Другу світову війну, напавши на Перл-Харбор на Гавайях у грудні 1941 року, була стурбована можливістю повстання всередині кордонів імперії і в жовтні 1942 року також провела арешти на членів «Товариства Хангиль», члени якого словник корейської мови з квітня.

Також у 1939 році генерал-губернатор Мінамі Дзиро ввів «Указ про

зміну імен», що дозволяло корейцям приймати японські імена[106]. Ті, хто відмовлявся від свого корейського імені, стикалися із суспільною ізоляцією та дискримінацією. Більшість, 80,5% корейських сімей, змінили свої імена у перші півроку після запровадження указу[127].

У серпні 1945 року став очевидним той факт, що Японія стоїть на порозі поразки у Другій Світовій Війні. Радянський Союз вступив у конфлікт 8 серпня, і його військові формування швидко розбили японські війська в Маньчжоу-го, захопивши і північ Корейського півострова. 6 і 9 серпня американська авіація виконала атомні удари по Хірасімі та Нагасакі та під тиском Японія прийняла Потсдамську декларацію, що означало повну капітуляцію Японської імперії. Згідно з договором, Японія відмовилася від претензій на Корею, яка тепер мала розділитися між СРСР і США вздовж 38-ї паралелі.

На початку вересня 1945 року, під командуванням Джона Ходжа, американські сили зайняли південну Корею і 8 вересня 1945 року Абе Нобуюкі, останній генерал-губернатор Кореї, прийняв умови капітуляції перед альянсом, і наступного дня колоніальну адміністрацію було офіційно ліквідовано.

Таким чином закінчився 35-річний період колоніального правління Японії над Корейським півостровом.

На завершення варто зауважити, що історики мають різні думки щодо періоду японської окупації. У Південній Кореї думки про цей час розділені і складно знайти джерела, що показують японський вплив у позитивному світлі. У Північній Кореї ця епоха однозначно розглядається як часи жорстокої експлуатації та придушення, яке завершилося завдяки діям Кім Ір Сена. Також цей період активно використовується північнокорейською пропагандою для обґрунтування власної внутрішньої та зовнішньої політики та їх технологій.

За часів японської колонізації у корейців зміцнилася національна самосвідомість та націоналістичні ідеї. У ці роки корейський націоналізм став не просто філософією, а й формував себе політичним рухом.

Японське правління залишило глибокий слід в адміністративному та економічному житті Кореї. З розрізненої держави Корея перетворилася на

країну з централізованим управлінням, національним ринком та єдиною системою мір. Японське управління допомогло усунути роздробленість та подавити сепаратичні настрої. Використовуючи жорсткі управлінські методи, японці змогли мобілізувати ресурси Кореї та акцентувати увагу на промисловому зростанні. В результаті в Кореї було засновано великі заводи, електростанції та інші підприємства, які раніше були для корейців недоступними. Таким чином було закладено промислову базу для розвитку Корейської держави.

Економічні перетворення сприяли змінам і у соціальній структурі корейського суспільства. З'явилися промисловий робітничий клас, національна технічна та творча інтелігенція, промисловці та фінансисти, невелика група адміністративно-управлінського персоналу та державних службовців. Протягом колоніального періоду в Кореї з'явилася важлива категорія найманих працівників в аграрній сфері, аналогічні до пролетаріату. Це сприяло формуванню сучасної соціальної ієрархії та оновленню суспільних та виробничих зв'язків.

Поліпшилися життєві умови корейців як загалом, так і зокрема підвищилися культурний та матеріальний добробут, якість медичних та освітніх послуг. Тривалість життя збільшилася, а кількість грамотних людей зростала.

Проте вплив колоніальної політики на політичну сферу був менш сприятливим. Незважаючи на це, одним із позитивних підсумків є те, що корейці визнали та й оформили фактичний перехід від керівництва лише конфуціанською мораллю до виконання формально оформлених законів. Хоча японські закони у Кореї були авторитарними та відрізнялися від класичного розуміння правової держави, основне розуміння переваги закону над традицією було закріплено у корейському суспільстві саме за часів колоніалізму.

Саме в період японської окупації півострова розпочав свою діяльність ідейний натхненник і в майбутньому вічний президент КНДР Кім Ір Сен. Його особистість нерозривно пов'язана з ідеологією КНДР, тому варто окремо розглянути його діяльність у цей період. Варто зауважити, що історія північнокорейського лідера, особливо його діяльність в антияпонському

підпіллі, представлена у Північній Кореї в ідеалізованій та міфологізованій формі, роблячи його національним героєм та засновником нації. Деякі деталі його біографії були перебільшені або змінені для ідеологічних цілей, які відбилися як на внутрішній, так і зовнішній політиці держави навіть сьогодні.

У 1920-ті роки молодий Кім Ір Сен вступив до комуністичних молодіжних організацій у Кореї. На той час Корея була під японським контролем і, як було зазначено вище, пережила період жорсткого національного гніту, тому він, як і багато корейців прагнули незалежності. Кім був натхненний ідеями комунізму і бачив успішний досвід революцій у росії, тому вирішив приєднатися до лав революціонерів, які бачили у соціалізмі та комунізмі спосіб боротьби проти японської окупації.

Після японської окупації Маньчжурії в 1931 р. Кім Ір Сен приступив до активних дій, очоливши групу корейських партизанів. Протягом 1930-х років він був активним учасником антияпонського опору у регіоні. Ці партизанські групи часто проводили рейди проти японських військ, використовуючи тактику «бий та біжи», щоб мінімізувати свої втрати та максимально нашкодити противнику. А вже в 1932 році коли Корея не мала ні централізованої влади, ні регулярних військових сил, Кім Ір Сен взяв на озброєння партизанську тактику, як ключову в боротьбі з окупантом.

25 квітня 1932 року було засновано Корейську Народну Партизанську Армію - перші революційні збройні сили корейського народу і було проголошено тотальну боротьбу з Японією, де сам Кім був одним із командирів. Армія була добре організована та тренувана за стандартами регулярної армії та проводила як партизанські операції, так і відкриті бойові дії проти японських військ[46].

Якщо розглядати старі джерела та сучасні дані с самої КНДР, в 1934 р. АНПА була реформована в Корейську народно-революційну армію або КНРА[36] і у взаємодії з китайськими народно-революційними силами провела на північному сході Китаю низку операцій проти метрополії[172]. Одним із командирів КНРА, згідно з північнокорейською історіографією, був Кім Ір Сен. У КНДР заявляють, що у 1945 року вона брала участь разом із військами Радянської армії у боях проти «імперіалістичної Японії».

Однак у науковому середовищі існує дискусія про існування КНРА, відносячи всю діяльність антияпонських партизанів у Маньчжурії в період 1932—1941 рр. на рахунок Антияпонської народної партизанської армії[116].

З закінченням Другої світової війни у 1945 році, коли Японія капітулювала, діяльність АНПА часто представляється як символ національного спротиву та основа для створення північнокорейської нації та армії.

На завершення слід зазначити, що історія АНПА тісно пов'язана з розповідями про особисту доблесть та лідерство Кім Ір Сена, що робить її з найважливіших частин для ідеологізації та формування базису пропаганди у Північній Кореї. Саме від періоду цієї боротьби беруть початок принципи антиколоніальної боротьби у зовнішній політиці сьогоденної КНДР.

Поділ Кореї на дві окремі державні освіти у 1948 році перетворив регіон на постійне джерело міжнародної напруги, яке протягом багатьох років і до сьогодні є важливим чинником політичної дестабілізації в регіоні. Безліч як зовнішніх, так і внутрішніх чинників сприяли цьому поділу. Але ключовим моментом є те, що союзники по Антигітлерівській коаліції, взяли на себе відповідальність за створення єдиної та незалежної Кореї після звільнення її від Японії. Отже, основна відповідальність за розділ Кореї у період лежить на зовнішніх акторах, динаміка відносин яких буде розглядатися далі.

До 1945 р. майбутнє Корейського півострова вже було визначено країнами-переможцями, переважно під керівництвом США, які активно просували своє бачення вирішення корейського питання. Головною ідеєю щодо майбутнього Кореї стала ідея опіки, запропонована президентом США Ф.Рузвельтом. Ця ідея, згідно з якою планувалося створити єдину та незалежну Корею після перехідного періоду під контролем головних на той момент держав, зберігалася з кінця війни до 1947 року. Цей план враховував інтереси Великобританії, СРСР та Китаю, який прагнув балансу сил у регіоні. Але згодом, основна ідея концепції опіки видозмінювалася, дедалі більше набуваючи рис, що вказують на непереборний характер колишніх союзників.

Ще за Рузвельта антиколоніальний підхід поєднувався зі спробами забезпечити безпеку США в Тихоокеанському регіоні. Після приходу до влади

Г. Трумена, фокус змістився з ідеалістичного антиколоніалізму до прагматичніших цілей, включаючи контроль над ключовими районами Тихого океану.

Вже скоро напруженість та взаємна недовіра між сторонами почали посилюватися. Незважаючи на в цілому дружні відносини між американськими і радянськими військами на Кореїському півострові, до осені 1945 року в Кореї вже почали поширюватися чутки про можливу війну між СРСР і США. Американці чули, що радянські військові обговорювали таку можливість. Інформаційна закритість Північної Кореї та відсутність коментарів від РСЧА спонукали американців серйозно ставитися до будь-яких чуток про події на півночі півострова.

З часом підхід США до Кореї змінився через їхні геополітичні інтереси та посилення впливу лівих рухів у регіоні. Ця стратегія фактично закріплювала поділ Кореї на фоні початку Холодної війни і масових протестів проти рішень, прийнятих на московській зустрічі міністрів закордонних справ у 1945 р. На даній міжнародній конференції було затверджено радянський проект корейського устрою. Він передбачав утримання кордону вздовж 38-ї паралелі у майбутньому, що призвело до глибокого розділення двох окупованих територій та посилення політичних розбіжностей у Кореї.

У результаті, початкова американська ідея опіки над Кореєю перетворилася на арену політичної боротьби, що призвело до створення двох протиборчих корейських держав та відмови від рузвельтівської стратегії на півострові.

21 вересня 1947 р. за ініціативою США, Генеральна Асамблея ООН рекомендувала включити корейську проблему до порядку денного організації. Цей крок спричинив обурення СРСР, який вважав, що таке обговорення порушує Статут ООН. Радянський уряд спирався на 107 статтю 17 глави, у якій наголошується, що Статут що не дозволяє позбавити «юридичної сили дії, вжиті або санкціоновані в результаті Другої світової війни урядами, які несуть відповідальність за такі дії щодо будь-якої держави, яка протягом Другої світової війни була ворогом будь-якої з держав, які підписали цей Статут», а також перешкоджати таким діям. На думку СРСР, це запобігало обговоренню

постійного врегулювання цією організацією. На пленарному засіданні другої сесії ГА ООН заступник голови МЗС СРСР А. Я. Вишинський звинуватив США у створенні ситуації, що склалася в Об'єднаній комісії, і стверджував, що «радянська сторона вимагає не включати корейське питання до порядку денного поточної сесії»[164].

Також можна зазначити, що сумніви щодо доцільності обговорення корейського питання в Генеральній Асамблеї ООН були й у інших країн, включаючи союзників США. питання в ООН; навіть деякі союзники США висловили своє невдоволення таким рішенням. Наприклад, австралійське МЗС вважало, що корейська проблема тісно пов'язана з японським питанням. На їхню думку, обговорення цього питання в Генеральній Асамблеї, де представлені країни, багато з яких не мають відношення до Тихоокеанського регіону або війни з Японією, було помилкою. Австралія акцентувала на своїй інтереси у Кореї та наполягала на участі своїх представників у дискусіях про майбутнє регіону[83].

14 листопада 1947 року Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію з корейського питання на основі пропозиції США. У документі пропонувалося провести сепаратні вибори до Національних зборів Кореї по всьому півострові до кінця березня 1948 року. З метою контролю над процесом планувалося створити спеціальну комісію ООН, включаючи представників Австралії, Канади, Франції, Індії, Філіппін, Китаю, Сальвадора Сирії та Української РСР[165].

Прибувши до Сеулу на початку 1948 року, ця комісія зіткнулася з протидією місцевого населення. Після консультацій з південнокорейськими політичними силами та при відсутності відповіді від північних партій комісія звернулася до ООН за додатковими інструкціями. У результаті, за рішенням Тимчасового комітету Генеральної Асамблеї та під тиском американської сторони, комісія отримала завдання провести вибори лише на півдні від 38 паралелі. Дата виборів була призначена на 10 травня 1948 року. Цей процес, власне, закріпив розділ Кореї. У результаті дві нові держави – Південна та Північна Корея – були офіційно оголошені в серпні та вересні 1948 року відповідно.

Наступним етапом, який і вирішив місце КНДР у світовій політиці, а також сформував для неї вектори зовнішньополітичних відносин це Корейська війна. Вона відіграла ключову роль у формуванні зовнішньополітичної лінії та стратегії КНДР. Підсумки корейської війни закріпили курс Північної Кореї на зближення з соціалістичним табором і посилили конфронтацію зі США, які згодом лягли в основу принципу протистояння Штатам та їх союзникам. Війна стала першим прямим військовим зіткненням між США та комуністичними силами після Другої світової війни. США вступили у війну на боці Південної Кореї після того, як Північна Корея розпочала вторгнення на південь у червні 1950 року.

Сама війна за своїми підсумками не призвела до об'єднання півострова під єдиним прапором, а лише погіршила ситуацію, додавши до ідеологічного розколу, ще й особисті рахунки для народних мас. Після інтервенції КНДР південні корейці були змушені захищатися зі зброєю у руках, однак ключовим моментом також є втручання третіх країн, яке хоч і стабілізувало ситуацію на півострові, але не призвело до остаточного вирішення корейського питання.

На боці КНДР виступили Китайська Народна Республіка та СРСР. Ця допомога забезпечувалася як продовольством та обладнанням, так і фахівцями. Після війни КНДР стала ще більш залежною від матеріальної та військової підтримки цих країн. Після війни КНДР потребувала допомоги для відновлення своєї зруйнованої інфраструктури, і Соціалістичний блок надав їй економічну, технічну та військову допомогу. Ця залежність призвела до поглиблення дипломатичних, економічних та військових зв'язків між країнами. А поширення лівих ідей лягло в основу північнокорейської ідеології. Це зближення також відбивало геополітичні реалії Холодної війни, коли КНДР була важливим союзником комуністичного блоку в Азії.

Досвід війни, а також близькість до Соціалістичного блоку також призвели до того, що КНДР посилила свої зусилля щодо посилення військового потенціалу держави, прагнучи забезпечити свою безпеку від можливих майбутніх агресій. Сам принцип «сонгун» бере коріння саме з результатів Корейської війни.

Після періоду Корейської війни історичний контекст, який вплинув на

сучасні технології зовнішньої політики КНДР, варто розглядати прив'язуючи його до термінів правління його вищих керівників, оскільки створений у Північній Кореї культ особистості також визначає особливості її зовнішньої політики.

Засновник КНДР, її перший прем'єр-міністр та президент Кім Ір Сен був ключовою фігурою у формуванні зовнішньої політики країни. Культ особистості диктатора відіграв важливу роль у зовнішній політиці, оскільки сам Кім був представлений як великий світовий лідер, а КНДР як модель для інших країн, що розвиваються. Загалом зовнішня політика Кім Ір Сена була спрямована на забезпечення виживання та зміцнення КНДР в умовах глобального протистояння під час Холодної війни.

Незважаючи на залежність від СРСР та Китаю, Кім Ір Сен проголосив політику «неприєднання», що дозволило КНДР зберігати незалежність у своїх міжнародних відносинах та грати на розбіжностях між великими державами. За правління Кім Ір Сена КНДР надавала допомогу країнам, які виступають на захист самостійності, просуваючи ідею боротьби зі світовим імперіалізмом. Кім Ір Сен зробив величезний внесок у зміцнення, розвиток соціалістичного руху та руху неприєднання. Також незважаючи на ізольований характер режиму, в цей час Північна Корея працювала над встановленням дипломатичних відносин із різними країнами, особливо в Африці та Латинській Америці, намагаючись протистояти міжнародній ізоляції.

Незважаючи на обмежені ресурси, Пхеньян акцентував свою зовнішньополітичну стратегію на посиленні політичних та військових зв'язків саме з державами «третього світу». Такий висновок можна зробити на основі зв'язків Трудової партії Кореї з партіями правлячої еліти країн, таких як Конго, Бенін і Мадагаскар, незалежно від їхньої політичної орієнтації. При цьому в Пхеньяні була однакова політика для партій різної політичної спрямованості, налагоджуючи контакти як з партіями соціалістичного напрямку так і з консервативно-націоналістичними, наприклад, КНДР мав контакти з Сомалі, Нігерією, Іраном, Тунісом та іншими країнами. Кім Ір Сен та його адміністрація, прагнучи розширення впливу в «третьому світі», проводили лінію на формування та нарощування договірної бази з країнами Африки. З низкою

держав КНДР підписала договори про дружбу та співпрацю. Такими прикладами є: Мозамбик і Мадагаскар - 1978 р., Гвінея-Бісау — 1979 р., Гвінея і Зімбабве — 1980 р., Ангола і Того — 1981 р, Лівія — 1982 р., Ефіопія- 1983 р. 33 країнами «третього світу» було укладено міжурядові угоди про економічне, науково-технічне та культурне співробітництво. Ця стратегія не лише допомагала зміцнювати міжнародні зв'язки КНДР, а й сприяла її економічному та культурному обміну з іншими державами.

Незважаючи на обмеження, КНДР все одно надавала економічну допомогу африканським країнам, насамперед тим, які підтримували ідеологію «чучхе» та позицію Пхеньяну щодо Кореї. За підтримки КНДР у цих країнах створювалися підприємства легкої промисловості, об'єкти культури та спорту, а також будувалися іригаційні системи.

До 70-х років КНДР надавала технічну та матеріальну допомогу 21 африканській державі. За даними оцінок, її загальний обсяг зобов'язань сягав приблизно 300 млн. доларів. КНДР займалася будівництвом близько 30 малих підприємств у 22 країнах «третього світу» та іригаційних систем у 20 країнах, а також направляла понад 5 тисяч фахівців у 50 країн світу для надання технічної допомоги[15].

Особлива увага у відносинах із державами «третього світу» приділялася військовому співробітництву. У 70-ті роки КНДР надавала військову допомогу ряду країн, включаючи Алжир, Лівію, Мозамбик, Мадагаскар, Сирію, ОВП, СВАПО, а також підтримувала рухи в Заїрі, УНІТА в Анголі та Еритрейський національний фронт. Таким чином КНДР у своїй зовнішній політиці дотримується принципу союзницького співробітництва з країнами Півдня.

КНДР активно розвивала політичні зв'язки з цими державами, щоб досягти двох основних цілей. Перша з них – отримання підтримки свого плану щодо об'єднання Кореї, відомого як «Конфедерація Корьо». Однак багато з цих держав не виразили яскравої підтримки цій ініціативі, надаючи перевагу позиції нейтралітету і виступаючи за вирішення корейського питання через діалог між Північчю та Півднем.

Друга мета – використовувати свої добрі відносини з африканськими країнами для зміцнення іміджу Кім Ір Сена та його сина, Кім Чен Іра, який був

представлений як його приймач у 70-х роках. Однак, незважаючи на зусилля, міжнародне визнання Кім Чен Іра не відповідало очікуванням КНДР. КНДР також активно просувала свою ідеологію «чучхе» у країнах «третього світу», насамперед в африканських державах, прагнучи позиціонувати Кім Ір Сена як ключового лідера та теоретика руху за незалежність. Для поширення ідеології «чучхе» в інших країнах організовувалися різні заходи, і були створені спеціалізовані групи для вивчення даної ідеології. У 80-ті роки було створено близько 300 таких груп у різних країнах світу[50].

На початку його правління Кім Ір Сен спирався на підтримку СРСР і Китаю як в економічному плані, так і на міжнародній арені. Проте з усвідомленням небезпеки від подібної залежності від цих двох великих комуністичних держав президент КНДР сформував концепцію «чучхе», яка стала основною частиною як у внутрішній, так і у зовнішній політиці. В останній вона стала основою для стратегій суверенітету та ізоляціонізму, а тому на ній варто зупинитися докладніше.

Основним пріоритетом як для держави, так і для суспільства в КНДР, як і раніше, є збереження культу навколо партійного та державного керівництва, а також підтримка ідеології «чучхе» як головної доктрини країни. Конституція КНДР наголошує на домінуючому значенні цієї ідеології в державній політиці, визначаючи її як «світогляд, у центрі якого — людина і революційні ідеї, націлені на здійснення самостійності народних мас»[44].

Термін «чучхе» був запроваджений Кім Ір Сенем у 1955 році в контексті боротьби зі зростаючим радянським впливом. У своєму зверненні він наголосив на значущості корейської культури, закликаючи віддати перевагу національним витворам мистецтва та літературі. Згідно з офіційною версією, Кім Ір Сен, хоч і вивчав марксизм-ленінізм, вніс до нього зміни, щоби пристосувати до умов КНДР.

У 1982 році, під авторством Кім Чен Іра, було опубліковано працю, що завершує розкриває суть ідеї «чучхе» Потім, 1985 року, КНДР випустила десятитомник під назвою «Серія великих ідей чучхе». З цього випливає, що хоча концепцію чучхе і заклав Кім Ір Сен, більш глибоке та детальне теоретичне обґрунтування було розроблено під час ведення Кім Чен Іра.

Характер ідеології чучхе пронизаний антиімперіалістичними та націоналістичними ідеями, що напряму пов'язано з історичним досвідом Кореї під японським колоніальним пануванням.

Ця ідеологія відбиває поєднання принципів марксизму-ленінізму та східного націоналізму, а також акцентує увагу на культурі особистості лідера. Головне становище «чучхе» полягає в тому, що корейський народ - головний господар своєї долі і він має розвиватися самостійно. Ця думка надала КНДР особливої ідентичності, але водночас призвела до її ізоляції на міжнародній арені.

Ця ідея має три складові:

- 1) Ідеї чучхе (чучхе сасан), або теорія мислення, де описувалися ідеологічні догмати
- 2) Революційна теорія(інмін течжун чунсім-ий хенмен рерон), де виражалася ворожість до імперіалістичної та колоніальної політики, а також напрями революції всередині країни, які спираються на народні маси.
- 3) Теорія чухейського управління(чучхе-ий рендо понбоп), де було описано методологію побудови єдиної системи управління, орієнтованої сувору ієрархію у суспільстві і «лідера» з його вершині.

Сучасна КНДР продовжує розглядати цю ідеологію як основу суспільства, формуючи на її основі стратегію розвитку країни, включаючи аспекти внутрішньої та зовнішньої політики.

Зі зростанням впливу націоналістичних сил в уряді КНДР, особливо після того, як були придушені прорадянські та прокитайські групи, почала зміцнюватися доктрина «чучхе» і був зроблений акцент на незалежність у міжнародних відносинах.

Прагнення автономії в міжнародній арені було продиктовано бажанням Кім Ір Сена зайняти лідируючі позиції серед країн «третього світу» та включити КНДР у рух неприєднання. Керівництво ТПК вірили, що «третій світ» та рух неприєднання можуть стати інструментом для досягнення цілей Пхеньяну з корейського питання. Його метою було використати цей статус для просування свого бачення об'єднання Кореї під егідою КНДР.

На початку 70-х років КНДР активно налагоджувала зв'язки з країнами, що розвиваються, зміцнюючи свій дипломатичний вплив. Якщо на початку 60-х років КНДР підтримувала дипломатичні зв'язки з 44 державами і мала торговельні зв'язки приблизно з 70 країнами, то до початку 70-х цей список розширився до 66 країн, відносини в основному були встановлені з країнами, що розвиваються[123]. Також у цей період КНДР приєдналася до деяких глобальних організацій, таких як ВООЗ, ЮНЕСКО та ін., та набула статусу спостерігача в ООН.

Звертаючись до стратегії неприєднання, Кім Ір Сен прагнув отримати підтримку країн, що розвиваються, в опозиції до Південної Кореї, яка за президента Пак Чжон Хі демонструвала економічне зростання. Розуміючи, що ні СРСР, ні Китай не будуть активно підтримувати ідеї революції на Півдні, Кім Ір Сен ввів термін «домінаціонізм» («чибечжуй»), яке описується як «контрреволюційна течія, що йде всупереч тенденції сучасної епохи, епохи самостійності». Головною «домінаціоністською силою» («чибечжуйчок серьок») він вважав США, але іноді до таких відносили і СРСР з Китаєм через їхні компроміси з імперіалістичними країнами, коли сам КНДР протистояв йому[18].

У 1975 році КНДР вступило до руху неприєднання, тоді як Південній Кореї було відмовлено через присутність американських військових баз та контингенту, які залишилися там після закінчення Корейської війни. Для Кім Ір Сена це стало можливістю очолити РН та мобілізувати його членів на підтримку у корейському питанні на умовах Пхеньяну. КНДР переглянула свою зовнішню політику, зосередивши увагу на протистоянні з імперіалізмом та захистом національної незалежності. Кім Ір Сен закликав до збереження автономії країн, що не приєдналися, від впливу великих держав[20].

У цей період КНДР активно шукала партнерів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, щоб протистояти не тільки впливу США, але й зростаючому впливу Японії. Японія, яка на той момент одним із головних економічних лідерів регіону, прагнула розширювати свій вплив, що викликало побоювання серед деяких держав, і Пхеньян прагнув зміцнити зв'язки країни із державами, які поділяли його побоювання з цього приводу. Це було особливо

важливо для КНДР, враховуючи історичну напруженість між КНДР та Японією.

Пошук союзників проти Японії також був частиною ширшої стратегії Кім Ір Сена щодо зміцнення своєї позиції на міжнародній арені, протистояння глобальному впливу як США, так і інших великих гравців.

Таким чином, КНДР брала активну участь у регіональних ініціативах, форумах та організаціях, прагнучи знайти партнерів зі схожими поглядами на регіональні питання, і особливо на роль Японії в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Президент КНДР розумів, що ідеології та дипломатії буде недостатньо для диктату умов КНДР на світовій арені. Також Кім Ір Сен усвідомлював, що союзники Північної Кореї в особі СРСР і КНР, рано чи пізно можуть налагодити офіційні відносини з Південною Кореєю. Остання все активніше підкріплювала своє становище не тільки як держава, що швидко розвивається, але і як ключовий гравець у регіоні, ігнорування якого могло б стати перешкодою для безпеки та економічного співробітництва в Північно-Східній Азії. Щоб запобігти чи відкласти цей процес, Кім робив усе можливе, сподіваючись зміцнити своє становище. Тому враховуючи військовий підхід та досвід Другої Світової Війни, коли США лише 2 бомбами схилили Японську Імперію до капітуляції, вибрав шлях створення зброї, яка могла б гарантувати безпеку режиму.

Вже у 50-ті роки КНДР почала вивчати ядерну енергетику. За допомогою СРСР біля Ньонбену було створено експериментальний ядерний реактор для наукових досліджень та навчання північнокорейських експертів. Понад 50 фахівців із КНДР пройшли навчання у Радянському Союзі, зокрема у Дубні.

Кім Ір Сен просив допомоги у Радянського Союзу у будівництві атомної електростанції на території КНДР. Однак радянська сторона відкладала це питання, посилаючись на відсутність коштів і на те, що КНДР не підписала Договір про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) 1968 року. Але потім Союз і згоду розглянути можливість будівництва АЕС за умови приєднання КНДР до ДНЯЗ. 1985 року КНДР приєдналася до Договору, проте затягувала підписання угоди про гарантії з Міжнародним агентством з атомної енергії

(МАГАТЕ), мотивуючи це наявністю американської ядерної зброї на території Республіки Корея.

Крім дослідницького реактора, побудованого в Ньонбені, Північна Корея розпочала будівництво ще двох ядерних об'єктів, викликаючи побоювання щодо планів створення власної ядерної зброї. У відповідь на вимогу МАГАТЕ провести перевірки, Пхеньян у 1993 році оголосив про вихід із ДНЯЗ. Розцінивши це як втручання у внутрішню політику суверенної держави.

До початку 90-х років не було точної інформації про ядерні можливості Північної Кореї. Проте їхній вихід із ДНЯЗ вказував на те, що у них могли бути плани на створення ядерної зброї. Кім Ір Сен розглядав ядерну зброю як ключовий інструмент для забезпечення стабільності свого режиму. Йому здавалося, що інші заходи, такі як реформи, можуть піддати його владу ризику і загрожувати цілісності його тоталітарної системи.

Візит колишнього президента США Джиммі Картера до лідера КНДР Кім Ір Сена в Пхеньяні в 1994 р., на якому було досягнуто згоди про заморожування північнокорейської ядерної програми, знизив градус напруженості в міжнародних відносинах[12]. Ця подія стала переломним моментом, який перевів кризу в переговорну площину і забезпечив можливість її дипломатичного вирішення. У жовтні 1994 року, після тривалих консультацій, КНДР підписала зі Сполученими Штатами «Рамкову угоду», за якою Північна Корея взяла на себе зобов'язання щодо припинення будівництва та використання реакторів і підприємств зі збагачення урану та плутонію, вивезення відпрацьованого ядерного палива за межі кордонів КНДР, та демонтажу всіх об'єктів, чиє призначення відноситься до розробки та поширення ядерної зброї. Натомість Північна Корея отримала гарантії від Сполучених Штатів у тому, що США візьмуть на себе зобов'язання здійснювати постачання паливного мазуту для компенсації енергетичних втрат під час зупинки реактора. Також замість зупиненого реактора в Йонбені, побудувати два набагато сучасніших легководних реактори, які не можна було б використовувати для напрацювання збройового плутонію[51].

Однак сторони так і не виконали цей договір та ядерна програма КНДР була реалізована вже його сином Кім Чен Іром, який після смерті Кім Ір Сена

1994 року зайняв місце верховного правителя Північної Кореї.

Внутрішня та зовнішня політика КНДР під час його правління Кім Чен Іра продовжувала лінію, встановлену при Кім Ір Сені, вона також виявлялася в шануванні ідей «чучхе», мілітаризації та загальної ізоляції Північної Кореї. Кім Чен Ір не став займатися деконструкцією культу особи свого батька за прикладом СРСР, а взяв досвід КНР, коли вождь нації шанувався навіть після смерті, а його наступник представлявся як той хто далі несе ідею старого вождя у маси. Кім Чен Ір використав уже готову базу для легітимізації свого становлення на посаду керівника країни.

Ще на початку 80-х років пропагандистський апарат Північної Кореї активно просував Кім Чен Іра, намагаючись поставити його на один рівень з Кімом-старшим як видатного теоретика «ідей чучхе» та непохитного спадкоємця політичної лінії його батька.

Улюблений керівник запустив політичну кампанію для «трансформації суспільства» на основі «ідей чучхе» після VI з'їзду ТПК. Головна ідея цієї кампанії полягала у впевненості, що нація, повністю просякнута ідеями чучхе, зможе подолати будь-які перешкоди та досягти успіху у революційних та будівельних справах. Це призвело до інтенсивної індотринації населення в дусі загальної ідеології[34].

З ухваленням ідеології «чучхе», північнокорейське керівництво висунуло й інші ключові компоненти цієї націоналістичної концепції, розбитої на три частини. «Незалежність - у політиці» мала на увазі абсолютний суверенітет та відсутність зовнішнього втручання. «Самостійність - в економіці» закликала покладатися на внутрішні ресурси та зосередити зусилля на розвитку важкої промисловості. «Самооборона у захисті країни» мала на увазі озброєння всього народу і перетворення країни на незламну фортецю. Кім Чен Ір наголошував на важливості підготовки кваліфікованих військових та модернізації озброєнь для реалізації цієї концепції. На цьому будується принцип «держави-фортеці», який досі має зовнішній політиці Північної Кореї.

Перебуваючи у складній економічній ситуації та втративши союзників після розпаду СРСР та соціалістичного блоку, КНДР почала акцентувати увагу на посиленні своєї військової могутності. Доктрина виживання країни і тепер

зверталася до «випереджального розвитку військової справи», бачачи в армії головний стовп революції. згідно з філософією Кім Чен Іра, — «це є і партія, і народ, і держава»[32]. Також у 90-ті роки вже в самій армії було розпочато посилене навчання з акцентом на ідеологічне виховання військовослужбовців. Головне завдання кампанії — виховання солдатів, офіцерів та генералів на кшталт «чучхейської» відданості новому Головнокомандувачу.

З приходом Кім Чен Іра до влади у 1994 році у Північній Кореї відбулися кардинальні ідеологічні зміни, насамперед в ідеології «чучхе». Тепер ідея «сонгун», що стверджує перевагу армії, також стала невід'ємною частиною загальної ідеології. У сучасній політичній структурі КНДР армія та органи державної безпеки по суті замінюють традиційні органи влади, такі як парламент та партія. Це спричинило створення дворівневої системи управління, де армія контролювала всі аспекти життя.

«сонгун» зосереджена на зміцненні зв'язку між армією та народом, відступає від класової ідеології, роблячи ставку на армію, а не на пролетаріат чи партію. Державному комітету оборони (ДКО) було передано основні управлінські функції, що зробило його основним органом, вищим навіть партію і парламент. Головна влада тепер належала військовій еліті країни, яка підпорядковується самому Кім Чен Іру.

Політика «сонгун» спиралася не тільки на армію, а на будь-яку військову, силу, яка б змогла зберегти цілісність країни та правлячого режиму. Можна висунути припущення, що за часів ще Кім Ір Сена ядерна програма вже активно працювала у КНДР, але перші ядерні випробування, відбулися вже за часів правління Кім Чен Іра. Демонстрація наявності такої сили мала відчутний ефект як на північнокорейський народ, якій сприймав факт наявності такої зброї, як національну гордість та можливість вести суверенну політику держави, що вкладалося в ідеї «чучхе» та «сонгун».

Прихід до влади в США президента Дж. Буша був ознаменований різкими словесними атаками проти керівників деяких країн, включаючи Саддама Хусейна та Кім Чен Іра. Особливо виділилася заява про те, що КНДР, Ірак та Іран становлять «вісь зла»[60]. 2002 року помічник держсекретаря У. Келлі повідомив, що під час його візиту до Пхеньяну йому було констатовано

про наявність у КНДР секретної ядерної програми. У відповідь, КНДР запропонувала США три умови для продовження діалогу з ядерного питання. Перше - США визнають суверенітет КНДР, також Штати укладають із КНДР пакт про ненапад та усувають перешкоди, що гальмують економічний розвиток КНДР[43].

Наступним своїм кроком США припинили постачання мазуту до КНДР і відмовилися від своїх зобов'язань за Рамковою угодою 1994 р. Конфлікт посилювався, КНДР вислали інспекторів МАГАТЕ та заявили, що їхня присутність не має сенсу. Подібні кроки з обох боків супроводжувалися жорсткою риторикою, образами та взаємними звинуваченнями. США в особі адміністрації Буша посилили тиск на КНДР, зробивши низку дипломатичних та економічних заходів.

На початку 2003 року КНДР заявила про свій вихід із Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, а також звинувачення МАГАТЕ у підтримці агресивної політики США. Незважаючи на ескалацію конфлікту, Пхеньян продовжував наполягати на діалозі зі США, розглядаючи свої дії як заходи самозахисту.

Не лише супротивники КНДР побоювалися появи нової ядерної держави. Китай активно виявляв своє занепокоєння у зв'язку з рішенням Кім Чен Іра покинути ДНЯЗ. У ході телефонної розмови між головою КНР Цзян Цземінем і Дж. Бушем у 2003 році, китайська сторона ясно висловила свою позицію проти цього рішення, підкресливши свою відданість без'ядерному статусу Корейського півострова. При цьому Китай обіцяв сприяти мирному вирішенню ситуації[98].

Китай активно займався дипломатичними зусиллями для врегулювання напруженості між Пхеньяном та Вашингтоном. Це призвело до організації тристоронньої зустрічі між КНДР, США та Китаєм у Пекіні у квітні 2003 року. Незважаючи на те, що перший контакт був оцінений Китаєм позитивно, але також було зазначено, що між США та КНДР існує глибока недовіра, що ускладнює пошук рішень.

У 2003 році було запущено процес шестисторонніх переговорів про ядерну програму КНДР за участю п'яти країн крім самої КНДР: Китаю, США,

росії, Південної Кореї та Японії. Перші три раунди переговорів, проведені у серпні 2003 р., а також у лютому та червні 2004 р., не призвели до конкретних рішень. Запланований четвертий раунд у вересні було відкладено через загострення відносин Північної Кореї зі США та Японією.

На початковій стадії переговорів у серпні 2003 року США наполягали на демонтажі всієї ядерної інфраструктури КНДР, пропонуючи натомість гарантії безпеки та економічну підтримку, включаючи постачання двох атомних реакторів. Проте США та Японія хотіли, щоб ядерну програму було припинено під наглядом МАГАТЕ чи спеціальної комісії, на що КНДР не погоджувалася. Під час другої сесії у лютому 2004 року Пхеньян висловив готовність призупинити свою ядерну програму за умови постачання мазуту, проте тепер США та Японія наполягали на повній утилізації ядерних об'єктів КНДР під наглядом МАГАТЕ. Ця пропозиція була також відхилена КНДР. У червні 2004 року, на третьому раунді переговорів, США запропонували компенсацію за зупинення ядерної програми Північної Кореї. Натомість Пхеньян погодився відмовитися від створення, випробування та експорту ядерної зброї, пропонуючи заморозити усі відповідні об'єкти. Проте, запропонований США план переведення ядерних об'єктів КНДР під тимчасове управління міжнародною комісією або МАГАТЕ, а потім їх утилізація не було прийнято Північною Кореєю, а сам план викликав розчарування з боку МЗС КНДР.

У 2005 році протягом четвертого раунду переговорів сторони змогли досягти значного прориву, ухваливши Спільну Заяву 19 вересня. Цей документ затверджував право Північної Кореї на мирне використання атомної енергії, при цьому обговорювалася можливість постачання легководного ядерного реактора. У заяві також уточнювалося зобов'язання КНДР щодо згортання своєї ядерної програми, повернення до ДНЯЗ та відновлення контролю з боку МАГАТЕ. Додатково документ торкався питань нормалізації відносин КНДР із США та Японією.

Наступного року, у 2006 році, представник МЗС Китаю Кун Цюань також наголошував на важливості продовження дипломатичного процесу та необхідності денуклеаризації Корейського півострова через мирні переговори,

що показувало зацікавленість всіх великих гравців до стабілізації ситуації у регіоні.

2006 рік був ключовим в історії ядерної програми Північної Кореї, оскільки цього року КНДР провела своє перше підземне ядерне випробування. 9 жовтня 2006 року Північна Корея оголосила про успішне проведення ядерного випробування[59]. Для жителів КНДР це подавали як історичну подію. Випробування викликало міжнародне обурення та стурбованість, особливо серед сусідніх країн та США.

Відразу після цього Рада безпеки ООН одноголосно ухвалила резолюцію 1718, вводячи санкції проти КНДР. Резолюція засуджувала ядерне випробування і вимагала від Північної Кореї припинити ядерні випробування та повернутися до шестисторонніх переговорів щодо денуклеаризації[151]. У відповідь КНДР висловила рішучу незгоду з резолюцією, заявивши, що санкції чи тиск ніколи не діятимуть щодо країни, що підкріплювалося концепцією Країни-фортеці.

Ця подія стала поворотним моментом в історії ядерного питання на Корейському півострові, підтверджуючи, що Північна Корея справді має ядерну зброю, що дало керівництву КНДР нові інструменти для ведення зовнішньої політики. На наявності ядерної зброї та будується принцип ядерного роззброєння, де КНДР виставляється жертвою агресії та бачить ядерну зброю як єдиний спосіб стримування. Також наявність такого озброєння дало КНДР для вироблення технологій зовнішньої політики, які вони використовують і зараз. Процес денуклеаризації Корейського півострова тривалий час супроводжувався багатосторонніми переговорами та були спрямовані на вирішення новоявленої ядерної проблеми на Корейському півострові.

Одним із ключових моментів у цих переговорах стала угода 2007 р., за якою Північна Корея погодилася на демонтаж свого основного ядерного об'єкту в Йонбені в обмін на економічну допомогу. Це рішення було частиною ширшого плану кроків, спрямованого на денуклеаризацію Корейського півострова.

У рамках цієї угоди КНДР розпочала розбирання ядерного реактора в

Йонбені та інших супутніх об'єктів. У відповідь на ці кроки інші країни, які беруть участь у переговорах, постачали Північній Кореї паливні олії та іншу економічну допомогу.

У 2007 році було два етапи шостого раунду переговорів у Пекіні, спочатку у березні, а потім у вересні. Делегати схвалили документ «Щодо другої фази реалізації Загальної заяви» від 19 вересня 2005 року. Згідно з цим матеріалом, КНДР погодилася до кінця 2007 року припинити роботу своїх атомних установок у Йонбені, включаючи ядерний реактор, радіохімічну станцію та об'єкт з обробки ядерного палива.

З 10 по 12 липня 2008 року глави делегацій знову зустрілися у Пекіні для обговорення ядерного питання КНДР. Учасники домовилися створити в рамках цього формату спосіб верифікації денуклеаризації півострова, що включає огляди, аналіз документації та взаємодію з технічними фахівцями. У цій ініціативі повинні були брати участь експерти з усіх шести країн-учасниць.

Основний поступ у діалозі відбувся після того, як 26 червня, коли Пхеньян надав Китаю, як головній стороні в переговорах, інформацію про свої ядерні об'єкти. Наступного дня, 27 червня, Північна Корея підірвала вежу, що охолоджує, в Йонбенському ядерному комплексі. До закінчення жовтня 2008 року очікувалося, що КНДР під контролем МАГАТЕ та фахівців із США завершить демонтаж у Йонбені. Натомість інші учасники обіцяли поставити Північній Кореї 1 мільйон тонн палива для електростанцій та надати додаткову економічну підтримку.

З 8 по 11 грудня 2008 року у столиці Китаю відбулися багатосторонні обговорення керівників делегацій із «шістки». Основне питання стосувалося перевірки процесу ліквідації ядерних програм Північної Кореї. Сторони не дійшли спільної думки щодо цього питання: США хотіли взяти зразки з атомних об'єктів дослідницького центру в Йонбені, але Пхеньян відхилив це через відсутність такої домовленості раніше.

5 квітня 2009 року КНДР здійснила запуск ракети «Инха-2» з метою відправити на орбіту супутник «Кванменсон-2»[102]. Деякі держави, включаючи Японію, США та Південну Корею, висловили тривогу, вважаючи це потенційним випробуванням міжконтинентальної ракети з ядерною

боєголовкою. Рада Безпеки ООН засудила цей запуск, підкресливши, що він порушує резолюцію 1718, і попередив про можливе посилення санкцій проти Пхеньяну. Після цього 14 квітня у відповідь КНДР заявила про свій намір залишити шестисторонні переговори та посилити ядерний потенціал. А вже у грудні 2010 року Китай запропонував організувати екстрені наради у рамках «шістки», але ініціатива не знайшла підтримки.

5 березня 2011 року повідомлення з північнокорейських ЗМІ зазначали, що КНДР готова повернутися до обговорення своїх ядерних амбіцій у контексті «шістки» без додаткових вимог. Такий намір Пхеньяна було затверджено на зустрічі міністрів закордонних справ КНДР та росії під час саміту АСЕАН в Індонезії у липні того ж року[108].

Незважаючи на початкові успіхи, виконання зобов'язань щодо денуклеаризації та надання економічної допомоги зіткнулися з низкою перешкод. Недовіра між сторонами, розбіжності у трактуванні умов угоди та інші чинники призвели до того, що процес денуклеаризації був уповільнений і зрештою призупинений.

У кінці 2011 року помирає і сам Кім Чен Ір, що також додало труднощів до врегулювання цього процесу. Його місце зайняв його син та онук Кім Ір Сена Кім Чен Ін, що сповіщало про наступний етап в відносинах КНДР з іншими країнами.

Зовнішня політика нинішнього керівника Північної Кореї Кім Чен Ина, продовжує лінію його попередників, але водночас вирізняється деякими особливостями. Як і його попередники, Кім Чен Ін активно використовує державні ЗМІ для формування іміджу як усередині країни, так і за її межами. Це включає зображення себе як сильного лідера, здатного захистити КНДР від зовнішніх загроз. В ідеологічному плані принципи «чучхе» та «сонгун» також залишилися актуальними в житті та політиці КНДР.

Одним з обговорюваних аспектів політики Кіма є його пріоритети на розробці та тестуванні ядерної зброї та ракетного озброєння. За його правління Північна Корея провела ряд ядерних і ракетних випробувань, що викликало реакцію багатьох країн, включаючи санкції з боку ООН.

Правитель КНДР не нехтує використовувати ядерну зброю в

демонстративних цілях і, не дивлячись на численні санкції з боку ООН та світової спільноти, використовує її як ефективний інструмент у міжнародній політиці.

Вже 12 лютого 2013 р. було проведено третє ядерне випробування, невдовзі після приходу Кім Чен Ина до влади. Це випробування призвело до значного засудження з боку багатьох країн та призвело до посилення санкцій з боку ООН, що одразу дало зрозуміти світовій спільноті про відсутність шансів на нормалізацію ситуації через зміну керівництва в країні[148]. 6 січня 2016 року Північна Корея заявила про успішне випробування водневої бомби. Непрямі ознаки також показували правдивість цих заяв[39]. Також можна згадати ще випробування 3 вересня 2017 року, коли Північна Корея провела шосте ядерне випробування, стверджуючи, що це була воднева бомба, яку можна встановити на міжконтинентальну балістичну ракету. Цей вибух був ще потужнішим, ніж попередні, і призвів до різкого посилення санкцій з боку ООН та засудження КНДР з боку світової спільноти, включно й зі сторони України[33].

Як і попередники, Кім Чен Ин використовував ядерну зброю не тільки як засоби зтримання, а і як засоби торгу, Наприклад, 20 квітня 2018 року глава КНДР Кім Чен Ин оголосив про припинення ядерних і ракетних випробувань і закриття ядерного полігону на півночі країни[48]. 8 жовтня того ж року держсекретар США Майк Помпео повідомив, що Кім Чен Ин дозволив запрошення міжнародних експертів на свої ядерні та ракетні об'єкти. Проте вже після військових навчань, проведених КНДР з 25 вересня по 9 жовтня 2022 року, Кім Чен Ин відмовився від переговорів зі США та Південною Кореєю, назвавши їх «ворогами».

З іншого боку, можна відзначити потепління по дипломатичним лініях, яке відбувається в КНДР за правління нинішнього керівника. У рамках дипломатичної ініціативи Кім Чен Ин провів низку зустрічей зі світовими лідерами, включаючи президента США Дональда Трампа та президента Південної Кореї Мун Чже Ина, чого не робили його попередники. Це показує північнокорейського лідера як більш адекватного політичного суб'єкта, здатного працювати в напрямку вирішення корейської проблеми, проте

неодноразові звинувачення та погрози на адресу недружніх країн все ще показують відданість КНДР до принципів протистояння США та їх союзників на світовій арені.

Що стосується союзників, Кім Чен Ин зробив кілька візитів до Китаю, підтверджуючи традиційні союзні відносини між двома країнами. Китай, основний економічний партнер і джерело підтримки КНДР, відіграє ключову роль у питаннях, пов'язаних з Корейським півостровом, а тому підтримка відносин з ним є важливою частиною заходів, які допомагають виживати північнокорейському режиму.

На сучасному етапі відносини між Китаєм та Північною Кореєю залишаються складними та багатогранними. Незважаючи на деякі розбіжності, обидві країни продовжують підтримувати стратегічні відносини у світлі спільних інтересів та історичних зв'язків. Незважаючи на міжнародні санкції, Китай залишається найбільшим торговим партнером та економічним донором Північної Кореї. Економіка Північної Кореї значною мірою залежить від китайської підтримки. У свою чергу, для Китаю Північна Корея є стратегічним буфером між китайським кордоном і американськими військами, розташованими в Південній Кореї. Збереження стабільності на Корейському півострові є ключовим інтересом Китаю, тому підтримання відносин із КНДР є важливим і для Китаю. Хоча Китай підтримує режим у Пхеньяні, Пекін також цікавиться стабільністю на кордоні і не бажає бачити великомасштабні переміщення біженців з Північної Кореї у разі дестабілізації режиму Кіма. При цьому все офіційною позицією Китаю залишається те, що КНР закликає до денуклеаризації півострова і висловлює свою готовність опосередкованої чи безпосередньої участі у багатосторонніх переговорах щодо ядерної проблеми Корейського півострова.

Незважаючи на наявність спільних інтересів, кордону та історичних зв'язків, відносини між Північною Кореєю та іншим союзником - росією були не такі близькі, як, наприклад, відносини між КНДР та Китаєм. Однак після повномасштабного вторгнення росії в Україну росія була обкладена великою кількістю санкцій і була змушена шукати партнерів серед таких же країн-ізгоїв, яким і є КНДР. З того часу динаміка відношення КНДР і рф різко зросла.

Північна Корея, у свою чергу, застосовує до росії принцип вірного союзника, який виражається як на дипломатичному тлі[163], наприклад, підтримки РФ при голосуваннях в ООН, так і ймовірно військово, ознаки якої сьогодні фіксуються і висвітлюються в ЗМІ[156].

З іншого боку, як і Китай, росія зацікавлена стабільністю на Корейському півострові і вважає за краще уникати будь-яких дій, які можуть призвести до військового конфлікту чи нестабільності на своїх кордонах. А тому вона також часто пропонує себе посередником або стороною переговорів для вирішення ядерного питання на Корейському півострові.

Таким чином кризь призму історичного контексту можна простежити передумови та генезис формування нинішніх стратегій та принципів, які КНДР застосовує на дипломатичній арені. Саме, керуючись цими принципами, Північна Корея формує та застосовує свої зовнішньополітичні технології.

2.2 Сутність та суб'єкти зовнішньополітичних технологій КНДР

Міжнародна політика Північної Кореї тісно переплетена з унікальністю її внутрішніх соціально-економічних прогресів, а також з політичними та ідеологічними аспектами країни. Зовнішньополітична стратегія КНДР визначається впливом поділу Корейського півострова, а також багаторічних періодів гострої військової, політичної та ідеологічної боротьби.

Північна Корея є однією з найбільш ізольованих держав на світовій політичній арені. Зовнішню політику КНДР визначено низкою чинників: історичною спадщиною, геополітичним становищем та ідеологічними настановами. Вона спрямована на безпеку країни, економічного розвитку, а також на підтримку та поширення своєї унікальної ідеології на міжнародній арені.

Основним пріоритетом зовнішньої політики КНДР є безпека держави, забезпечення суверенітету країни, а також незаперечність кордонів зовнішнім агресором. Це пов'язано з і як з колоніальним минулим, так і з Корейською війною. В умовах постійної напруги та протистояння з Південною Кореєю та іншими західними державами КНДР прагне забезпечити свою національну

безпеку будь-якими доступними засобами.

Контроль за інформацією, що проникає в країну, та спроби впливу на міжнародну громадську думку є ще однією важливою функцією зовнішньої політики КНДР. Одним із найбільш обговорюваних та спірних інструментів у контексті забезпечення безпеки стала ядерна програма Північної Кореї. Зазначене глобальною спільнотою прагнення Пхеньяну до створення та використання ядерної зброї розглядається в самій КНДР як стримуючий фактор, призначений для забезпечення власної безпеки. Саме інструменталізація ядерного потенціалу є ключовою технологією забезпечення безпеки державного апарату в цілому та режиму Кіма зокрема. Ідеальним результатом стало недопущення силового вирішення Корейського питання у бік Південної Кореї незважаючи на технологічну перевагу та присутність контингенту американських військ на 38-ій паралелі.

Проте безпека — це не єдине, що визначає зовнішньополітичну доктрину КНДР. Незважаючи на обмежені ресурси та санкції, Північна Корея активно шукає шляхи для міжнародного економічного співробітництва, незважаючи на загальну ізоляційну політику. КНДР прагне розширення дипломатичних зв'язків, щоб пом'якшити міжнародний тиск та санкції. В умовах глобальної ізоляції та міжнародних санкцій КНДР прагне налагоджувати відносини з тими країнами, які можуть надати їй підтримку.

Подібна співпраця часто проявляється у двосторонніх відносинах, особливо з такими країнами як росія чи Китай, який стоїть як головний торговий партнер і прихильник інтересів КНДР на міжнародній арені. Ідеальним результатом співпраці з іншими країнами можна було б вважати розширення політичного впливу КНДР та формування позитивного образу, що призвело б до скасування санкцій та можливості вести активну міжнародну торгівлю, незважаючи на наявність ядерної зброї. Однак, навіть незважаючи на роботу з країнами Руху неприєднання та принцип вірного союзника, КНДР не вдається досягти цієї мети, вкладаючи основні сили у створенні образу «держави-фортеці» з великою військовою міццю, що в свою чергу викликає занепокоєння світової спільноти.

Зовнішня політика КНДР також є інструментом поширення і підтримки

панування ідеології «чучхе». Прагнення демонструвати свою незалежність, силу та унікальність є важливою складовою зовнішньополітичної стратегії. Це прагнення формує технологію ідеологізації. Ідеологічна основа в Північній Кореї займає ключове місце, формуючи культуру, пропагандистські методи, політичні доктрини, громадську свідомість та повсякденну поведінку жителів країни. Ідеологізація слугує матрицею для здійснення інших технологій зовнішньої політики КНДР, включаючи в себе керівні принципи, інтереси та цінності, практична реалізація яких на міжнародній арені покладається на інші технології. Ця технологія забезпечує духовний та ідеологічний контроль над зовнішньополітичними представниками Північної Кореї, а також визначення і втілення стратегічних зовнішньополітичних курсів країни.

Для розуміння того, як формуються стратегії реалізації зовнішньої політики КНДР і того, як ці стратегії реалізуються на практиці у вигляді зовнішньополітичних технологій, необхідно чітко визначити, хто є суб'єктом, який приймає рішення на різних рівнях управління країною. Далі під суб'єктами зовнішньої політики КНДР будуть матися на увазі інститути та лідери, які приймають рішення та формулюють стратегію країни на міжнародній арені.

Північна Корея є закритою тоталітарною автократією, тому апарат управління державою представляє собою чітку ієрархічну систему, що дозволяє координувати зовнішню та внутрішню політику, зважаючи на ідеологічне підґрунтя режиму. Це також дає змогу краще розподіляти обмежені через міжнародні санкції ресурси для того, щоб підтримувати витрати на армію, ядерну та ракетну програми, та при цьому підтримувати такий рівень життя населення, який би одночасно задовольняв би потреби режиму та не міг би призвести до революційної ситуації в країні.

Чинна Конституція КНДР визначає Північну Корею як суверенну соціалістичну державу, що представляє інтереси всього корейського народу. Відповідно до конституції, влада країни належить робітникам, селянам, трудової інтелігенції, всьому трудовому народу. Тому народ де-юре є головним об'єктом Зовнішньої політики КНДР[45].

Але коли йдеться про персоналістські автократії на кшталт Північної

Кореї, незважаючи на наявність різних структур та організацій, всі ключові рішення щодо зовнішньої політики КНДР приймаються верховним лідером та його найближчим оточенням.

З моменту заснування КНДР у 1948 році та до 1994 року главою держави був Кім Ир Сен. Після його смерті його син, Кім Чен Ир, став лідером, а потім, після смерті Кім Чен Ира у 2011 році, влада перейшла до його сина — Кім Чен Ина, який і сьогодні обіймає цю посаду. З Ідеологічного боку верховний лідер не просто глава держави. Це майже божественне єство - центральний образ пропаганди КНДР. Він є главою партії, армії та держави, володіючи абсолютною владою у всіх питаннях, включаючи зовнішню політику. Важливо відзначити, що під час правління всіх трьох лідерів медійно саме глава держави є обличчям дипломатії. Однак, оскільки зовнішня політика вимагає ретельного планування та оцінки ризиків, існує багаторівнева адміністративна система, яка виконує ці функції.

Система адміністративного управління Північної Кореї складається з трьох гілок: законодавчої, виконавчої та судової. Однак вони не незалежні одна від одної, а всі гілки знаходяться під винятковим політичним керівництвом Трудової партії Кореї. Центральний принцип управління КНДР спирається на ідею, що партія керує державою, а на чолі партії стоїть лідер. Це є ключовими основа національної системи управління.

Законодавча та представницька політика здійснюється через Верховні Народні Збори, де представники нації обговорюють ключові питання. Згідно з Конституцією КНДР, у перервах між сесіями Верховного Народних Зборів його повноваження виконує Президія ВНЗ[45].

Ідейною рушійною силою у ВНЗ є Трудова Партія Кореї. У країні також функціонують Соціал-демократична партія Кореї та Партія молодих друзів шляху Чхондоге-Чхонудан, однак вони не мають великого впливу на курс КНДР та визнають домінуючу роль ТПК. Партійна ідеологія ТПК ґрунтується на принципах «чучхе». Головний орган партії – Центральний Комітет ТПК, що складається із вищих партійних функціонерів. Очолює партію на даний момент особисто Кім Чен Ин. Члени ЦК беруть участь у прийнятті стратегічних рішень та затвердженні політик, включаючи зовнішню політику. Разом із Політбюро,

яке є виконавчим органом Центрального Комітету, вони відіграють роль у визначенні та реалізації стратегічної лінії партії як для внутрішньої, так і зовнішньої політики.

Щодо виконавчої влади відповідно до Конституції КНДР, її роль виконує Кабінет Міністрів, до якого входять глави профільних комісій, міністерств та інших органів інспекційної влади в державі. Щодо питань зовнішньої політики, ними займаються Міністерство закордонних справ та Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків. Однак саме МЗС доручено вирішальну роль, і міністр закордонних справ є одночасно членом Кабінету Міністрів. Ця посада має переважно репрезентативний і навіть формальний характер, оскільки всю міжнародну політику КНДР контролює ТПК. Зокрема, ключові рішення в галузі зовнішньої політики ухвалює тільки Кім Чен Ин. Однак є також моменти, коли важливі постаті з партії, уряду чи військового відомства приймають попередні рішення щодо зовнішньополітичних питань, які потім затверджуються прем'єр-міністром та главою МЗС до того, як вони дійдуть до керівника країни.

МЗС КНДР займається дипломатичними відносинами з усім світом. Воно працює у тісній координації з верховним лідером та Центральним комітетом ТПК. Він також представляє інтереси КНДР у міжнародних організаціях, таких як ООН. У рамках МЗС існують різні департаменти, що спеціалізуються на окремих регіонах чи питаннях, саме в них визначаються основні стратегії та виробляються основні технології для взаємодії з тими чи іншими об'єктами КНДР на міжнародній арені.

Проведення ефективної зовнішньої політики було неможливо без підготовлених кадрів у сфері юриспруденції, політології та інших наук, які можуть бути пов'язані з питаннями управління державою. Науково-дослідний інститут із зовнішньої політики КНДР є ключовим аналітичним та консультаційним органом для керівництва КНДР з питань зовнішньої політики. ПВП займається дослідженнями та аналізом різних аспектів міжнародних відносин, зосереджених на інтересах та пріоритетах КНДР. Він також надає рекомендації щодо зовнішньої політики для керівництва країни. Вони також можуть брати участь у дипломатичних заходах або переговорах як експерти

або

радники.

Слід зазначити, що незважаючи на його аналітичну роль, ПВП, як і всі інші державні структури КНДР, діє в рамках політичних та ідеологічних пріоритетів, визначених верховним керівництвом країни. Незалежно від пропозицій чи рекомендацій, наданих інститутом, остаточні рішення щодо зовнішньої політики приймаються найвищим керівництвом КНДР.

Найвищим виконавчим органом країни є Державна рада КНДР. У 1972 році відповідно до Конституції того ж року було започатковано Державний комітет оборони КНДР з метою контролю питань національної оборони в країні. Однак на 4-му пленарному засіданні Верховної Народної Зборів у червні 2016 року цей комітет був трансформований у Державну раду і його повноваження було розширено. Як йдеться у статті 106 Конституції КНДР про Державну раду, вона є «вищим керівним органом державної влади у сфері політики»[45]. Голова Державної ради КНДР також є Кім Чен Ин.

Через реалізацію політики «сонгун», Корейська Народна Армія в країні отримала статус організації з державними обов'язками, яке займає ключове становище в уряді та суспільстві Північної Кореї. Вона контролює як внутрішньодержавні, і міжнародні аспекти політики країни. Збройні сили відіграють важливу роль у зовнішній політиці країни, особливо у ключових питаннях, визначених принципами та стратегіями, такими як оборона та ядерна програма[168].

Ще варто зауважити, що залежно від специфіки питання інші відомства, такі як Міністерство торгівлі або Комітет з атомної енергії, також можуть впливати на зовнішню політику у своїх конкретних галузях.

Але незважаючи на наявність різних структур та організацій, усі ключові рішення щодо зовнішньої політики на всіх рівнях як голова багатьох ключових відомств приймає особисто Кім Чен Ин, що робить його головним суб'єктом зовнішньої політики КНДР.

2.3 Об'єкти технологій та сутність суб'єктно-об'єктних відносин у зовнішній політиці КНДР

КНДР є одним із найбільш неоднозначних та складних учасників

міжнародної арени. Її зовнішня політика може здаватися непрогнозованою зовнішньому спостерігачеві, проте вона заснована на чітко визначених інтересах та цілях, пов'язаних з національною безпекою, економічним розвитком та прагненням зберегти власну ідентичність в умовах глобалізації. Взаємодіючи з різними державами та міжнародними організаціями, КНДР використовує низку інструментів зовнішньої політики. Відносини з деякими країнами ініціюються на основі ідеологічної близькості, з іншими – через економічні та стратегічні міркування[16].

Станом на сьогоднішній день КНДР підтримує дипломатичні відносини зі 161 державою — членом ООН, а також із спостерігачами при ООН. Протягом десятиліть підтримувала дипломатичні відносини переважно з країнами соціалістичного табору та з державами, що розвиваються, через історичну специфіку як виникнення держави так і внутрішнього і зовнішнього політичного фону, при якому Північна Корея розвивалася.

Визначивши сутність та суб'єкти міжнародної політики КНДР для розуміння мотивації дій Північної Кореї на міжнародній арені, необхідно також розглянути ключові об'єкти її зовнішньої політики та дослідити, як вибір об'єкта впливає на прийняття рішень у Пхеньяні. Саме визначення суті суб'єктно-об'єктних відносин необхідне формування сутності технологій зовнішньої політики КНДР.

Далі в роботі під об'єктами зовнішньої політики КНДР будуть розглядатися в технологічному контексті. Тому у даному випадку за об'єкти будуть вважатися окремі країни чи міжнародні організації, до яких КНДР використовує свої зовнішньополітичні технології.

Для того, щоб визначити, як КНДР формує свою зовнішню політику, треба класифікувати всі її можливі міжнародні контакти за ступенем лояльності до режиму Кім Чен Ину та його міжнародної політики. Всі такі контакти були виділені у три групи:

- 1) Союзницькі країни
- 2) Держави-вороги
- 3) Нейтральні країни та організації

Така класифікація була обрана тому що, саме вона дає змогу побачити

динаміку відносин, між Північною Кореєю та всіма об'єктами її міжнародних зносин та визначити, як принципи та стратегії зовнішньої політики КНДР формують її зовнішньополітичні технології, враховуючи як історичний контекст між об'єктом та суб'єктом так, і ідеологічну складову, яка також є ключовим елементом при прийнятті зовнішньополітичних рішень.

Історично КНДР має як традиційних союзників на зовнішньополітичній арені і країни, на конфронтації з якими Пхеньян будує свій ідеологічний фундамент. Протягом більшої частини Холодної війни КНДР була тісно пов'язана з СРСР та Китаєм. Ці країни надали істотну підтримку Північній Кореї під час Корейської війни 1950-1953 років. СРСР постачав озброєння, а китайські війська брали активну участь у бойових діях за КНДР. Ці відносини були зумовлені загальним антизахідним, а саме антиамериканським настроєм. Однак із роками ситуація змінювалася.

До кінця Холодної війни відносини між КНДР та СРСР стали менш теплими, а після розпаду Радянського Союзу Північна Корея втратила одного зі своїх ключових союзників. На зміну СРСР прийшла російська федерація, яка мала холодніші відносини з КНДР, ніж її попередник. Однак після повномасштабного вторгнення РФ в Україну динаміка відносин пішла вгору через пошук Росією партнерів, які змогли б працювати в обхід численних міжнародних санкцій. Оскільки Північна Корея також тривалий час перебуває під політичним та економічним тиском світової спільноти, потепління відносин між країнами є логічним розвитком подій.

Китайська Народна Республіка залишається традиційним союзником КНДР. Ключовим моментом у сучасних відносинах стала Корейська війна, коли Китай прийшов на допомогу Північній Кореї, ввівши контингент добровольчих військ на боротьбу проти ООН під керівництвом США. Це був вирішальний момент, який підтвердив роль Китаю як ключового союзника КНДР у її боротьбі за незалежність та суверенітет, яка залишається такою й досі.

У Пхеньяна також існують і менш значущі у політичному та військовому планах союзники, проте співпраця з ними також сприяє виконанню цілей зовнішньої політики країни та на них базуються цілі принципи, такі як

принцип союзницького співробітництва зі країнами Півдня чи стратегія сприяння звільненню країн від залежності, що передбачає та виправдовує здійснення зусиль проти могутності США та їх союзників у світі, підтримку визвольних рухів за кордоном.

У об'єктному плані до союзницьких країн можна віднести такі країни та та групи країн:

- 1) Китайська Народна Республіка
- 2) російська федерація
- 3) Країни глобального Півдня: Республіка Куба, Сирійська Арабська Республіка, Ісламська Республіка Іран.

Також розглядатися кожний об'єкт буде з боку історичної динаміки міжнародних відносин, яку неважко відстежити через відносну молодість КНДР як політичного формування на світовій політичній мапі. Також буде розглянуто сучасний етап міжнародних відносин, що дозволить відстежити який інструментарій Пхеньян використовує для зовнішньополітичного контакту використовує та якими принципами та стратегіями користується.

Насамперед варто розглянути двосторонні відносини між КНР та КНДР, оскільки їхнє союзництво визначає вирішальну роль у існуванні режиму Кім Чен Ина.

Відносини між Китаєм та Північною Кореєю мають довгу та складну історію, яка починається з часів Корейської війни. Китай активно підтримував Північну Корею протягом цієї війни, також направив свої війська на допомогу армії Північної Кореї, коли ситуація стала критичною через висадку на півострів контингенту ООН на чолі зі США. Ця підтримка зміцнила відносини між двома країнами.

Після війни Китай продовжував надавати підтримку КНДР, надаючи економічну та військову допомогу поруч із СРСР та іншими країнами соціалістичного табору.

Відносини між Китаєм та СРСР погіршилися наприкінці 1950-х – на початку 1960-х років, що вплинуло і на відносини Китаю та КНДР. Проте вже 1960-ті роки КНДР зближалася з СРСР, а відносини з Китаєм погіршувалися. Китай відкликав свої війська з КНДР у 1958 році.

Після встановлення дипломатичних відносин між КНДР і КНР у жовтні 1949 р. дві сусідні держави почали робити кроки для вирішення прикордонних питань. Ці питання були пов'язані із забезпеченням стабільності та безпеки на їхньому спільному кордоні, який мав протяжність у 1416 кілометрів. З 1954 по 1961 роки Північна Корея та Китай уклали низку угод, які регулювали правила перетину кордону між Китаєм та Північною Кореєю, торгівлю на прикордонних територіях та використання річок Амноккан та Туманган.

У 1961 році Китай та Північна Корея уклали Договір про співпрацю та дружбу. У цій угоді КНР зобов'язалася надати негайну військову та іншу форму допомоги своєму союзнику, якщо така потреба виникне[75]. Що на той момент показувало серйозні наміри Пекіну заручитися підтримкою Кім Ір Сена. Угода була продовжена двічі: у 1981 та 2001 роках, що згодом дозволило продовжити термін її дії до 2021 року.

Після укладання угоди про кордон було створено Об'єднаний комітет з китайсько-північнокорейського кордону, який займався проведенням демаркації кордону по всій його протяжності. У період із березня 1963 року до шести місяців комітет визначав приналежність всіх островів у руслі річок Амноккан і Туманган, і навіть встановлював прикордонні знаки по всьому кордону.

На підставі проведених комітетом досліджень кордону 20 березня 1964 р. у Пекіні було офіційно підписано Протокол про китайсько-сіверокорейський кордон, який остаточно визначав кордони між двома сусідніми державами. 5 травня 1964 р. Китай та КНДР підписали угоду про співробітництво у сфері спільного використання прикордонних річок[120].

В результаті процесу визначення корейсько-китайського кордону Корея отримала значну частину території в районі гори Пектусан, яка є сакральним місцем в ідеологічній парадигмі КНДР. Ці зміни в межах на користь Північної Кореї викликали невдоволення населення прикордонних провінцій Гірін і Ляонін[119, с 99-100]. У 1965 році, в період напружених відносин між Китаєм та СРСР, Китай зажадав передачі 160 квадратних кілометрів території навколо гори Пектусан як компенсацію за підтримку, надану Північній Кореї під час Корейської війни[119, с 212].

З березня 1968 року до березня 1969 року у районі гори Пектусан виникали зіткнення між збройними силами Північної Кореї та Китаю. Китай порушив раніше узгоджені домовленості про кордон та почав випускати карти, на яких гора була повністю включена до складу Китаю та позначалася як природоохоронна зона Чанбайшань. Але вже в листопаді 1970 року Пекін відмовився від своїх претензій з метою покращення відносин із Пхеньяном. Через два роки обидві сторони погодилися провести повторну демаркацію кордону вздовж річок Амноккан та Туманган[34].

Згодом, у період Холодної війни, Китай та Північна Корея підтримували один одного у боротьбі проти США та їхніх союзників. Однак після розпаду Радянського Союзу та погіршення економічної ситуації в Північній Кореї відносини між двома країнами стали менш тісними. Китай почав розвивати відносини з Південною Кореєю та встановив дипломатичні відносини з нею у 1992 році, що викликало деяку тривогу у Північній Кореї.

На початку 2000-х років відбулося невелике зближення між Китаєм і Північною Кореєю в рамках «шестисторонньої» переговорної платформи з ядерної програми Північної Кореї. Китай грав ключову роль посередника у цих переговорах та закликав до діалогу. Однак відносини знову погіршилися через ядерні випробування і ракетні запуски Північної Кореї.

Китай, як найближчий сусід і головний торговий партнер Північної Кореї, також брав ключову роль у шестисторонніх переговорах 2003-2009 р. КНР надала майданчик для переговорів, які в основному проходили в Пекіні. Це наголошує на ролі Китаю як головного посередника між сторонами. Але, незважаючи на тісні зв'язки з Північною Кореєю, Китай прагне підтримувати дружні відносини з усіма учасниками шестисторонніх переговорів і загалом також засуджує ядерні випробування через Резолюції РБ ООН, де КНР є постійним членом із правом вето.

Однак важливо наголосити, що Китай та Північна Корея об'єднані подібністю історичних, культурних та ідеологічних факторів, що відіграло ключову роль у формуванні їхніх взаємних відносин. Наприклад, 1 січня 2009 року голова КНР Ху Цзіньтао та лідер Північної Кореї Кім Чен Ір оголосили 2009 рік «Роком дружби КНР та КНДР», щоб відзначити 60-річчя встановлення

дипломатичних відносин між цими двома країнами[66].

Також володіння ядерною програмою не дають Китаю позначити себе беззастережним союзником КНДР. Наприклад, у 2013 році міністр закордонних справ Китаю Ян Цзечі зробив заяву, що КНР «рішуче» виступає проти останнього ядерного випробування, проведеного Північною Кореєю [65]. Цю позицію він передав особисто північнокорейському послу у Китаї, Цзі Чже Рену, 12 лютого 2013 року. Також на відносини двох країн впливають і окремі інциденти на кшталт інциденту 5 травня 2013 року, коли Північна Корея захопила китайське рибальське судно і вимагала викуп за звільнення судна та його екіпажу[99].

Наразі Китай залишається важливим економічним партнером для Північної Кореї. Торгівля та допомога з боку Китаю мають велике значення для економіки Північної Кореї, особливо після запровадження санкцій. Китай є великим постачальником нафти, продовольства та інших ресурсів. Обидві країни підтримують формальні дипломатичні відносини і вищі лідери періодично зустрічаються. Це свідчить про збереження певної міри дипломатичної близькості. У Китаї побував кожен із лідерів КНДР у рамках небагатьох міжнародних візитів.

Але відносини між Китаєм та Північною Кореєю залишаються складними та неоднозначними. Китай продовжує балансувати між підтримкою Північної Кореї та тиском на неї через ядерну програму. Китай активно підтримує санкції ООН проти Північної Кореї у зв'язку з її ядерною програмою та ракетними випробуваннями та закликає до денуклеаризації Корейського півострова. У цьому питанні Пекін відіграє роль ключового посередника у багатосторонніх переговорах. Цей тиск створює напруженість у відносинах між двома країнами. Інтереси Китаю та Північної Кореї на міжнародній арені не завжди збігаються повністю. Китай прагне стабільності на своєму кордоні і воліє уникати конфліктів. Північна Корея шукає гарантії своєї безпеки та суверенітету, включаючи право на ядерне озброєння. Але незважаючи на це Китай також має свої інтереси від співпраці з КНДР і прагне підтримувати режим у Пхеньяні.

Китай є важливим торговим та економічним партнером КНДР та надає

КНДР економічну допомогу, паливо та продовольство, що допомагає підтримувати стабільність у країні. Крім того, КНР є однією з небагатьох країн, яка продовжує торгувати з КНДР в умовах міжнародних санкцій, що приносить економічну вигоду Пекіну. Також у разі краху режиму в КНДР можуть виникнути серйозні наслідки, такі як масова міграція біженців, військові конфлікти або навіть об'єднання Корейського півострова під південнокорейським керівництвом, що могло б призвести до появи прозахідної демократичної країни безпосередньо на кордоні з Китаєм. КНР турбується, що такий сценарій може посилити вплив Заходу у цьому регіоні та загрожувати його власним інтересам.

Не варто також забувати, що для Пекіна КНДР служить буферною зоною між Китаєм та Південною Кореєю, а також між Китаєм та військовими контингенту США на Корейському півострові. Ця буферна зона надає Китаю додатковий час та простір для реагування на будь-які події в регіоні та запобігання безпосередній загрозі своїй безпеці. І також глобальніше збереження стабільності в КНДР дозволяє Китаю залишатися ключовим гравцем у процесі врегулювання кризи на Корейському півострові. Китай використовує свій вплив на КНДР для поширення свого впливу на весь корейський регіон, адже роль ключового посередника змушує решту акторів брати до уваги інтереси Пекіна.

Таким чином можна сказати, що хоч дві країни мають важкі періоди та моменти у побудові двосторонніх відносин, проте Китай був, є і буде ключовим союзником КНДР, до якого як до об'єкта використовуються принципи вірного союзника, що дає змогу отримувати від Китаю необхідну підтримку для існування режиму у КНДР.

Наступним партнером, який також окрім Китаю підтримує відкриті дружні відносини, це російська федерація. Ця країна також має спільний кордон із КНДР в 39 кілометрів річкою Туманган. Ці відносини можна охарактеризувати тим, якого вектора зовнішньої політики притримується сам союзник КНДР.

У той час, як Корейська Республіка на півдні півострова була під протекторатом США, Північна Корея перебувала у сфері політичного впливу

СРСР. Після звільнення від японської окупації, в 1949 році, Кім Ір Сен, який проходив військову підготовку в СРСР і знайомий з марксистсько-ленінською ідеологією, встановив дипломатичні відносини з Радянським Союзом, бачачи в ньому союзника, здатного забезпечити захист КНДР. Для Радянського Союзу встановлення дружнього режиму на острові було важливою геополітичною метою під час Холодної війни. Тому під час Корейської війни Радянський Союз почав побічно підтримувати КНДР, хоча офіційної участі не брав. Проте з часом Північна Корея стала більш залежною від Китаю, а також відносини з СРСР стали складнішими через авторитарний стиль правління Кіма і борги перед СРСР. Деякі політологи вважають, що СРСР втратив у цьому конфлікті найбільше, оскільки Китай втратив до нього довіру через наполегливість у вимогах оплати за надану матеріально-технічну допомогу під час війни та відмови у наданні військового контингенту. Крім того, Корейська війна сприяла посиленню військового потенціалу США[27].

Незважаючи на підтримку Північної Кореї, СРСР також визнав Південну Корею, що викликало невдоволення у Пхеньяні та ускладнило міжнародні зв'язки.

Після розпаду СРСР, у період роботи уряду Єльцина, росія почала змінювати свій курс щодо Корейського півострова, особливо наприкінці 1993 – на початку 1994 років. Цей поворот у зовнішній політиці був із змінами у внутрішньополітичному тлі самої росії. Зі зростанням націоналістичних настроїв у країні після 1993 року російський уряд прагнув відновити свою роль як ключового гравця на міжнародній сцені. російська федерація стала на бік розглядати рішення корейської проблеми з незалежної точки зору, без участі західних країн. Прикладом такого підходу може бути зміна позиції росії з ядерної проблематики Північної Кореї, що стоїть, і підтвердження співпраці з Пхеньяном[107].

У 2003-2009 роках рф брала активну участь у шестисторонніх переговорах про денуклеарізацію Корейського півострова. росія неодноразово висловлювалася за мирне вирішення проблеми та підтримувала двосторонні та багатосторонні переговори, спрямовані на зниження напруженості в регіоні.

Також як постійний член Ради Безпеки ООН з правом вето, росія відіграє

ключову роль у процесі прийняття рішень про введення або скасування санкцій проти КНДР. Хоча Москва висловлювалася проти економічної ізоляції КНДР і закликала до діалогу, РФ підтримувала низку санкційних резолюцій Ради Безпеки ООН щодо КНДР через її ядерну та ракетну програму, починаючи від Резолюції РБ ООН 1695 у 2006 році і до Резолюції 2397 від 2016 року.

Теплість у відносинах між країнами також показує те, що лідери КНДР інколи прибувають з візитами до Росії. Як приклад можна навести візит Кім Чен Іра у 2011 р, де він провів зустріч з тодішнім президентом РФ Дмитром Медведєвим[41].

Сьогоднішній етап двосторонніх відносин РФ з КНДР характеризується потеплінням та встановленням більш тісних зв'язків. 13 вересня на космодромі Східний в Амурській області відбулися зустрічі між президентом Росії Володимиром Путіним та головою КНДР Кім Чен Іном. Під час спілкування з пресою Кім Чен Ін підкреслив інтерес КНДР до зміцнення зв'язків з Росією, зазначивши постійну підтримку рішень, які приймає президент Путін і російський уряд[155]. Така риторика є яскравим прикладом принципу вірного союзника у зовнішній політиці КНДР і показує важливість та перспективи зближення Москви та Пхеньяну.

Також КНДР підтримує Росію на міжнародній арені своїми політичними заявами, наприклад заяви про визнання терористичних формувань «ДНР» та «ЛНР» як незалежні країни та віддаючи свій голос проти резолюцій, які визнають РФ як агресора в російсько-Українській війні.

Також підтверджуються факти передачі снарядів та озброєння, які потім будуть використані проти України. В обмін Північна Корея прагне отримати військову допомогу від Росії у розвиток свого військового потенціалу за підтримку Москви у сфері озброєнь[155]. Так як північнокорейська армія складається або з радянського вояки або на зразок, заснованому на радянській школі, така співпраця має великі перспективи для КНДР.

В даний час Росія, як наступниця Радянського Союзу, має більший обсяг відносин з Південною Кореєю з точки зору економіки, науки і технологій, але оскільки РФ, як і раніше, займає антизахідну позицію по відношенню до Сполучених Штатів, КНДР є дружньою країною по відношенню до російської.

федерації, спираючись на стратегію революційного визволення є діями КНДР, які направлені на допомогу близьким режимам у боротьбі з нинішнім світопорядком, у центрі якого Сполучені Штати Америки є ідеологічним ворогом.

Загалом союзницькі відносини відносини між Москвою та Пхеньяном є логічним наслідком економічної ізоляції двох країн, а також загальні тенденції до автократичного методу правління. І в нинішній ситуації, поки Росії вигідна співпраця, КНДР використовує всі свої зовнішньополітичні інструменти для отримання зиску.

Ці два ключові союзники КНДР є традиційною підтримкою для КНДР на міжнародній арені, та взаємодія з ними є ключовою для досягнення основних цілей КНДР, а саме виживання режиму. Тому динаміка суб'єктно-об'єктних відносин, яка прослідковується через історичний аналіз та аналіз публічної дипломатії дозволяє прослідкувати дії КНДР, які стали інструментами Пхеньяну для роботи з дружніми режимами та потенційними бенефіціарами допомоги режиму Кіма. Далі треба роздивитися співпрацю КНДР з країнами Півдня, так як вони теж є важливими об'єктами для реалізації зовнішньополітичних інструментів та технологій Північної Кореї.

Республіка Куба також є союзницькою країною для КНДР. Куба і Північна Корея, які є соціалістичними державами, підтримують дружні і тісні відносини протягом всього часу існування останньої. Їхня взаємодія почалася з моменту встановлення дипломатичних відносин 29 серпня 1960 року лідерами обох країн: Фіделем Кастро та Кім Ір Сенгом.

З початку встановлення відносин обидві держави підтримували активний обмін різними рівнями. Це було пов'язано з їх спільним сприйняттям світової політики та взаємною підтримкою у сферах протистояння США та іншим західним країнам, що вписується у зовнішньополітичні стратегії та принципи КНДР. Незважаючи на географічну відстань та відмінності в економічному розвитку, Куба та КНДР продовжують підтримувати тісні відносини на основі їхнього загального ідеологічного фону та історичних зв'язків. Вони співпрацюють у низці сфер, включаючи політику, економіку та культуру, що підкреслює їхню взаємну підтримку на міжнародній арені.

Наприклад, можна навести численні взаємні дипломатичні візити між країнами, що для КНДР є рідкістю у порівнянні з дипломатичною активністю у західних країнах. Наприклад, Ернесто Че Гевара відвідав КНДР у 1960 році, а Кім Ір Сен відвідав Кубу у 1986 році, ця тенденція продовжується і в нинішній період відносин Гавани з Пхеньяном. Наприклад, на вищих рівнях відбулися зустрічі Голови Держради Куби з головою МЗС КНДР у Гавані в 2017 році, де «Сторони звернули увагу на дружні відносини, що пов'язують обидві країни, та обговорили міжнародні теми, що становлять взаємний інтерес»[7], або візит у 2018 році Мігеля Дігеля -Канеля в Пхеньян. де лідери двох країн обговорювали взаємодію двох країн ООН[73].

Хоча обсяг торгівлі між Кубою та КНДР не є значним, вони співпрацюють у кількох ключових секторах, таких як освіта, медицина та культура. Не дивлячись на санкції, у 2014 році було укладено низка угод про співпрацю в галузі торгівлі та фінансів між Кубою та КНДР у Гавані.

Куба також підтримує КНДР на дипломатичному фронті, наприклад, виступаючи проти внесення КНДР у нові списки санкцій. Міністри закордонних справ Куби та КНДР відкинули вимоги США, назвавши їх «односторонні та довільні», висловивши занепокоєння з приводу ескалації напруженості на Корейському півострові.

У цілому нині зовнішня політика до Кубі весь час мало позитивну динаміку попри розпад соціалістичного табору, оскільки цьому посприяла ідеологічна близькість і загальна конфронтація зі США. І ця країна є ключовою у принцип союзницького співробітництва з країнами Півдня.

Також значним союзником КНДР за цим принципом є Сирійська Арабська Республіка. Сирія та КНДР встановили дипломатичні відносини у 1966 році. З того часу дві країни підтримували дружні зв'язки, засновані на схожому погляді на світовий порядок та антиамериканську риторику. Дві країни поділяють низку спільних рис, які сприяли зміцненню двосторонніх відносин. Їхня взаємодія також викликає занепокоєння та критику з боку багатьох країн та міжнародних організацій, особливо у зв'язку з питаннями озброєнь та дотриманням санкцій.

Початок відносин між Сирією та КНДР можна простежити за часів

Холодної війни, коли обидві країни були близькими союзниками Радянського Союзу. У цей період вони отримували військову та економічну підтримку від Москви, що зробило їхній зв'язок тісним усередині соціалістичного табору. Наприкінці Холодної війни та розпаду Радянського Союзу, як і багато інших країн, Сирія та КНДР опинилися у складній ситуації. Обидві країни зіткнулися з ізоляцією з боку багатьох світових держав, що призвело до погіршення їх економічних та політичних умов. Однак це робить їх природними союзниками у цій ситуації.

Виходячи з доповідей комітету у вигляді Сирія отримувала допомогу у вигляді поставок матеріалів Північною Кореєю в період з 2012 по 2017 рік до Сирійського науково-дослідного центру, який займається програмою країни з хімічної зброї, що спричинило накладення санкцій на Сирію. Також було виявлено передачі обладнання, корисних для розвитку програм з балістичних ракет та хімічної зброї. Однак було зазначено, що дані у звіті не надають переконливих доказів співпраці між Північною Кореєю і Сирією в галузі хімічної зброї. Однак вони вважають, що цей документ є найбільш деталізованим викладом механізмів спроб Пхеньяна та Дамаска оминати санкції[129].

На даний момент обидві країни стикаються з міжнародними санкціями та тиском з боку Сполучених Штатів та їх союзників, що робить Сирію однією з небагатьох країн, що розділяє принцип протистояння США та країнам заходу. В цілому, відносини між Сирією та КНДР залишаються досить тісними завдяки інструментам зовнішньої політики, які ґрунтуються на спільних інтересах та викликах, з якими вони стикаються на світовій арені.

У такій ситуації знаходиться і Ісламська Республіка Іран. Протягом тривалого часу обидві країни були у центрі уваги через свої ядерні програми. Ці дві країни разом із Іраком складають «Вісь Зла», про яку згадував колишній президент США Джордж Буш.

У той час, як Іран стверджував, що його ядерна програма має суто мирний характер, багато країн висловлювали побоювання щодо можливого створення ядерної зброї. З іншого боку, КНДР проводила ядерні випробування та відкрито говорила про наявність у неї такої зброї. Через їхні ядерні програми

та інші агресивні дії обидві країни зіткнулися з міжнародними економічними санкціями, що об'єднували їх також із Сирією та Лівією.

Після іранської революції у 1979 році та заснування Ісламської республіки дипломатичні зв'язки між країнами стали теплішими та продуктивнішими. Під час ірано-іракської війни Північна Корея активно співпрацювала з Іраном, надаючи йому озброєння як свого виробництва, так і була посередником для операцій із Китаєм, Радянським Союзом та країнами-сателітами СРСР. Починаючи з жовтня 1980 року, після початку війни у вересні, Північна Корея поставила Ірану радянські артилерійські снаряди. Потім були великі угоди на мільярд доларів з Китаєм через склади КНДР, включаючи радянські танки Т-54/Т-55. Іран розплачувався готівкою та нафтою.

Ці постачання тривали з 1981 по 1983 роки. До 1982 року КНДР стала головним військовим партнером Ірану з обсягом продажу близько 800 мільйонів доларів. Північна Корея постачала іранцям військову техніку місцевого виробництва, але зробленими за радянськими стандартами та виступала в ролі посередника між Іраном, Китаєм та СРСР для передачі їх зброї. Але Іран відмовився від більшої частини обладнання, виробленого в Північній Кореї через його низьку якість[161].

Наразі співпраця у сфері військових технологій також триває. З початку 1980-х років Іран став ключовим покупцем Північної Кореї у сфері ракетних технологій. Іран закупував у Північної Кореї балістичні ракети середньої дальності, які потім використовувалися як прототипи у розвиток іранської ракетної програми, потім вказують технічні подібності в ракетах обох країн. На додаток до цього, іранська компанія Shahid Movahed Industries активно співпрацює з Північною Кореєю щодо проектів ракет великого радіусу дії[64].

На даний момент відносини двох країн також будуються на спільному протистоянні США та їх союзникам, з такою самою риторикою КНДР підписують спільні договори про співпрацю в різних сферах, що допомагає країнам знизити санкційний тиск та продовжувати розвиток ядерних та ракетних технологій, які є одним із головних інструментів, формуючих технології для ведення зовнішньої політики КНДР.

Зовнішня політика КНДР, зокрема присутності у держави ядерної зброї

та способів їх доставки, викликає занепокоєння у ряду країн і Північна Корея будує навколо цього зовнішньополітичні технології, які працюватимуть на засадах для недружніх країн. Північна Корея була утворена після закінчення Другої світової війни внаслідок поділу Корейського півострова на дві зони впливу – радянську та американську. Цей поділ призвів до Корейської війни, яка закінчилася тим, що Корейський півострів вже більше половини століття є осередком нестабільності в регіоні через агресивну зовнішньополітичну риторику КНДР до противників, а також випробування зброї масового ураження. Ідеологічна частина внутрішньої та зовнішньої політики КНДР також будується на протистоянні ворогові в особі США та поєднанні півострова під своїм початком, фактично заперечуючи легітимність Південної Кореї. Також її колоніальне минуле залишив ідеологічного ворога, Японії. Таким чином, кожна з цих країн формує список «держав-ворогів КНДР».

Відносини між США та КНДР залишаються одним із ключових питань регіональної безпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Політика США щодо КНДР часто змінюється, що пов'язано з внутрішніми політичними розбіжностями та різним курсом різних адміністрацій. Ці зміни ускладнюють переговорний процес з огляду на ключову роль США у регіоні. Наприклад, після дипломатичних успіхів адміністрації Клінтона президент Буш у 2002 році включив Північну Корею в «вісь зла» і закликав посилити санкції проти Пхеньяна, що вороже було прийнято останнім.

Для Пхеньяна Штати мають ключове ідеологічне значення як в формуванні внутрішньої політики, так і в обґрунтуванні своєї агресивної зовнішньої політики. США фігурують у пропаганді КНДР як основний ворог та загроза суверенітету та безпеці країни. Пропаганда КНДР, особливо з моменту її заснування після Другої світової війни, націлена на підтримку ідеологій «чучхе» і, після приходу Кім Чен Іра, «сонгун», метою яких зрештою є легітимація правління Кимівської династії.

США зображуються як країна-агресор, яка готова будь-якої миті напасти на КНДР. Це ґрунтується на історії Корейської війни, під час якої США на чолі контингенту військ ООН підтримували Південну Корею, так і присутністю американського військового контингенту на 38-ій паралелі. Все це допомагає в

процесі консолідації північнокорейської нації проти зовнішнього ворога та допомагає режиму виправдовувати військові витрати та суворий режим у країні.

Також ідеологічно існуванням Сполучених штатів та союзницьких до них країн виправдовується використання стратегії оборони чистоти власних цінностей. Ця стратегія передбачає зміцнення солідарності зі своїми прихильниками що поважають ідеологічну ідентичність та залишаються вірними принципу неприєднання, роблячи з США ціллю для ворожнечі. КНДР критикує США за деградацію культурних цінностей, яка загрожує корейським традиціям та способу життя.

Дипломатичні відносини між власне КНДР і США ніколи не були встановлені, проте контакти та зустрічі між країнами періодично відбуваються. США бере активну роль вирішенні Корейського питання. Першою такою спробою було підписання в Женеві Рамкової Угоди 1994 року, проте цей договір було порушено обома сторонами, що призвело до чергового витoku ескалації конфлікту.

США також були учасником шестисторонніх переговорів 2003-2009 років, проте вони також не привели до вагомих результатів і США не вдалося досягти повної денукліаризації Корейського півострова. Тому починаючи з 2006 року, США разом з рештою членів РБ ООН запровадили низку резолюцій, що накладають обмеження на КНДР.

З іншого боку, КНДР повністю не відмовляється від діалогу з Вашингтоном. Зустрічі на найвищому рівні між лідерами США та КНДР у 2018-2019 роках були без прецедентними подіями в історії двох країн. Президент США Дональд Трамп та лідер КНДР Кім Чен Ін провели три офіційні зустрічі, які стали першими прямими контактами між главами держав цих країн.

Саміт у Сінгапурі 12 червня 2018 року став першою зустріччю лідерів США та КНДР. Під час зустрічі було підписано спільну заяву, в якій КНДР підтверджувала свою готовність до повної денуклеаризації Корейського півострова. Натомість Трамп оголосив про припинення військових навчань США та Південної Кореї. Другим став Саміт у Ханой 27-28 лютого 2019 року.

Очікувалося, що на зустрічі буде досягнуто згоди щодо денуклеаризації та зняття санкцій з КНДР, проте переговори завершилися без конкретних результатів. І останнім контактом на високому рівні була Зустріч у демілітаризованій зоні між Північною та Південною Кореєю 30 червня 2019 року. Колишній президент США Дональд Трамп став першим президентом США, який переступив кордон і на короткий час відвідав територію КНДР. Зустріч була символічною та не призвела до нових домовленостей, але підтвердила наміри обох сторін продовжити діалог[145].

Також одним із головних пріоритетів США в регіоні, який формує образ ворога для КНДР, залишається підтримка свого союзника в особі Південної Кореї. США та Південна Корея протягом усього часу підтримують дружні відносини та співробітництво, засновані на схожих принципах та цілях. Обидві країни об'єднують зусилля у протистоянні регіональним та світовим викликам, прагнучи зміцнення своїх економічних відносин. У рамках зобов'язань за американсько-південнокорейським договором про спільну оборону, США розмістили свої військові бази на території Південної Кореї для захисту країни від можливої агресії[162]. Крім того, США та Південна Корея активно працюють над вирішенням ядерного питання щодо Північної Кореї та денуклеаризації півострова, що безпосередньо суперечить цілям Північної Кореї, яка вважає ядерну зброю єдиною гарантією збереження режиму. Також США не влаштовує і об'єднання Корейського півострова північнокорейським прапором, оскільки це може призвести до втрати зручного плацдарму в регіоні і посилення впливу Китаю. Важливість цього регіону для США показує заява Голови Міноборони США Ллойда Остіна заявив про готовність Вашингтона застосувати ядерну зброю для захисту Корейської Республік[167].

На нинішньому етапі відносини між Північною Кореєю та Сполученими штатами знову показують негативну динаміку через регулярні ракетні випробування з боку Пхеньяну, а також його підтримку росії. США як об'єкт міжнародної політики США на сьогодні залишається базовим ворогом, навколо якого формується ідеологічний базис як для внутрішнього використання, так фундамент для багатьох ключових стратегій та принципів зовнішньої політики. Стратегія протистояння США та союзникам є ключовою у використанні

зовнішньополітичних технологій. Інструменталізація ядерного потенціалу КНДР є прямим наслідком ефективного використання ядерної зброї у Хіросімі та Нагасакі США.

Саме відмова від американоцентричної системи міжнародних відносин штовхає Північну Корею на пошук союзників, які також протистоять США на світовій політичній арені. Це й держави з ядерного клубу, конкуренти США за глобальну гегемонію, такі як Китай чи росія, чи менші держави Півдня, які також як і КНДР довгий час знаходяться під американськими та світовими санкціями.

Наступним об'єктом зовнішньополітичних відносин є Корейська республіка. Північна та Південна Корея фактично є частинами однієї нації, розділеними політичними, ідеологічними та військовими розбіжностями після звільнення після японської окупації. Саме тому Південна Корея як країна є унікальним об'єктом, до якого КНДР застосовує як і стандартні інструменти для недружніх країн, такі як ядерне стримування, але з іншого боку закликає до об'єднання та робить кроки до деескалації в регіоні, коли це вигідно Пхеньяну. Наприклад, 1 січня 2013 року в новорічній промові Кім Чен Ин висловив інтерес у покращенні відносин з Південною Кореєю. Однак 24 січня того ж року Північна Корея виявила агресивні наміри, заявивши про готовність атакувати США своєю ядерною зброєю та назвавши США ворогом корейського народу.

Обидві країни мають спільне історичне минуле. Корейський острів був єдиною державою з тривалою історією. Однак, на початку ХХ століття Корея була колонією Японії і до кінця Другої світової війни була нею окупована. Після поразки Японії у Другій світовій війні Корейський півострів був розділений по 38-ій паралелі на дві окупаційні зони: радянську на півночі і американську на півдні. Цей тимчасовий розділ став причиною створення двох окремих держав у 1948 році: КНДР на півночі та Республіки Корея на півдні. З цього моменту країни перебувають у стані постійної конфронтації.

У 1950 році конфлікт між Північною та Південною Кореєю переріс у повномасштабну війну. США та інші країни підтримували Південну Корею, а КНДР отримала підтримку від Китаю та СРСР. Війна завершилася в 1953

підписанням перемир'я, але мирний договір так і не був укладений, через що технічно країни перебувають у стані війни досі. Ця війна остаточно закріпила політичний та ідеологічний поділ півострова.

Протягом Холодної війни відносини між двома Кореями залишалися напруженими. Обидві країни почали розвиватися різними шляхами: після початку під авторитарним правлінням Лі Син Мана через низку складних політичних криз та трансформацій Південна Корея стала індустріалізованою демократичною державою, тоді як Північна Корея розвивалася як авторитарна соціалістична держава. Оскільки ідеологізація в КНДР є ключовим елементом управління зовнішньою та внутрішньою політикою держави, відмінність в ідеології та союзництві Південної Кореї зі США призвела до того, що КНДР розцінює Республіку Корея як загрозу своєму суверенітету. А територія Південної Кореї розглядається як стратегічний плацдарм США для нападу на Північну Корею.

Однозначно віднести Південну Корею до країн-противників КНДР можна також через методи, які Північна Корея застосовувала проти неї. У період 90-х років Пхеньян був відповідальний за серію терористичних актів, спрямованих проти Південної Кореї.

Першим таким прикладом є невдала операція північнокорейських спецслужб щодо усунення президента Південної Кореї. 1968 року 31 північнокорейський спеціальний диверсійний загін спробував проникнути до Південної Кореї з метою вбити президента Пак Чон Хи. Проте спробу було запобігли, і більшість нападників було вбито[57]. Або інцидент з Boeing 707, який звалився в Андаманському морі 29 листопада 1987 через вибух бомби на борту. Південнокорейський авіалайнер компанії Korean Air рухався маршрутом Багдад—Абу-Дабі—Бангкок—Сеул. Однак через 5 годин після зльоту з Абу-Дабі на борту стався вибух, через що машина впала в море. Усі 115 людей на борту загинули[53].

Подальше розслідування показало, що бомбу було закладено двома агентами з Північної Кореї за наказом їхнього уряду. Цей акт тероризму стався через десятиліття після завершення Корейської війни, погіршивши відносини між Північною та Південною Кореєю. Однією з причин теракту було

погіршення міжнародної обстановки та дескредитація Південної Кореї щодо безпеки, щоб зірвати Літні Олімпійські ігри в Сеулі.

У 1998 році президент Південної Кореї Кім Де Джун запровадив «політику сонячного світла» щодо Північної Кореї. Основна ідея цієї політики полягала в тому, щоб активно співпрацювати з Північною Кореєю у різних галузях без попередніх умов [89]. Метою було створення основи для мирного співіснування та, зрештою, для мирного об'єднання. Саме цей період потепління міжкореєцьких відносин дав підстави для розмов про об'єднання півострова. Південна Корея з 1970-х років під керівництвом Пак Чон Хі зазнавала економічного зростання, в той час як Північна Корея не показувала таких же показників, витрачаючи ресурси на військову сферу, що призвело до голоду серед її громадян. «Політика сонячного світла» була спрямована на наближення двох країн та зменшення цих розривів. В історичному контексті Південна Корея намагалася співпрацювати з Північною Кореєю, відступаючи від своєї минулої консервативної позиції. Історичні моменти між двома країнами включають зустрічі лідерів та співпрацю в бізнесі, а також зустрічі розділених сімей.

З початком президентства Мун Чже Іна у 2017 році політика знову активізувалася. Його підхід до поліпшення відносин між країнами набув багатьох історичних досягнень, які згодом уможливили як зустрічі між лідерами обох корейських держав, так і допомогли організувати зустріч між президентами США та КНДР.

Південна Корея також була учасником шестисторонніх переговорів щодо вирішення Корейської кризи. Вона була однією із найзацікавленіших сторін, оскільки Сеул є першою ціллю ядерної зброї КНДР. Дані переговори не призвели до значного успіху, що також не сприяло тенденціям до поєднання півострова.

Однак Північна Корея також застосовує принцип позиціонування себе як мирної країни та іноді бере участь у міжнародних подіях під спільним прапором.

Незважаючи на напруження відносин між державами, все ж таки проходили зустрічі на вищих рівнях. Першою такою є зустріч у Пхеньяні між

президентом Південної Кореї Кім Де Джуном та лідером Північної Кореї Кім Чен Іром, за підсумками якої було підписано угоду про примирення та економічне співробітництво[40]. Ця зустріч була яскравим дотриманням принципу заяви себе як миролюбної держави і була спрямована на покращення міжнародного іміджу КНДР. Подібна зустріч також повторилася і в 2007 році, коли Президент Південної Кореї Ро Му Хен зустрівся з Кім Чен Іром у Пхеньяні. Ці переговори також спрямовані на покращення двосторонніх відносин.

Вже після смерті Кім Чен Іра відносини поступово погіршувалися на тлі невдалих шестисторонніх переговорів, а також випробуваннями ядерної зброї на півночі. Лише у 2018 році після кількох візитів Президента Південної Кореї Мун Чже Іна спочатку на прикордонному пункті Пханмунджом, де лідери символічно побували на території обох країн можна побачити позитивний напрям у розвитку двосторонніх відносин[26]. Далі після цього послідував візит до самого Пхеньяна, який також був спрямований на деескалацію конфлікту на півострові[38]. З цих зустрічей було підписано різні угоди, спрямовані на зменшення військової напруги, покращення економічної співпраці та поглиблення культурних зв'язків між двома країнами. Але ці тенденції не є основними при використанні КНДР інструментів та технологій зовнішньої політики. Щодо Північної Кореї КНДР частіше користується стратегіями та принципами, які притаманні недружнім державам

Сьогоднішній стан двосторонніх відносин не дає передумов на швидке вирішення Корейського питання. Різниця ідеологічної бази, а також тісне союзництво США призводять до погіршення відносин. Президент Південної Кореї, Юн Сок Їоль, запропонував переглянути договір 2018 року про зниження військових ризиків з Північною Кореєю у разі, якщо Пхеньян спробує перетнути кордон, що проходить по 38-ій паралелі. Також Південна Корея періодично бере участь у спільних військових навчаннях разом із США, що Пхеньян сприймає як недружній крок. А у створенні військового альянсу між Японією, США бачить велику загрозу та виправдання правильності принципів «сонгун» та «чучхе», на яких базується як принцип зміцнення могутності держави, що пов'язана з укріпленням політичної,

економічної та військової сили так стратегія «Держави-фортеці».

Двосторонні відносини між Кореїською Народно-Демократичною Республікою та Японією є унікальним випадком суб'єктно-об'єктних відносин у контексті східноазійської регіональної політики. Ситуація з Японією схожа на США, використовуючи першу як зовнішнього ворога для консолідації суспільства та ідеологічного обґрунтування агресивної зовнішньої політики. Проте в цьому випадку ідеологія КНДР упирається на більш ранній період історії, а саме період японської колонізації Кореїського півострова. Саме боротьба проти японського окупанта започаткувала корейську революційну ідею, що лежить в основі ідеології «чучхе».

Розгляд динаміки відносин між КНДР та Японією дозволить зрозуміти, генезис однієї з основних стратегій зовнішньої політики КНДР, яка бере участь у формуванні її зовнішньополітичних технологій сьогодні, а саме стратегії революційного визволення, яка є продовженням політики антиколоніалізму і в своїй суті є діями КНДР на міжнародній які спрямовані на допомогу близьким режимам у боротьбі з нинішнім світопорядком, у центрі якого США є ідеологічним ворогом, сателітом якого і є Японія.

Історію розвитку відносин корейського народу з Японією можна починати простежувати з періоду з 1910 по 1945 рік, коли Кореїський півострів був колонією Японії. У цей період корейці зазнали японської асиміляції, що залишило глибокий слід у їхній національній самосвідомості і потім виразилося в принципі збереження недоторканності власних ідеологічних цінностей, що включає посилення єдності з прихильниками на основі взаємної поваги до ідеологічної та політичної унікальності та дотримання принципу нейтралітету.

Також національний гніт призвів до зростання національно-визвольних ідей. Вони стали відповіддю на вищезгадані дії щодо асиміляції корейського населення над Кореїським півостровом у період окупації. Багато корейців брали участь у різних формах опору, починаючи з Першоберезневого руху, який був одним із перших і наймасштабніших проявів національного спротиву. Тисячі корейців вийшли на мирні демонстрації, вимагаючи незалежності Японії. Японська влада жорстоко придушила ці протести, що призвело до

великої кількості жертв.

Однак на півночі півострова почали вести партизанську війну проти японських окупаційних військ. Один із найвідоміших лідерів цього руху був Кім Ір Сен, який пізніше став першим лідером Північної Кореї. Саме підготовка у СРСР разом із історичними обставинами сформували революційні ідеї покладені основою ідеології сьогоденної КНДР.

Після Другої світової війни та поразки Японії в ній Кореїський півострів був розділений на дві частини по 38-й паралелі. Північна частина отримала підтримку СРСР, а південна – США. Японія була основним союзником США в Азії, що на тлі ще недавньої жорсткої окупаційної політики визначило Японію як однозначного геополітичного супротивника.

Після того, як КНДР заявила про свою незалежність, її відносини з Японією були переважно напруженими. Наприкінці 40-х - на початку 50-х років Північна Корея також критикувала Японію за зближення з Південною Кореєю. Проте пізніше КНДР намагалася отримати вигоду з розбіжностей між Японією та Південною Кореєю. Коли 1955 року прем'єр-міністр Японії висловив інтерес до зміцнення зв'язків із комуністичними державами, Північна Корея запропонувала економічне та культурне партнерство з Токіо. У наступному десятилітті економічні зв'язки між КНДР та Японією дещо посилилися, оскільки Пхеньян хотів відсунути Японію від Південної Кореї та знизити свою залежність від СРСР у рамках реалізації політики «чучхе»[70].

Проте вже 1965 року КНДР засудила Договір про встановлення відносин між Республікою Корея та Японією, підписаний між цими країнами. Під керівництвом прем'єр-міністра Ейсаку Сато відносини між КНДР та Японією погіршилися, хоча економічне партнерство між ними посилилося у період 1971-1972 років. За прем'єр-міністра Какуей Танака японська влада обрала курс на рівну відстань між обома Кореями що на деякий час встановило баланс у двосторонніх відносинах. Але далі Японія так і не встановила дипломатичних відносин із КНДР. Під управлінням Мікі Такео та наступними лідерами Японія чітко переключилася на підтримку Південної Кореї, вважаючи погіршення відносин із Північною Кореєю прийнятною ціною за це.

До кінця 80-х років КНДР намагалася мінімізувати співпрацю Японії з

Південною Кореєю, стримувати військове зміцнення Японії та налагоджувати дипломатичні та торговельні зв'язки з нею. Ця стратегія націлювалася на підвищення підтримки КНДР у Японії, зокрема серед японців та корейців у Японії, схильних до Комуністичної партії Японії та інших лівих рухів, що показує відкритість у виборі зовнішньополітичних інструментів для досягнення цілей. Проте до кінця 80-х відносини погіршилися. Хоча дипломатичних зв'язків між країнами не було, соціалістична партія Японії залишалася дружньо налаштована до КНДР. Незважаючи на відсутність офіційної торгівлі, оборот через неформальні канали досяг 200 млн. доларів на рік.

Крім викрадень людей, контрабанди наркотиків, морського браконьєрства та шпигунства, між двома країнами сталося кілька сутичок щодо таємної діяльності Кореїської Народно-Демократичної Республіки в Японії. Ракетні випробування, проведені Кореїською Народно-Демократичною Республікою, викликають стурбованість Японії, оскільки ракети іноді проходять через повітряний простір Японських островів.

Перша спроба переговорів про нормалізацію відносин була проведена з 30 по 31 січня 1991 року, але в Кореїська Народно-Демократична Республіка вимагала компенсації за збитки, завдані в період колоніального правління, а також за збитки завдані після Другої світової війни. Проте Японія наполягає на тому, щоб Кореїська Демократична Республіка спочатку врегулювала свої розбіжності з Республікою Корея щодо двосторонніх ядерних інспекцій.

У 1998 році КНДР успішно запустила балістичну ракету «Теподон-1», яка перетнула Японію і приземлилася в Тихому океані. Випробувальний запуск розглядався як політичний виклик у той час, коли в Нью-Йорку йшли переговори між Північною Кореєю та Сполученими Штатами щодо майбутнього ядерних розробок Північної Кореї[169]. Цей епізод визначив подальшу динаміку розвитку відносин двох країн. ракетні випробування КНДР у бік Японії, що продовжуються, є наочним прикладом прямування як принципу посилення військової сили держави, так і прояв протистояння США та їх союзникам у регіоні.

У 2003-2009 роках Японія брала участь у шестисторонніх переговорах

щодо Корейського питання, але вони не призвели до суттєвих результатів, які не зупинили КНДР у її ракетних та ядерних випробуваннях. Як і є приводом для постійних напруги у регіоні. Також у цей час Токіо долучився до санкційного режиму проти КНДР на тлі таких випробувань.

Нинішній етап двосторонніх відносин КНДР та Японії також є продовженням послідовного використання свого ядерного потенціалу як інструменту демонстрації військової сили. Японія провела перші в історії навчання з евакуації після випробувального запуску ракети зі сторони Північної Кореї 17 березня 2017 року. У листопаді 2019 року державні ЗМІ Північної Кореї попередили, що Японія незабаром зіштовхнеться зі справжніми балістичними ракетами в найближчому майбутньому[69]. Ці заяви прозвучали на фоні того як Прем'єр-міністр Японії Сіндзо Абе згадав випробування Пхеньяна із запуску балістичних ракет. Потім, у жовтні 2021 року, КНДР повторила ракетні випробування у територіальних водах Японії[130].

Це змушує Японію до більш координованих союзницьких дій у рамках потенційного військового альянсу США-Південна Корея-Японія, що залишає неясні перспективи для потепління Північнокорейсько-Японських відносин у майбутньому.

У сучасному політичному контексті КНДР займає особливе місце на світовій арені. Не тільки через її унікальну внутрішню політику і систему управління, а й через міжнародні відносини, що склалися навколо неї. Хоча основні гравці на політичній арені визначилися щодо своєї позиції до КНДР, існує й третя група — нейтральні країни та організації, які також відіграють роль у дипломатичній та економічній взаємодії з Пхеньяном.

Після закінчення Корейської війни у 1953 році багато країн, прагнучи уникати протистояння з однією зі сторін, обрали шлях нейтралітету. Це дозволило їм встановити дипломатичні та економічні відносини з обома Кореями протягом Холодної війни. Незважаючи на те, що КНДР активно прагнула підкреслити свою незалежність у зовнішній політиці, вона була ближчою до соціалістичного блоку і співпрацювала з Радянським Союзом та Китаєм, хоча й намагалася врівноважити свої відносини між цими двома

сусідами. Це не дозволило їй досягти активних результатів у зовнішній політиці, незважаючи на дотримання принципу позиціювання собі як мирної країни та принципу прихильності до розвитку власної самобутності.

На сучасному етапі через накладені численні санкції, будь-які відносини з КНДР є токсичними для будь-яких об'єктів здатних взаємодіяти з останньою. Однак деякі країни все ж таки підтримують певний рівень відносин з Північною Кореєю. Таким прикладом є Швейцарія, відома своїм традиційним нейтралітетом, вона відіграє важливу роль у дипломатичних питаннях, пов'язаних із КНДР. Крім цього, Пхеньян та Берн співпрацюють у галузі освіти та культурного обміну. Сьогоднішній лідер КНДР Кім Чен Ин провів частину свого дитинства, навчаючись у школі у Швейцарії під псевдонімом. Це може вказувати на певну довіру між двома країнами. Швеція також одна з небагатьох європейських країн, яка має посольство у Пхеньяні. Це посольство часто відіграє роль представництва інтересів інших країн, які не мають свого посольства в КНДР, включаючи США донедавна. Також є й інші країни, які підтримують вкрай обмежені відносини з КНДР, проте їхня роль у зовнішній політиці не є визначальною через малі обсяги загальної взаємодії між державами.

Однак, з іншого боку, є ще й міжнародні організації, через які КНДР також проводить свою зовнішню політику. Яскравим прикладом такої організації є ООН, де КНДР декларує свою відданість стратегії протистояння США та союзникам, а також сама виконує роль вірного союзника, допомагаючи дружнім країнам своїм голосом під час голосування на Генеральній асамблеї. На сьогоднішній день відносини між КНДР та ООН залишаються складними та суперечливими. Оскільки саме контингент військ з мандатом саме цієї організації запобіг поразці Південної Кореї в Корейській війні, а також за своєю суттю дала можливість США розмістити контингент своїх військ на 38 паралелі.

Після того як у 1971 році подання Китаю як постійний член Ради Безпеки ООН перейшло від Китайської Республіки до Китайської Народної Республіки, Північна Корея отримала статус спостерігача в ООН. Хоча Північна Корея і не була членом Ради Безпеки ООН[71], вона має постійне представництво в ООН у

Нью-Йорку. Крім того, КНДР має місію при ООН у Парижі та представництво при ООН у Женеві, що дозволяє їй використовувати інструменти в рамках організації виходячи зі стратегій та принципів своєї зовнішньої політики.

Висновки до розділу 2

У другому розділу роботи було розглянуто історичний контекст, при якому КНДР формувалася як держава. Прослідкувавши генезис політичних процесів навколо та всередині КНДР на різних етапах використовуючи історичний підхід, були виділені ключові історичні етапи на яких формувалися стратегії та принципи зовнішньої політики КНДР. Були виділені такі етапи:

Період японської окупації Корейського півострову(1910-1945). Він характеризується гнітом та спробами знищення корейської національної ідентичності, що привело до спротиву зі сторони корейського народу та заклало засади для принципів та стратегій суверенітету, яка виражається у прагненні сьогоднішньої КНДР приймати політичні рішення відповідно до своїх власних зовнішньополітичних інтересів, а не на підтримку цілей інших держав, та реалізовувати свій власний вибір на міжнародній арені. Також у цей період корені стратегія ізоляції через яку КНДР прагне звільнення від впливу зовнішніх сил та втручання у внутрішні справи. Це забезпечується створенням потужної обороноздатності, здатної відбити будь-яку загрозу із боку зовнішніх сил силовими, дипломатичними та іншими доступними для держави методами.

Також роки колоніального гніту мали свій вплив на стратегію революційного визволення, що продовженням політики антиколоніалізму й у своєї суті є діями КНДР, які направлені на допомогу близьким режимам у боротьбі з нинішнім світопорядком, у центрі якого Сполучені Штати Америки є ідеологічним ворогом.

Наступним періодом, який мав вплив на розвиток зовнішньополітичних технологій є період здобуття незалежності та Корейської війни. КНДР у ці роки робив перші самостійні дипломатичні кроки з державами соціалістичного табору, якій й забезпечили Північній Кореї незалежність. Саме радянський вплив був ключовим у формуванні сучасної ідеології КНДР, яка є важливою складовою технологій як внутрішньої, так і зовнішньої політики КНДР.

Наступні пункти класифікації було вирішено вести від періодів правління членів династії Кімів. Спершу було розглянуто період правління Кім Ір Сена (1948—1994). Цей період характеризувався як фундаментальний

для подальшого розвитку зовнішньополітичних принципів та стратегій. По-перше був встановлений культ особистості Кім Ір Сена та почала формуватися адміністративна архітектура, яка потім була розглянута як суб'єкти зовнішньої політики КНДР.

Головним ідеологічним здобутком цього періоду стало «чучхе». Це ідея про те, що корейський народ є господарем своєї долі та має розвиватися незалежно від зовнішнього світу з опорою тільки на свої сили. Це призвело до формування принципу зміцнення могутності держави, що полягає у укріпленні політичної, економічної та військової сили держави. Також були обрані стратегія суверенітету, яка виражається у прагненні КНДР до самостійного прийняття рішень у сфері зовнішньої політики і не залежати від інших держав.

Також ще при житті Кім Ір Сена було побудовано фундамент для приходу наступника вищу посаду у країні — Кім Чен Іра.

Також у цей період КНДР сформувала перший набір як союзницьких так і конфронтаційних відносин. Саме за епохи правління Кім Ір Сена КНДР мала у союзниках КНР, СРСР та весь соціалістичний табір. Що в свою чергу дало змогу сформувати принцип роботи с країнами Півдня, який сьогодні дозволяє КНДР зменшити санкційний тиск та продовжити розвиток ядерної та ракетної програм. Також у цей період Досвід Другої Світової та Холодних війн задуматися Кім Ір Сена про початок розробки ядерної зброї, що стане ключовим інструментом зовнішньої політики КНДР у майбутньому.

Наступним періодом, який показує вплив ідеології на формування зовнішньополітичних технологій є період правління Кім Чен Іра(1994 — 2011), завдяки якому ідеї «чучхе» були були доповнені ідеями «сонгун». У той час як ідеологія «чучхе» підкреслює незалежність та самостійність, «сонгун» акцентує увагу на військовій могутності та обороні. В основі ідей «сонгун» лежить переконання в тому, що військові сили є основою суверенітету нації, і, отже, військовий розвиток та оборонна спроможність країни повинні мати першорядне значення перед усіма іншими міркуваннями. Також «сонгун» наводиться як обґрунтування для продовження ядерної програми Північної Кореї як засобу забезпечення національної безпеки.

Обидві ці ідеології відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та підтримці влади правлячої еліти у Північній Кореї та лежать у основі стратегії «держава-фортеця» та зі всіма принципами пов'язаними з використанням ядерної зброї.

Головним здобуттям у військовому плані на цьому етапі безперечно є ядерна зброя. Успішні ядерні випробування змінили правила гри і КНДР досягла однієї з одних зовнішньополітичних цілей та унеможливила вирішення корейського питання силовим методом. Хоча ціною цього було накладення великого списку санкцій на країну, її міжнародна ізоляція та навіть засудження від союзників, здобуття ядерної зброє КНДР та його інструменталізація стали основним стовпом для формування сьогоденних зовнішньополітичних технологій.

Також у були розглянуті Рамкову згоду між США та КНДР 1994 року, умови якого не були виконані обома сторонами. Та період шестисторонніх переговорів 2003-2009 років між КНДР, КНР, РФ, США, Південною Кореєю та Японією, які хоч і були демонстрацією Північної Кореї до діалогу у ядерному питанні, але велика кількість раундів врешті не призвели до головної цілі цих переговорів — денуклеаризації Корейського півострову.

З 2011 почався новий період через зміну голови КНДР на сина Кім Чен Іра Кім Чен Ина (2011- сьогоднішній день). Цей етап характеризується продовження зовнішньої політики свої попередників спрямованої на міжнародну ізоляцію, ідеологізацію в внутрішній та зовнішній політиці та використання асиметричної дипломатії. По свої суті сучасний етап відрізняється з одного боку як потеплінням відносин між КНДР, але останні тенденції говорять про вірність принципам вірного союзника та співпраці с країнами Півдня для союзників з одного боку, та принципів, сформованих під впливом «чучхе» та «сонгун» з іншого боку для боротьби зі Сполученими Штатами та їх союзниками з іншого боку.

Після вивчення впливу історичного генезису на формування зовнішньополітичних концепцій та принципів, було вирішено роздивитися суб'єкти технологій зовнішньої політики КНДР. Важливість розуміння логіки та послідовність у прийнятті зовнішньополітичних рішень є ключовим

параметром для формування таких технологій.

Після вивчення доступних джерел, було зазначено, що КНДР має чітку ієрархічну систему для постановки цілей, прийняття та виконання рішень як для зовнішньої, так і для внутрішньої політики. Система адміністративного управління Північної Кореї складається з трьох гілок: законодавчої, виконавчої та судової. Але всі гілки знаходяться під винятковим політичним керівництвом ТПК, яка є рушійною силою у КНДР, практично не маючи опозиції. Ключова основа національної системи управління спирається на ідею, що партія керує державою, а на чолі партії стоїть лідер.

Законодавча політика здійснюється через Верховні Народні Збори Президія ВНЗ в періоди перерви в роботі ВНЗ, де представники нації обговорюють ключові питання внутрішньої та зовнішньої політики КНДР. ТПК на чолі з ЦК ТПК мають повний контроль над законотворчим процесом. На чолі ТПК у даний час є Кім Чен Ин. У тандемі з Політбюро, яке виконує роль виконавчого органу ЦК Трудової Партії Кореї, вони відіграють роль у визначенні та реалізації стратегічної лінії партії як для внутрішньої, так і зовнішньої політики, що відіграє ключову роль, так як ідеологізація є невід'ємною складовою будь-яких процесів у КНДР.

Виконавча влада за Конституцією представляється через Кабінет Міністрів, до якого входять глави профільних комісій, міністерств та інших органів інспекційної влади в державі. Всі члени кабінету міністрів також є членами ТПК.

На більш нижчому рівні рішення щодо зовнішньої політики формуються й приймаються у МЗС КНДР, яке займається дипломатичними відносинами з усім світом. Воно працює у тісній координації з Кім Чен Ином та Центральним Комітетом ТПК. Він також представляє інтереси КНДР у міжнародних організаціях, таких як ООН. У рамках цього міністерства існують різні департаменти, що спеціалізуються на окремих регіонах чи питаннях у зовнішній політиці КНДР, і саме в них визначаються основні стратегії та виробляються основні технології для взаємодії з тими чи іншими об'єктами КНДР на міжнародній арені.

Також була відмічена роль науково-дослідницького інституту із

зовнішньої політики КНДР, який є передовим ключовим аналітичним та консультаційним органом для керівництва Північної Кореї з питань зовнішньої політики. ПВП займається дослідженнями та аналізом різних аспектів міжнародних відносин, зосереджених на інтересах та пріоритетах КНДР, що допомагає підготувати необхідну як матеріально-технічну так і кадрову базу для ведення грамотної зовнішньої політики.

Але найвищим органом виконавчої влади країни є Державна Рада КНДР на чолі з Кім Чен Ином. Саме вона приймає остаточне рішення для реалізації будь-якої зовнішньополітичної технології.

Також було зазначено, що судова гілка влади також знаходиться під повним контролем режиму Кім Чен Ина, що дає змогу приймати абсолютно будь-які рішення в середині країни.

Аналіз структури управління для прийняття політичних рішень привів до висновку того, що Кім Чен Ин, як глава всіх ключових відомств має доступ та вплив на прийняття будь-яких ідей та рішень в зовнішній політиці КНДР. Також саме він має остаточне слово для реалізації всіх політичних інструментів та прийомів, що робить Кім Чен Ина головним суб'єктом технологій зовнішньої політики КНДР.

Наступним етапом для формування технологій зовнішньої політики КНДР став розгляд об'єктів цих технологій. Їх класифікація, історичний аналіз та вивчення суб'єктно-об'єктних відносин дозволило відповісти на питання за яким принципом КНДР вибирає стратегії та інструменти для ведення зовнішньої політики. Під об'єкта

Всі об'єкти були розділені на три групи за ступенем лояльності до режиму КНДР та його міжнародної політики:

Союзницькі країни:

- Китайська Народна Республіка
- СРСР та російська федерація
- Країни Півдня (Куба, Сирія, Іран)

Держави-вороги

- Сполучені Штати Америки
- Республіка Корея

– Японія

Нейтральні країни та організації

– Швеція та Швейцарія

– ООН

Для кожного з об'єктів класифікації було використано історичний та технологічний підхід для розуміння вибору для використання інструментів та стратегій КНДР за виділеними групами. В результаті було здобуто такі результати:

Союзи КНДР у першу чергу формує за принципом протистояння США та її союзникам на міжнародній арені. До традиційних союзників, таких як Китай та росія, КНДР використовує принципи вірного союзника, який передбачає безумовну підтримку керівництва країни, з якою у КНДР союзницькі відносини. Ідеологічна близькість також грає важливу роль у невеликому виборі союзників для КНДР, таким прикладом є соціалістична Куба, яка мала тепла двосторонні відносини протягом всього часу існування Північної Кореї. Відносини с Кубою є частиною принципу співпраці з країнами Півдня, які теж діють у парадигмі протистояння США на світовій політичній арені та є основними країнами через які КНДР може обходити міжнародні санкції за-для підтримки військового потенціалу та розробки ядерної та ракетної програм, інструменталізація яких в свою чергу є центральною частиною всієї зовнішньої політики КНДР.

Для об'єктів з групи держав ворогів КНДР використовує тільки той інструментарій, що передбачений принципами протистояння США та союзником, одночасно виправдовуючи такою конфронтацією тотальну мілітаризацію суспільства та наявність ядерної зброї.

КНДР використовують США та Японію за для побудови свого стратегічного базису для формування ідеологічної сторони зовнішньополітичних технологій, беручи періоди японської колонізації та американського втручання в хід Корейської війни як привід зробити з них ворогів для внутрішньої пропаганди. Це допомагає в консолідації народних мас та призводить до спрощення управління в системі режиму. У той же час Південна Корея хоч і розглядається як ворог, але КНДР також використовує

такі контакти для показових переговорних процесів, які хоч і завжди мають на меті зменшення ескалації або вирішення корейського питання, але на практиці не призводять до реальних дій.

Робота з цією групою суб'єктів визначається асиметричними діями, які направлені викликати глибокі психологічні реакції, наприклад, стан шоку чи дезорієнтації, що порушують здатність опонента діяти ініціативно, вільно та рішуче. Такі дипломатичні дії фокусується не на прагненні до миру, а на маніпуляції бажанням інших країн досягти мирного врегулювання будь-яким шляхом та за будь-яку ціну. В кінцевому підсумку, витрати які несе КНДР, завжди будуть незначними у порівнянні з тим, що втрачає інша сторона.

Розглянуті нейтральні країни та організації на прикладах Швейцарії, Швеції та ООН потрібні для складання повної картини в області суб'єктно-об'єктних відносин КНДР з іншими державами.

Повністю вивчивши суб'єктно-об'єктні відносини технологій зовнішньої політики КНДР та провівши історичний аналіз, наступним етапом є формування визначення конкретних технологій зовнішньої політики КНДР.

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНДР

3.1. Ідеологізація як технологія зовнішньої політики КНДР

Після огляду історичного прогресу внутрішньо- та міжнародно-орієнтованих стратегій Північної Кореї, стає зрозуміло, що ключову роль у розробці її зовнішньої політики грають різні технологічні інструменти. Ці інструменти дозволяють Північній Кореї зберігати свою самостійність на світовій арені. Глибоке дослідження цих методів надає більш чітке розуміння зовнішньополітичної стратегії цієї держави з однією з найбільш закритих політичних систем у світі.

Аналіз ідеологічних аспектів в зовнішній політиці Північної Кореї є ключовим з двох причин. Перша – ідеологія має значний вплив на світогляд і дії громадян Північної Кореї. Друга – вивчення ідеології сприяє кращому розумінню стратегічного курсу та логіки прийняття рішень у зовнішній політиці КНДР, дозволяючи передбачити їхні потенційні дії у майбутньому.

Ідеологія Північної Кореї, включаючи її політичний напрям, культурну політику, внутрішню та зовнішню пропаганду, є продуктом історичного розвитку КНДР та ідеологічних зусиль Кім Ир Сена та Кім Чен Ира. Основні принципи цієї ідеології базуються на філософських концепціях, серед яких ключовою є «чучхе», визначаючи економічну, культурну, внутрішню та зовнішню політику країни.

Переклад українською мовою терміна «чучхе» складний. Найбільш точним варіантом буде відповідати основному філософському принципу чучхе: «людина – володар усього та вирішує все».

Цей термін не з'явився в XX столітті. У XVIII столітті його вже використовували філософи сірхак. У сучасному корейському на Півдні це слово має два значення.:

- 1) «суб'єкт»;
- 2) «самобутність» або «ідентичність» як «самоідентифікація».

В 1970-х роках концепція чучхе взяла на себе ключову роль у північнокорейській ідеології. Згідно з Конституцією КНДР, прийнятою у 1972

році, держава слідує принципам чучхе, розглядаючи їх як адаптацію марксизму-ленінізму до особливостей Північної Кореї. З того часу чучхе стала основною доктриною Трудової партії Кореї.

Точне авторство ідеям «чучхе» не встановлено, але вважається, що Кім Ір Сен просто використовував традиційний термін, а розробкою його філософської бази займався вже Кім Чен Ір. За це говорить і те, що сам Кім Ір Сен протягом довгого часу вживав даний термін, не роз'яснюючи його значення, використовуючи у своїх промовах ідею як щось загальноприйняте і всім зрозуміле. 28 грудня 1955 року Кім Ір Сен вперше вжив термін «чучхе», акцентуючи на важливості відмови від догматичних підходів у ідеологічній роботі. Він підкреслював потребу слідувати власному, корейському шляху розвитку, відмінному від радянської чи китайської моделей..

Наявність терміна «чучхе» в ранніх текстах Кім Ір Сена є пізнішою редактурою. Це слово почало активно використовуватися лише у 1960-х роках. Згодом момент появи терміна «чучхе» у творах Кім Ір Сена почав зсуватися на все раніші й раніші дати.

У 80-ті прошлого сторіччя роки за офіційною історіографією КНДР взагалі та в тому числі за публікаціями Кім Чен Іра почало стверджуватися, що Кім Ір Сен оголосив про створення ідей чучхе ще в червні 1930 року, знаходячись у місті Калунь у Китаї. Він закликав розв'язувати проблеми країни, покладаючись на власні сили та народні маси, а не на зовнішніх акторів. Пізніше дату виникнення концепції чучхе навіть віднесли до 17 жовтня 1926 року, дати утворення «Союзу повалення імперіалізму» — першої революційної організації, створеної, як стверджується, 14-річним Кім Ір Сенем серед його однолітків[109]. Таким чином, за цією версією, вся діяльність Кім Ір Сена з самого початку була пронизана цими ідеями. Концепція чучхе не отримала свого філософського наповнення та внутрішньої логіки відразу. Важливо, що не існує фундаментального тексту, який би викладав суть цієї доктрини. Термін «чучхе» постійно використовувався у творах Кім Ір Сена, але теоретичні розвідки з цієї теми з'явилися лише в 1980-х роках і були написані вже під час правління Кім Чен Іра.

Література Північної Кореї, присвячена чучхе, великою мірою базується

на методі коментування класичних текстів, що є характерним для конфуціанства. Основний акцент зосереджений на тлумаченні висловлювань і думок вождів. У свідомості звичайного північнокорейця під чучхе мається на увазі в основному вчення та думки Кіма Ір Сена та Кіма Чен Іра, що розглядаються як основні настанови та принципи.

Це пояснює як типові для північнокорейської ідеології гасла на кшталт «кожен повинен твердо встановити чучхе в своїй свідомості» або «чучхе має не тільки міцно вкоренитися в свідомості, але і бути втілено в життя на практиці», так і те, що чучхе пронизує все суспільство: чучхейська музика, чучхейська промисловість, чучхейські принципи міжнародних відносин.

Підсумувати ідеї чучхе можна таким чином. Основна думка «людина є господарем всього і сама вирішує все»[11], що відображає її здатність перетворювати природу на власну користь. Ця концепція виокремлює людину від інших живих істот, акцентуючи на її унікальній ролі як найбільш активного елемента у світі. Деякі тексти чучхе навіть наголошують, що питання вселенського порядку мають меншу практичну важливість порівняно з питаннями, пов'язаними з діяльністю людини[22, с. 5]. Важливо, що Кім Чен Ір не вважає, що зміни у світі здійснюються виключно людьми, відокремлюючи при цьому людську самостійність від спадщини еволюції[22, с. 7].

Під терміном «людина» в рамках концепції чучхе мається на увазі не тільки окремий індивід, а й колектив, народ, нація, країна та весь людський рід, надаючи більшої значущості життю колективу порівняно з життям окремої особи. Це підкреслює ідею колективізму та національної єдності, яка є ключовою для ідеології чучхе[22].

Особливості людини включають в себе самостійність (чаюсон), здатність до творчості (чханчжосон) і свідомість (ийсіксон). Самостійність як властивість людини виражає її прагнення жити незалежно, будучи господарем світу та своєї долі, здатність до творчості виражає її вміння цілеспрямовано перетворювати світ. Свідомість визначає всю її діяльність, спрямовану на пізнання та зміну світу та себе[24, с. 9]. Таким чином, людина у контексті чучхе розглядається як господар своєї долі (чаги унмен). Ця ідея підкреслює важливість самовизначення та самодіяльності, відмежовуючи себе від

концепції «садечжуй», яка в Північній Кореї інтерпретується як «низькопоклонство» або служіння старшим. Це протиставлення підкреслює центральну роль людини як активного творця та господаря в своєму житті, відкидаючи пасивне ставлення до долі або залежність від зовнішніх сил[105].

Політичні негативні наслідки безкритичного наслідування інших країн для розвитку нації можна розглянути на прикладі історії Кореї. З одного боку, сліпе наслідування призводить до догматизму, коли зарубіжні моделі сприймаються як абсолютні, ігноруючи потребу в адаптації до місцевих умов. З іншого боку, таке наслідування веде до нігілізму у відношенні до власної країни та її можливостей, з орієнтацією на іноземні стандарти, що суперечить принципам чучхе, які підкреслюють самостійність та самодостатність.

чучхе, ідеологія, яка займає центральне місце в політиці Північної Кореї, має три ключові елементи, які визначають її підхід до національної політики та економіки:

- 1) Чаюсон - Це принцип, який підкреслює самодостатність та самопідтримку. Він передбачає економію ресурсів і використання внутрішніх матеріалів і методів. Цей елемент наголошує на важливості винахідливості та адаптивності, заохочуючи використання місцевих ресурсів та рішень у вирішенні економічних та технічних завдань.
- 2) Мінджок Тонніп - Перекладається як «національна незалежність». Цей принцип підкреслює важливість політичної незалежності, особливо в міжнародних відносинах. Він спонукає до позиції, яка протистоїть залежності від інших країн та зовнішньому впливу, підтримуючи самостійність у прийнятті рішень та зберіганні контролю над внутрішніми справами.
- 3) Чарип Кендже - Це ідея економічної самодостатності, що означає прагнення до самоокупної та незалежної економіки. Цей принцип зосереджується на розвитку внутрішньої економіки, щоб забезпечити її здатність підтримувати себе без зовнішньої допомоги, використовуючи власні ресурси та виробничі потужності.

Кожен з цих елементів чучхе спрямований на зміцнення національного суверенітету та самодостатності, підкреслюючи незалежність у всіх аспектах

державного управління та економіки[74].

чучхе, як ідеологія, справді включає в себе елемент культу особи або вождя. Ця ідеологія приділяє велике значення ролі лідера у суспільстві, вважаючи його центральною фігурою в напрямку та організації національних зусиль. Важливими аспектами цієї концепції є: ійсікхва - ідеологічне озброєння: Вождь забезпечує ідеологічне керівництво, інформуючи народ про поточні обставини та вказуючи на шляхи вирішення проблем. Він вважається першим, хто розуміє необхідність змін або революційних дій. Ійсіксон - Ідеологічна свідомість: Це здатність індивідуума свідомо приймати та втілювати ідеологію, яку пропонує вождь. Вона передбачає, що люди повинні віддано слідувати ідеям вождя, розглядаючи його вказівки як вирішальні для досягнення успіху. Ідеологія вождя як ідеологія мас: В цій концепції вождь і народ вважаються нерозривно з'єднаними. Вождь розробляє ідеологію, враховуючи вимоги народу та реальні умови країни. Він не просто керівник, але й символ ідентичності народу, його мрій та прагнень. Революційний обов'язок і товариська любов: Відносини між вождем та народом в ідеології чучхе базуються не тільки на формальних правах та обов'язках, але й на більш глибоких зв'язках, таких як революційна відданість і товариська любов. Це розглядається як основа для міцної та єдиної нації.[24, с.5]. У чучхе вождь вважається життєвим центром соціально-політичного колективу, і його роль перевищує звичайне керівництво, стаючи майже міфічною. Він є не просто політичним лідером, а й символом національної ідентичності та єдності[24, с.6].

В ідеології чучхе, яку розвивав Кім Чен Ір, особливе місце займає зв'язок індивіда з вождем. Цей зв'язок розглядається не просто як формальна підпорядкованість, а як ключовий елемент соціально-політичного життя особи[24, с.9], Він має дві основні складові, такі як партійно-організаційний зв'язок: це стосується структурної та ієрархічної взаємодії в рамках партії, де члени організації працюють разом, слідуючи керівництву вождя. Та друга складова це партійно-ідеологічний зв'язок: в цій сфері члени партії отримують «духовну їжу», яка підтримує їх політичне життя. Це включає ідеологічне навчання, пропаганду, та інші форми інтелектуального та емоційного зв'язку з

ідеями чучхе та вождя[24, с.11]. Кім Чен Ір, покладаючи в основу чучхе людину, водночас відокремлює цю ідеологію від гуманістичної філософії. Він критикує гуманізм за його нібито песимістичний погляд на світ та ігнорування необхідності революційних змін. Також Кім Чен Ір вважає, що гуманізм сприяє індивідуалізму, який протистоїть колективістському підходу чучхе[22].

Ідеологія чучхе, на відміну від марксистської філософії, кидає виклик традиційному розумінню взаємодії між людиною та її навколишнім світом. [25]. Основна відмінність полягає у підході до законів, які керують природою та суспільством. Чучхе ставить у центр своєї філософії питання про відношення людини до світу, що її оточує. Це підхід, який акцентує на активній ролі людини у формуванні та зміні своєї долі та навколишнього середовища. Також відповідно до чучхе, закони природи діють стихійно і не залежать від дій людини. Вони є незмінними та універсальними. Проте, коли йдеться про суспільство, закони проявляються через творчу, самостійну та свідому діяльність людини. Це означає, що суспільні закони не є незмінними чи незалежними, а навпаки, є формованими та змінюваними через діяльність людини.[25, с. 7-8]. Ця концепція подає людину як активного учасника, а не просто як спостерігача чи підданого безпосередньо діючих законів природи чи історії. Чучхе наголошує на індивідуальній та колективній відповідальності та можливості формувати суспільство і його закони. В цьому контексті, людина є не просто продуктом навколишнього світу, а його активним творцем.

Девіз Кім Ір Сена «імінвічхон», що перекладається як «вважати людей Небесами», є фундаментальним принципом в ідеології чучхе. Цей вираз символізує глибоку повагу та значення, яке приписується людській індивідуальності та потенціалу в контексті цієї ідеології. Основні аспекти цього девізу включають собі такі елементи як богоподібність людини. Але в чучхе вона не обов'язково пов'язана з релігійним контекстом, але радше підкреслює надзвичайну цінність і потенціал кожної людини. Людина розглядається як вищий суб'єкт, здатний формувати і трансформувати світ довкола себе. В ідеології чучхе людина вважається головним рушієм змін і прогресу. На відміну від пасивного сприйняття індивіда в інших ідеологіях, тут людина виступає як активний учасник, який має здатність творчо впливати

на своє оточення та визначати хід історії.[25].

Фразеологія, яка виникла з чхондоїзму, корейського національного релігійного руху, містить уявлення про створення «Небесної держави на землі» («чісан чхонгук»), яке часто перефразовується північнокорейцями як «створення раю на землі». У пропаганді Північної Кореї термін «рай» («нагвон») часто використовується для опису деяких аспектів життя в КНДР або для майбутнього стану суспільства. Це поняття райського Едему або «саду радості» було введене християнськими місіонерами. Важливо відзначити, що ні конфуціанство, ні чхондоїзм не включають уявлення про загробне життя або поняття посмертної відплати за земні вчинки. Політична складова чхондоїзму, яка підтримує ідеї самостійності та незалежності в державній політиці, має схожості з ідеологією чучхе

В доктринах чучхе, які підкреслюють значення ідеологічної трансформації мас, можна виявити елементи конфуціанства. Вони віддають перевагу розвитку людської свідомості над створенням матеріально-технічної бази або матеріальних благ. Чучхе також підтримує конфуціанські ідеї про природу людини: вона сприймається як інстинктивно добра з вродженим бажанням до щастя, але зовнішні умови можуть впливати на її поведінку та характер. Таким чином, освіта та індоктринація відіграють ключову роль, а також підкреслюється строгість у ставленні до тих, хто порушує закони або соціальні норми.

Аналіз ідеологізації як інструменту зовнішньої політики КНДР в значній мірі ґрунтується на розумінні елементів північнокорейської ідеології, пов'язаних зі стилем життя партизанських загонів. Важливим аспектом є «партизанська свідомість», яка стала ключовою частиною північнокорейської ідеологічної системи. Враховуючи, що Кім Ір Сен і багато членів його оточення мали досвід життя в партизанських загонах, цей досвід значно вплинув на їхній характер та підходи до організації державної політики.

Ці аспекти стали ще більш вираженими в період Корейської війни і після неї, коли КНДР опинилася в умовах міжнародної ізоляції та блокади. В цих умовах елементи партизанської свідомості не тільки збереглися, а й активізувалися, адаптуючись до нових реалій. Партизанські командири, які

раніше керували невеликими звільненими районами, тепер почували себе лідерами значно більшої території, яка включала половину Корейського півострова. Цей досвід відіграв ключову роль у формуванні підходів КНДР до зовнішньої політики, зміцненні режиму та розвитку власної ідеології

Серед основних елементів «партизанського» світогляду як компоненти ідеології, характерної для малої групи, що знаходиться у ворожому оточенні, можна виділити такі:

Особлива увага до військового блоку та проблем безпеки, оскільки питання забезпечення виживання стоять на першому місці. Сучасною ілюстрацією цього принципу є «політика пріоритету армії». Всі інші програми, в тому числі і розраховані на соціальні потреби або пов'язані з правами особистості, закономірно відсунені на друге місце, бо якщо загін буде знищений, все інше вже не має значення[52].

Один з ключових аспектів «партизанського» світогляду, який став частиною ідеології Північної Кореї, полягає у відданості військовій підготовці та безпековим питанням. Це обумовлено першочерговою необхідністю забезпечення виживання у ворожому оточенні[61]. Яскравим прикладом цього підходу є політика «армійського пріоритету», яка стала основою сучасної політики КНДР. Згідно з цією політикою, військові потреби та питання національної безпеки вважаються найважливішими. Всі інші напрямки державної політики, включно з соціальними програмами та правами особистості, відсуваються на другий план. Логіка цього підходу полягає в тому, що збереження існування і цілісності держави вважається первинним завданням, а всі інші питання мають другорядне значення.

Це увага до військового аспекту і фокус на забезпеченні безпеки є відображенням партизанської ментальності, яка виходить з припущення постійної загрози та потреби в самообороні. В цьому контексті, вся державна структура та ресурси КНДР спрямовуються на підтримку та зміцнення військової міці країни як гаранта її виживання та незалежності.

Ця взаємозалежність у контексті партизанського світогляду породжує не тільки культ внутрішньої єдності, але й зменшує значення формальних бюрократичних процедур. У такому середовищі, лідери визначаються не

стільки своєю позицією в інституційній ієрархії, скільки особистими якостями та здатністю до керівництва. У підході до кадрового відбору також простежується акцент на персональних якостях. Хоча формальні анкети та досьє грають важливу роль, вони можуть відійти на другий план у разі, якщо лідер встановив неформальні відносини з кандидатом. Якщо лідер отримав позитивне враження від особистого спілкування з людиною, навіть якщо в її анкеті є недоліки, це може переважити формальні критерії. Цей підхід до керівництва та кадрової політики є відображенням важливості особистих зв'язків та довіри у партизанському укладі, який підкреслюється в ідеології КНДР. Особистісні якості, як-то лояльність, відданість і відвага, в цьому контексті часто вважаються більш значущими, ніж формальні професійні навички чи освіта[61].

Прагнення до повної незалежності, яке виникає в умовах обмежених або відсутніх зовнішніх зв'язків, є ще одним ключовим аспектом партизанського світогляду, відбитого в ідеології КНДР. Цей підхід обумовлений необхідністю виживання в умовах ізоляції і має декілька ключових принципів:

Партизани, як правило, не можуть розраховувати на регулярну або значну зовнішню допомогу, тому вони навчені максимально використовувати доступні місцеві ресурси. Це веде до гасла «опори на власні сили», яке стало основою для внутрішньої політики КНДР та сформувало принцип самодостатності та використання місцевих ресурсів: Орієнтація на самодостатність і автаркію призводить до консервації традиційних способів життя та недовіри до зовнішніх інновацій. Нові ідеї чи технології часто сприймаються як потенційно загрозливі, оскільки вони можуть походити ззовні. Також постійні обмеження і позбавлення виховують у населення звикання до скромних умов життя. Люди навчаються задовольнятися мінімальними потребами і знаходити рішення за обмежених обставин.[61].

В рамках ідеологізації в КНДР, поряд з чучхе паралельно діє принцип сонгун, що перекладається як «пріоритет армії» або «першість військових питань». Офіційно цей термін визначається як підхід до керівництва революцією та ведення соціалістичної політики, де військові аспекти вважаються найважливішими серед державних справ. Сонгун наголошує на

використанні революційних якостей та бойової готовності народної армії як основи для захисту батьківщини, революції, соціалізму, а також для прискорення будівництва соціалістичного суспільства[25, с 404]. У цьому контексті, чучхе можна розглядати як кінцеву мету, а сонгун – як методологію або спосіб досягнення цієї мети..

Термін «сонгун» почав використовуватися в кінці 1990-х років, але вважається, що концепція покладання на армію основного тягаря в державних справах була сформульована ще Кім Хен Чжиком, батьком Кім Ір Сена. У 1926 році він передав цю ідею своєму сину разом з двома пістолетами. Сам Кім Ір Сен використав цей термін у 1930 році. Кім Чен Ір, який почав застосовувати принципи сонгун ще з 1960 року, під час інспекції танкової дивізії, систематизував ці принципи в чітку ідеологічну систему[159]. Таким чином, немає протиріч між сонгун та чучхе. Політика пріоритету армії розглядається як розвиток і розширення ідей чучхе з урахуванням вимог сучасності.

Новизна ідей сонгун полягає в ідеї, що основним двигуном революційних змін та соціалістичного ладу виступає не робітничий клас, а армія. Цей підхід виник через зміни у сучасному робітничому класі, який вже не відповідає класичному пролетаріату, котрому нібито не було чого втрачати. Це пов'язано зі змінами у життєвих реаліях, виробничих принципах та зовнішній політиці, обумовленими сучасними викликами. Під новою політикою розуміється стратегія, оголошена північнокорейським лідером, яка передбачає одночасне спрямування зусиль на економічне відновлення та зміцнення військових ядерних сил для самооборони [1, с 408].

Пенчжин та сонгун не є взаємовиключними, оскільки обидва підходи зберігають фокус на розвитку військової справи, не знижуючи ролі армії у суспільстві. З одного боку, військові виступають у ролі будівельників цивільних об'єктів, а з іншого — військові чиновники відіграють ключову роль у управлінні цивільним будівництвом та економікою. Щодо пенчжину, особлива увага приділяється ядерній компоненті. У контексті ідеологічної стратегії зовнішньої політики Північної Кореї, розвиток ядерної зброї виступає як ключовий елемент створення системи миру та безпеки. Це становить фундамент для мирного розвитку національної економіки, який можливий

завдяки економії ресурсів, оскільки ядерна зброя вважається відносно недорогою.

За часів правління Кім Чен Ина, ідеологічна система КНДР отримала назву кімірсенізм-кімченіризм. Це всеохоплюючий технологічно-ідеологічний комплекс, який охоплює всі аспекти життя в Північній Кореї. Він включає все, що стосується революції та створення нового суспільства: теорії звільнення людини, нації, класу, питання революційних змін, підтримання миру та безпеки, збереження незалежності. Цей підхід вказує на методи управління народом, партією та державою, але основою залишається чучхе. Формально, кімірсенізм-кімченіризм базується на трьох основних принципах:

1. Ідеї чучхе (чучхе сасан);
2. Революційній теорії з акцентом на народні маси (інмін течжун чунсім-ий хенмен рерон);
3. Чучхейських методах керівництва (чучхе-ий рендо понбоп).

Немає протиставлення між «старим» та новим чучхе, але тепер поняття, які раніше асоціювалися з одним лідером, тепер пов'язують з двома. Наприклад, Союз молоді, який раніше називався кімірсенівським, тепер перейменовано на кімірсенівсько-кімченіровський.

Отже, ідеологізація в КНДР виступає як ключовий інструмент, що формує культуру, пропаганду, політику, суспільну свідомість та поведінку всього північнокорейського народу. Ідеологізація є матрицею через яку реалізуються керівні принципи, інтереси та цінності, практична реалізація яких на міжнародній арені покладається на інші технології. Через застосування технології ідеологізації Північна Корея здійснює контроль над духовним аспектом та цінностями своїх представників, які в свою чергу як приймають зовнішньополітичні рішення, так і втілюють їх на практиці. Такий підхід допомагає встановлювати і втілювати ключові стратегії КНДР на міжнародному рівні. Основними компонентами цієї ідеології є принципи чучхе та сонгун. Чучхе акцентує на важливості незалежності і опори на власні сили, тоді як сонгун підкреслює домінуючу роль військових сил. Партизанська свідомість та її принципи також мають ключову роль формуванні ідеологічної системи КНДР. З таким підходом особливу увагу в Пхеньяні приділяють

розвитку військової сфери та аспектам безпеки, не терплять зради, підтримують культ внутрішньої сплоченості та ігнорують формальні бюрократичні процедури. Людей оцінюють за їхніми індивідуальними якостями, наголошуючи на самодостатності та ефективному використанні локальних ресурсів. Вони зберігають традиційні моделі управління, відкидають зовнішній вплив, виховують в суспільстві обмежені потреби та звикання задовольнятися скромними умовами життя. Окрім того, розвиток ядерного потенціалу також є частиною технології ідеологізації. Наявність в КНДР ядерної зброї сприймається як ключ до миру і безпеки, що втілюється у стратегії пенчжин. Пенчжин є паралельною стратегією КНДР і передбачає одночасний розвиток економіки та ядерного збройного потенціалу.

3.2. Використання інструменталізації ядерного потенціалу в якості зовнішньополітичної технології

Зовнішня політика Північної Кореї може бути розглянута як використання передових технологій для досягнення національних інтересів країни на міжнародному рівні. Однією із таких потужних зовнішньополітичних технологій КНДР є інструменталізація ядерного потенціалу. Історично ядерна програма Північної Кореї впливала на її зовнішню політику. Атомні прагнення, які почалися ще в 1950-х роках, довгий час визначали її взаємовідносини з іншими великими країнами та сусідніми державами. Логічним продовженням цього був розвиток програми доставки носіїв.[138].

Починаючи з 1990-х, КНДР стратегічно маневрувала між ядерними випробуваннями та дипломатичними кроками, що призводили до зменшення градусу напруги, щоб досягти своїх безпекових та дипломатичних амбіцій. Під керівництвом Кім Чен Ина, країна посилила свої ядерні зусилля, водночас пропонуючи можливість ядерного роззброєння, що відкрило двері до історичних зустрічей з президентами Південної Кореї та США. З цих міркувань, важливість аналізу технології використання ядерного потенціалу Північною Кореєю є значною, особливо в умовах зростаючої світової напруженості та розширення арсеналу зброї країни, який стає більш різноманітним та складним. Це підтверджується нещодавніми випробуваннями нових типів керованих ракет у квітні 2022 року, які можуть підвищити ефективність використання тактичної ядерної зброї[85].

Північна Корея, використовуючи технології у своїй зовнішній політиці, застосовує потенційну та реальну силу ядерної зброї для впливу на стратегічні результати. Вивчення того, як країна перетворила ядерні погрози та обіцянки роззброєння в засіб для досягнення політичних, дипломатичних та економічних переваг, а також її політика та розвиток потенціалу в останні два десятиліття, зорієнтовані на стримування та примушення противників, становлять значущу наукову проблематику.

На даний момент Північна Корея здійснює цілеспрямовану та потенційно ризиковану діяльність, що полягає у посиленні технологій

інструменталізації свого ядерного потенціалу. Це створює можливість для КНДР вести агресивну політику, включаючи можливість завдання перших ударів по своїх сусідах, а також стримування втручання США за допомогою загроз у напрямку американських міст. Заявлена мета Північної Кореї полягає у використанні ядерної зброї як засобу стримування, з метою впливу на міжнародні події на Корейському півострові та в Північно-Східній Азії. [124].

Глава Північної Кореї Кім Чен Ин заявив про намір нарощувати виробництво точної ядерної зброї та засобів її доставки, а також постійно удосконалювати ядерні технології для покращення та модернізації військових можливостей. Згідно з планами, Північна Корея вже реалізує ці завдання. Вона має достатньо ресурсів для створення від 15 до 60 ядерних зарядів, і можливість ця збільшитися до 100 за кілька років[88]. КНДР провела шість ядерних тестів, у тому числі масштабний у 2017 році з силою понад 100 кілотонн[134]. Також було випробувано ракети, які, як вважається, зможуть досягати цілей у будь-якій точці світу[126]. Тепер країна готується до подальшого розвитку та впровадження цих здібностей, незважаючи на обговорення з питань ядерного роззброєння..

Технічне застосування ядерної могутності Північної Кореї переслідує декілька ключових цілей. Це підтверджується як офіційними заявами з боку владних осіб в країні[77]. Також це можна підтвердити висловлюванням представника МЗС Північної Кореї у 2014 році, який наголосив, що ядерний арсенал країни виступає як могутній дорогоцінний меч, що охороняє суверенітет держави та національну гідність. Також він забезпечує стабільність, допомагає утримувати мир та безпеку, сприяє розвитку економіки і підвищенню добробуту населення[158]. Головними напрямками використання ядерного потенціалу є забезпечення безпеки, вплив на міжнародну дипломатію та формування політичної стратегії.

Лідери Північної Кореї заявляють, що розробка ядерної зброї є критичною для їхньої національної безпеки, особливо як засіб протидії можливій агресії з боку США. У 2005 році Міністерство закордонних справ КНДР офіційно підтвердило наявність у них ядерної зброї, вказуючи на

спроби Сполучених Штатів змінити північнокорейський режим, використовуючи при цьому ядерні загрози. За твердженням північнокорейського відомства зовнішніх справ, саме ці дії США спонукали КНДР посилити свій ядерний арсенал для захисту своєї ідеології, політичної системи, а також свободи та демократії, протистоячи американській політиці ізоляції та перекриття кисню режиму[76].

Напередодні свого першого ядерного тесту в 2006 році, Міністерство закордонних справ КНДР оголосило, що розвиток ядерної зброї має на меті забезпечити ефективне військове стримування для захисту найважливіших інтересів держави та безпеки корейського народу від потенційної агресії з боку США. Кім Чен Ин у своєму новорічному промові 2018 року чітко висловив, що однією з ключових причин розробки ядерних технологій є стримування Сполучених Штатів. Він підкреслив, що ядерний арсенал країни спроможний протистояти будь-яким ядерним загрозам з боку США і є сильним стримуючим фактором, який перешкоджає розв'язуванню небезпечних воєн.[104].

Існують думки, що лідери Північної Кореї вважають ядерну технологію ключовим інструментом для забезпечення безпеки відносно Південної Кореї. Джон Парк, наприклад, вказує на те, що Північна Корея використовує ядерну зброю як засіб врівноваження сил на Корейському півострові[136].

Численні заяви з боку Північної Кореї натякають на те, що ядерна зброя може бути використана не тільки для стримування, але й для примусу опонентів, і навіть може сприяти примусовому об'єднанню Корейського півострова, якщо буде потрібно. Кім Чен Ин висловив більш агресивну позицію, заявивши, що «ядерна зброя – це меч, який допоможе досягти возз'єднання Кореї»[124].

У 2017 році представник корейського Азіатсько-Тихоокеанського Комітету Миру зробив особливо різке заявлення, що містило приховану ядерну погрозу. Він назвав південнокорейську владу «зрадниками і собаками США», стверджуючи, що вони повинні бути «жорстоко покарані і знищені вогненним ударом, щоб не змогли вижити». За його словами, лише після цього «вся корейська нація зможе процвітати на об'єднаній території, якою

буде пишати ся весь світ»[101].

Північна Корея регулярно використовує ядерні погрози в поєднанні з дипломатичними та військовими діями для оскарження політичних і територіальних угод на Корейському півострові, які вона вважає неприйнятними. Це дозволяє припустити, що КНДР може продовжувати розвивати ядерні технології не тільки для захисту, а й для досягнення агресивних цілей у регіоні, включаючи Корейський півострів і Північно-Східну Азію[124].

Північна Корея використовує свій ядерний потенціал не тільки як військовий інструмент, але й як засіб для здійснення своїх дипломатичних амбіцій. Керівництво КНДР вважає, що наявність ядерної зброї підвищує міжнародний статус та престиж країни, надаючи їй більше рівності у відносинах з іншими ядерними державами. Це становлення ядерної могутності особливо видно було у 2016 році, коли північнокорейське урядове телебачення з гордістю оголосило про успішне проведення четвертого ядерного випробування, в тому числі випробування водневої бомби, тим самим заявляючи про вступ країни в лави провідних ядерних держав[81].

Через свої ядерні зусилля Північна Корея здобула можливість провести прямі переговори на високому рівні зі світовими лідерами. Це стало особливо помітним у 2018 та 2019 роках, коли лідер КНДР Кім Чен Ін брав участь у самітах з такими відомими державними головами, як президент США Дональд Трамп, президент росії володимир путін та китайський лідер Сі Цзіньпін. Ці зустрічі підкреслили, наскільки ефективною може бути стратегія КНДР щодо використання ядерного потенціалу для зміцнення своїх міжнародних позицій і впливу.

На думку таких науковців як Хейзел Сміт є причини для думки, що Північна Корея давно застосовує свої ядерні можливості для досягнення економічних цілей. За їхніми словами, хоча безпека завжди була пріоритетом для північнокорейських лідерів, існують докази того, що ядерна загроза використовувалася як спосіб вибивання економічної допомоги від міжнародної спільноти[157]. Ніколас Еберштадт описує цю тактику як «дипломатію отримання данини»[80], де ядерні вимоги і загрози служать для

забезпечення фінансової, енергетичної та продовольчої підтримки[62]. Таким чином, використання ядерного потенціалу як засобу погрози є унікальним методом дипломатії, спрямованим на вимагання та шантаж, щоб забезпечити економічні та фінансові переваги.

Лідери Північної Кореї використовують свою ядерну програму як засіб підкреслення своєї ролі як оборонців незалежності корейського народу. Вони ставлять Південну Корею в залежне від США світло, в той час як їхні власні досягнення в ядерній сфері виступають як ключовий елемент національної гордості, особливо на тлі інших економічних та військових труднощів. Ця ядерна міць служить як символ сили для військових, надихаючи на можливість об'єднання Кореї та зміцнення морального духу, що підтримує режим Кіма. Крім того, кризи, спричинені ядерною програмою, можуть збільшувати внутрішню підтримку режиму, підкріплюючи наратив про те, що він є єдиною опорою проти американського імперіалізму[149, с 16-46].

Впровадження технології використання ядерного потенціалу відбувається в контексті досягнення національних стратегічних цілей. Цей процес можна поділити на три основні складові: 1) доктрина, 2) командування та контроль, 3) можливості[128].

Перший аспект. Ядерна стратегія відображає мету застосування ядерної зброї та включає стратегії її можливого використання, визначаючи обставини та способи її застосування. Це часто виявляється через офіційну політику або відкриті заяви щодо ядерного озброєння та стратегій, документальні плани та військові маневри, які демонструють зовнішні наміри.

Другий аспект. Система управління та контролю описує інтеграцію ядерної зброї в загальну військову структуру країни для забезпечення її використання лише згідно з рішеннями державного керівництва. Інформація про цей компонент часто виявляється у офіційних заявах, а також у військовій організаційній структурі, системах влади та тренувальних вправах.

Третій аспект. Потенціал залежить від розмірів, конструкції та особливостей арсеналу. Аналіз зазвичай базується на сполученні спостережень за випробуваннями, виробничими можливостями, офіційними

заявами, оцінками можливих витрат та національними аналітичними оцінками.

Існує чотири можливих альтернативних підходи, якими Північна Корея може керуватися у впровадженні технологій для розвитку ядерного потенціалу. Ці стратегії визначаються, перш за все, основними стратегічними мотивами, що формують доктринальні, оперативні та можливі дії[128].

Перша стратегія – символічна. Вона орієнтована на досягнення політичних, дипломатичних чи економічних цілей країни. Цей метод вимагає найменшого рівня реалізації, адже для його застосування не потрібна реальна можливість створення ядерної зброї. Достатньо мати лише технічні компоненти програми, які свідчать про потенційну здатність до виробництва ядерної зброї. Можливість розвитку ядерної зброї у майбутньому дає можливість тиску та престижу для лідерів, які шукають компромісів від зацікавлених сторін у запобіганні розробці цих можливостей або, для внутрішнього використання, у підтримці цих можливостей. Окремі технології або компоненти програми можуть бути використані для переговорів або політичних цілей у різний час, але не вимагаються реальні можливості, доктрина, плани чи домовленості.

Друга стратегія – провокаційна. Вона фокусується на класичних цілях національної безпеки, проте базується на обмежених ядерних можливостях. Її мета - використовувати загрозу ядерного конфлікту для залучення міжнародної уваги до місцевої кризи або значно підвищити глобальні ризики потенційної конфронтації, щоб спровокувати дії з боку третіх країн. Провокаційна стратегія ґрунтується на страху великих держав перед можливим ядерним конфліктом, який серйозно вплине на їхні інтереси, як безпосередньо, так і опосередковано, і на їхній готовності втрутитися для захисту цих інтересів, стримуючи опонентів та відновлюючи стабільність. Щоб ефективно змусити до втручання, ця стратегія вимагає переконати інших, що ядерна війна технічно можлива, тобто продемонструвати реальні можливості ядерної зброї, а не лише потенційну здатність її створити в майбутньому. Для цього не обов'язково мати великий чи складний арсенал. Наявність кількох примітивних збройних одиниць, готових до застосування, з

простою структурою планування та управління для потенційного удару по цілях була б достатньою для створення враження, що конфлікт може перерости в ядерну війну.

Третя стратегія - стратегія забезпеченого відгуку або «мінімальне стримування». Ця стратегія зосереджена на запобіганні агресивним, небезпечним для режиму атакам та примусовим діям. Вона базується переважно на здатності до ефективного вторинного удару, який може ефективно протистояти первинному нападу та здійснити відповідні удари по стратегічних цілях противника. Припускається, що для цього потрібно мати більший арсенал, ніж мінімально необхідний для перших двох стратегій, оскільки запас є ключовим для забезпечення збереження достатньої кількості озброєнь після первинного удару, щоб завдати противнику важких втрат, незалежно від того, чи йдеться про одну, дві або багато цілей. Оскільки ціль полягає у нанесенні неприпустимих втрат у відповідь, а не у повному розгромі військових сил противника, ця стратегія може передбачати використання зброї, яка є відносно недорогою або спрямованою на вразливі та часто густонаселені місця або інфраструктуру. У рамках стратегії забезпеченого відгуку не обов'язково цілитися в військові об'єкти, які можуть бути малими, захищеними або мобільними і вимагати більш точної та потужної зброї для знищення. Оскільки ця стратегія має каральний характер, ядерні боєголовки та системи доставки не обов'язково мають бути зібрані та готові до негайного використання, але домовленості щодо ядерної зброї повинні робити відповідний удар правдоподібним.

Четверта стратегія – стратегія активного ведення війни. Цей підхід розроблено для відсічі потенційних нападів, що загрожують режиму, а також для змушування та можливого перемагання ворожих збройних сил через загрозу застосування ядерної зброї на першому етапі. Це може вимагати більш міцного та стабільного потенціалу для вторинного удару, ніж просто гарантований відповідний удар, оскільки він має стримувати напади навіть після ініціювання використання ядерної зброї. Відмітною особливістю є включення так званої тактичної зброї для обмежених ударів по ворожих збройних силах і базах, замість простого використання прямих контрзаходів.

Це означає наявність не лише ширшого спектру можливостей – ефективних стратегічних сил та засобів обмеженого використання, але й оперативного потенціалу для їх застосування насамперед у різних сценаріях конфліктів. Країни, які обрали цю стратегію у минулому, зазвичай розподіляли або передавали ядерну зброю оперативним командуванням та надавали право на використання нижчим рівням політичного та військового керівництва, аби підвищити життєздатність, оперативність реагування та тактичну гнучкість. В таких умовах ядерна зброя зазвичай інтегрується в ширшу військову стратегію та планування.

Протягом останніх десятиліть Північна Корея розглядала всі чотири стратегії в контексті застосування технологій для розвитку свого ядерного потенціалу. Однак виникла проблема з відсутністю ясності від північнокорейського керівництва щодо пріоритетності та критеріїв вибору цих стратегій у процесі розвитку ядерного потенціалу. Дії та заяви режиму не завжди були узгоджені з консистентною стратегічною лінією. Наприклад, КНДР в минулому висувала надмірні ядерні загрози, які здавалися недостовірними, адже за всіма логічними оцінками вона не володіла потрібним потенціалом для реалізації цих загроз. Північнокорейське керівництво також давало зобов'язання щодо ядерного роззброєння, ймовірно, з метою досягнення політичних або дипломатичних цілей. Однак ці зобов'язання швидко втрачали свою вагу через випробування та військові навчання, які свідчать про наявність іншої, відмінної стратегії, тим самим поставивши під сумнів достовірність певних висловлювань північнокорейських лідерів.

Ці розбіжності можуть вести до висновку, що Північна Корея демонструє нестабільність у розвитку технологій для використання ядерного потенціалу, який підпорядковується непередбачуваним вподобанням режиму Кіма. Проте було б неправильно вважати, що ядерна стратегія Північної Кореї не має стратегічної обґрунтованості. КНДР реалізувала цю стратегію протягом багатьох років під керівництвом трьох лідерів, незважаючи на великі економічні витрати через санкції, дипломатичну ізоляцію та зростаючу військову напруженість у стосунках із сусідами та США. Лідери

КНДР, безсумнівно, ретельно оцінювали витрати і переваги розвитку ядерного потенціалу, враховуючи обмежені ресурси країни та ризики збройних конфліктів. Докази свідчать, що Північна Корея давно ухвалила стратегічне рішення щодо розвитку ядерних технологій. Країна послідовно розвивала свій потенціал, впроваджувала відповідну політику та створювала необхідну інфраструктуру, що вимагає довгострокових інвестицій і свідчить про намір переходу від менш амбітної ядерної стратегії, зорієнтованої на політичні, дипломатичні чи економічні цілі, до більш агресивної наступальної стратегії.

Раніше Північна Корея, ймовірно, віддавала перевагу політичним, дипломатичним та економічним інтересам. В період з 1994 по 2007 рік, країна призупиняла або обмежувала деякі аспекти своєї ядерної програми, в обмін на енергетичну та харчову допомогу, дипломатичні переговори, гарантії безпеки, послаблення санкцій та економічні преференції. Деякі угоди, як наприклад рамкова угода між США та Північною Кореєю 1994 року, значно, хоча і тимчасово, обмежили здатність Північної Кореї розвивати свій ядерний потенціал. В той час Північна Корея, можливо, вважала, що їй немає іншого вибору, крім як застосовувати ядерний потенціал для вирішення політичних, дипломатичних та економічних завдань. Країна боролася з розпадом свого традиційного союзника - Радянського Союзу та з кризою власної економіки. З 1994 по 1998 рік КНДР пережила один із найжахливіших голодоморів в новітній історії, більшою мірою через недоліки державної системи розподілу. Можна стверджувати, що ядерні кризи та переговори в Північній Кореї в той час були зусиллями вирішити внутрішні проблеми та здобути міжнародну підтримку. Водночас, переговори щодо ядерної програми мали на меті отримання критично важливої валюти та допомоги від міжнародного співтовариства. Все це можна розглядати як частину стратегії Північної Кореї щодо розширення свого ядерного потенціалу..

У 1990-х та на зламі століть, Північна Корея, схоже, не мала достатньо технологій чи операційних засобів для розробки більш складної ядерної стратегії. За оцінками американської розвідки, на початку 1990-х років у

країні могло бути лише один-два типи плутонієвої зброї, яку вона розробила до 1992 року[169]. Незважаючи на наявні можливості, Північна Корея не використовувала їх до 2006 року, коли було проведено її перше ядерне випробування.

Під керівництвом Кім Чен Ина Північна Корея рішуче відхилила будь-які ідеї про можливість обміну своєї ядерної програми, особливо враховуючи значне зростання її можливостей. У березні 2013 року, згідно з повідомленням з пленарного засідання Центрального комітету Трудової партії Кореї, було заявлено, що ядерна зброя країни не є предметом для торгівлі чи економічних угод, а представляє собою життєво важливий національний скарб, від якого відмовлятися неможливо[143]. Важливо підкреслити, що володіння ядерним потенціалом має значний символічний вплив для Північної Кореї, адже це ставить її в один ряд із провідними державами світу, принаймні у свідомості північнокорейців..

Із деяких публічних виступів та дипломатичних обіцянок, особливо протягом 2018 та 2019 років, можна було зробити висновок, що Північна Корея все ще могла бути відкрита до обмежень на свою ядерну програму в обмін на конкретні поступки з боку США. Наприклад, перед самітом у Ханой у 2019 році з президентом США Д. Трампом, журналіст запитав Кім Чен Ина про його готовність до ядерного роззброєння та відмови від ядерної зброї. Кім Чен Ин відповів: «Якби я не хотів цього, я б не був тут»[142]. Після саміту, який не призвів до підписання угоди, міністр закордонних справ Північної Кореї Рі Йонг Хо повідомив, що під час переговорів КНДР запропонувала розібрати свої установки для виробництва високозбагаченого урану на ядерному об'єкті в Йонбьоні та назавжди зупинити випробування ядерної та міжконтинентальної балістичної ракетної техніки в обмін на часткове зняття економічних санкцій[145].

З одного боку, пропозиція Північної Кореї, озвучена Рі Йонг Хо під час переговорів у Ханой, вказує на можливу готовність країни обміняти майбутній ядерний потенціал на економічні вигоди. Ця пропозиція включала демонтаж установок у Йонбьоні, що могло б призвести до припинення виробництва плутонію, уповільнення виробництва високозбагаченого урану

та ліквідацію джерел тритію для термоядерної зброї[135]. Також передбачалося припинення випробувань ядерної зброї та міжконтинентальних балістичних ракет, що стримало б розвиток вдосконалених технологій. З іншого боку, КНДР зберігала б свій існуючий ядерний потенціал та інші об'єкти, не пов'язані з Йонбьоні, не впливаючи на досягнуті результати, про які говорив Кім Чен Ин у своєму новорічному зверненні 2018 року. Він говорив про різноманітні засоби доставки ядерної зброї та високопотужну термоядерну зброю, які вже досягли стратегічних цілей КНДР. Його відмова обговорювати ці досягнення під час переговорів вказує на те, що його основна стратегічна мета вже не має політичного, дипломатичного чи економічного характеру.

В останні роки, Північна Корея схиляється до використання свого ядерного потенціалу в стратегії, яка провокує і більше відповідає їх безпосереднім інтересам у сфері безпеки. Цей підхід до використання ядерної технології став більш агресивним після їх першого ядерного випробування в 2006 році. КНДР почала виголошувати неправдоподібні ядерні погрози, спрямовані більше на привернення уваги світових ЗМІ, аніж на військове попередження. Одним із виразних прикладів стала криза 2013 року, коли північнокорейське телебачення показало фотографію Кім Чен Ина з військовими лідерами і планом атаки на континентальну частину США, включаючи Каліфорнію, Техас і Вашингтон. Експерти зі скепсисом відреагували на цю демонстрацію, сумніваючись у реальній можливості КНДР здійснити таку атаку[93]. Якщо не припускати, що Кім Чен Ин був введений в оману стосовно своїх власних військових можливостей або ж він вважав, що може обдурити іноземних лідерів за допомогою фотографії, то, можливо, його наміри були складнішими. Метою могло бути привернення уваги світу до ризику ядерної війни, яка могла б вийти за межі Корейського півострова. Це відповідало б стратегії використання погрози ядерної війни як засобу примусу, але з використанням лише обмежених військових дій для підтримки цієї загрози.

Міжнародні великі держави, особливо США та Китай, мають значні інтереси у забезпеченні стабільності на Корейському півострові. Північна

Корея, загрожуючи ядерною ескалацією, могла розраховувати на те, що такі дії спонукатимуть Китай чи США до відновлення стабільності, оскільки війна може залучити ці країни як протиборчі сторони. Втрати для обох у разі конфлікту були б величезними, в той час як повернення до стабільності і статус-кво було б менш затратним. Можливість ядерної ескалації на півострові могла створити «провокаційний» ефект, особливо після агресивних дій КНДР проти Південної Кореї у 2010 році, таких як торпедування корвета «Чхонан»(РСС-772) . Колишній міністр оборони США Роберт Гейтс зазначав, що Китай намагався втрутитися і пом'якшити напруженість між двома Кореями. Водночас Гейтс, президент Обама, держсекретар Клінтон і голова Об'єданого комітету начальників штабів Майк Маллен закликали Південну Корею до стриманості, щоб уникнути надмірної ескалації[87].

Стратегія Північної Кореї щодо використання свого ядерного потенціалу включала проведення ядерного випробування в 2006 році, хоча його воєнна ефективність була під питанням. У 2009 році Міжнародна кризова група зазначила, що незалежно від того, яку ядерну зброю розробила КНДР, вона ще не була включена у військові плани для проведення ядерних операцій, необхідних для ефективною відплати або воєнної стратегії. Однак ситуація змінилася за останні роки[132]. Північна Корея зробила значний прогрес у розвитку ракетної технології на твердому паливі, що забезпечує більшу мобільність на складних ділянках і скорочує час підготовки до запуску, збільшуючи надійність перед стартом[153]. Так само Північна Корея провела приблизно дюжину тестів підводних балістичних ракет, підкреслюючи своє прагнення розвивати підводний ядерний потенціал, який був би складно виявити для ворогів. Це також могло б дозволити ракетам уникати деяких систем протиракетної оборони США, Південної Кореї та Японії у регіоні. Ядерні випробування КНДР у 2016 та 2017 роках показали зростання потенціалу, відповідно до розробки термоядерної зброї. З 2013 року КНДР офіційно оголосила про перехід до стратегії гарантованої відплати у своєму підході до використання ядерного потенціалу. У 2013 році Верховні народні збори КНДР ухвалили «Закон про зміцнення позицій

ядерної держави», який фактично закріпив стратегію країни щодо ядерної інструменталізації. Закон заявляє, що ядерна зброя використовується для стримування та відбиття агресії проти КНДР, а також для завдання відповідних ударів по осередках агресії[118]. Це визначення відображає основні принципи стратегії гарантованої відплати.

Однак у своєму новорічному промові 2017 року Кім Чен Ин чітко вказав, що стратегія гарантованої відплати вже не є ключовою для розвитку ядерного потенціалу КНДР. Він зазначив: «Ми продовжимо підсилювати наші оборонні можливості, основою яких є ядерні сили та здатність до завдання попереджувального удару»[101]. Розвиток ядерних і ракетних технологій у Північній Кореї також відображає ці плани. Ракетні випробування 2022 року показали прогрес у вдосконаленні складних систем доставки ядерної зброї короткої та середньої дальності. З огляду на російську агресію проти України, перехід Північної Кореї до більш агресивної стратегії використання ядерного потенціалу, а також її зближення з росією, робить її вкрай небезпечною для стабільності в регіоні та світового миру загалом.

У висновок можна сказати, що використання ядерного потенціалу є ключовим елементом зовнішньої політики Північної Кореї, слугуючи як багатогранний інструмент для досягнення національних інтересів країни на світовій арені. Ця стратегія має кілька основних напрямків: безпека, дипломатія та політика. Північнокорейські лідери використовують ядерний потенціал як ключову стратегію для забезпечення безпеки, особливо у відносинах з Південною Кореєю, вважаючи його засобом примусу, а не тільки стримування, та потенційним інструментом для силового об'єднання півострова, якщо це буде необхідно. Через свій ядерний потенціал Північна Корея також досягає своїх дипломатичних цілей, проводячи прямі та гучні переговори з великими державами. КНДР вже давно використовує ядерну дипломатію у своїх економічних інтересах, застосовуючи тактику вимагання та загроз для отримання фінансової, енергетичної та продовольчої допомоги від інших країн. Таким чином, інструменталізація ядерного потенціалу тісно пов'язана з виконанням національних цілей Північної Кореї. Впровадження цієї стратегії охоплює три основні елементи: 1) доктрина, 2) командування та

контроль, 3) можливості. Північна Корея також використовує чотири різні підходи у своїй стратегії використання ядерного потенціалу.

Перший підхід — демонстраційна стратегія, яка націлена на досягнення політичних, дипломатичних або економічних національних цілей. Другий підхід — провокаційна стратегія, яка використовує загрозу ядерної війни для міжнародного усвідомлення локальних криз або значного збільшення глобальних ризиків потенційного конфлікту, з метою «провокування» дій з боку третіх країн. Третій підхід — стратегія гарантованої відплати, спрямована на стримування загрозливих для режиму нападів та примусу. Четвертий підхід — стратегія ведення війни, яка має на меті стримування загрозливих для режиму нападів, а також примус та можливу перемогу над ворожими збройними силами через загрозу першого застосування ядерної зброї.

3.3. Асиметрична дипломатія як технологія зовнішньої політики Північної Кореї.

Асиметрична дипломатія виступає як одна з ключових зовнішньополітичних стратегій КНДР, нарівні з тактиками ідеологічного впливу та використання свого ядерного потенціалу. Асиметрія тут означає відхилення від стандартних підходів, оригінальність і низьку вартість. Дипломатія, що є формою міжнародної комунікації, завжди передбачає діалог, який може принести користь одній чи декільком сторонам одночасно. Асиметрична дипломатія є стратегічною комунікацією від слабшої сторони, маючи на меті досягнення результатів за допомогою більш економічних та менш затратних методів. Ця особливість робить асиметричну дипломатію своєрідною технологією, оскільки вона використовує ефективні засоби для досягнення мети. Дипломатію, як форму комунікації, слід розуміти у широкому сенсі, охоплюючи всі аспекти зовнішньополітичного спілкування держави на міжнародній арені для реалізації її національних інтересів. Асиметрична дипломатія КНДР включає в себе різноманітні інструменти та методики, що дозволяють їй ефективно виконувати свої зовнішньополітичні задачі.

Асиметрична дипломатія є ключовою для існування Північної Кореї в сучасних умовах. З одного боку, ця тактика перетворює КНДР на державу, яка становить загрозу глобальній безпеці, що, у свою чергу, робить її важливим фактором у зовнішній політиці США, Китаю, росії та Японії. З іншого боку, вона дозволяє Північній Кореї ефективно впливати на більш потужні держави, використовуючи відносно обмежені ресурси..

Однією з яскравих демонстрацій асиметричної дипломатії КНДР є її виразно проросійська стаття під час війни в Україні. Наприклад, Північна Корея голосувала проти резолюцій ООН, що критикують дії росії в Україні. Крім того, після Сирії, КНДР стала другою країною, яка офіційно визнала так звані «днр» і «лнр». У відповідь росія в Раді Безпеки ООН, використовуючи право вето, блокує резолюції проти КНДР, що вводять додаткові санкції. Таку саму стратегію Північна Корея застосовує і до Китаю, в рамках принципу бути вірним союзником.

Внаслідок асиметричного дипломатичного взаємодії між КНДР та росією, Північна Корея отримує значну матеріальну вигоду, практично без будь-яких витрат. Шляхом визнання «незалежності» маріонеткових «днр» і «лнр» та виступів у ООН, КНДР робить лише символічні жести, які цінуються росією, але не коштують Північній Кореї. У відповідь, росія блокує будь-які спроби ООН та інших міжнародних організацій вжити заходів, які могли б завдати КНДР значної матеріальної шкоди. Таким чином, символічна підтримка з боку КНДР перетворюється на підтримку від росії, яка має важливу матеріальну складову.

Переговори КНДР зі Сполученими Штатами та іншими членами міжнародної спільноти щодо її ядерної програми також є частиною її асиметричної дипломатичної стратегії. Денуклеаризація КНДР є малоімовірною, адже її керівництво вважає ядерну зброю ключовим елементом власного виживання. У такій ситуації реальною ціллю для США та міжнародної спільноти є не зняття зброї, а її контроль. Є різні стимули, які можуть бути запропоновані Північній Кореї за обмеження її ядерних та ракетних програм, включаючи зняття санкцій, економічну допомогу та субсидовані інвестиції. Втім, відповідно до своєї асиметричної дипломатії,

КНДР навряд чи погодиться на масштабну угоду, пропонуючи замість цього невеликі, поступові кроки, за кожен з яких вона буде вимагати значної компенсації[114].

Погіршення відносин між США та Китаєм створило сприятливі умови для Північної Кореї щодо впровадження асиметричної дипломатії у взаєминах з Китаєм. Внаслідок цього КНР переосмислила свою амбівалентну позицію щодо КНДР. З одного боку, для Китаю Північна Корея служить стратегічним буфером, що допомагає уникнути наближення американських військових баз до південної частини Корейського півострова. З іншого боку, китайське керівництво було обтяжене ядерною програмою КНДР, яка загрожує режиму нерозповсюдження зброї. Однак в останні роки Китай відмовився від своєї колишньої двоякої позиції і почав активно підтримувати КНДР, враховуючи зростання геостратегічного значення Північної Кореї як буфера у конфлікті зі США. Китайське керівництво вирішило ігнорувати деякі дії КНДР, адже Північна Корея необхідна їм як буфер проти залежної від США Південної Кореї. У контексті стратегії оточення Китаю ворожими або нестабільними державами, Китай потребує контрмір для створення поясу дружніх та залежних від нього країн. Тому Китай зацікавлений у попередженні будь-якої серйозної політичної кризи в КНДР, уникненні там революції, громадянської війни чи об'єднання з Південною Кореєю під егідою Сеула. Пекін готовий платити за збереження статус-кво, забезпечуючи Північну Корею необхідними товарами для підтримки внутрішньополітичної стабільності. На кінець вересня 2022 року Китай досягнув угоди з КНДР про відновлення залізничних перевезень між країнами, переважно лікарських засобів, продовольства та добрив[151]. У 2022 році обсяг китайського експорту до Північної Кореї виріс більше ніж у три рази порівняно з показниками попереднього року, досягнувши \$894 мільйонів, що становить зростання на 247,5%. Серед основних товарів, які Китай експортував, були соєва олія, гумові шини, цукровий пісок, тютюн та лікарські препарати[173].

Кіберпростір став ключовим елементом асиметричної дипломатії Північної Кореї на міжнародній арені. Упродовж останнього десятиліття

країна значно розширила свої кібернетичні можливості паралельно з розвитком ядерної та балістичної ракетних програм, щоб протистояти своїм стратегічним вразливостям. Кібероперації та інформаційні дії Північної Кореї дозволили Пхеньяну використовувати асиметричні методи для демонстрації сили без явних військових зобов'язань. Ці дії сприяли зміцненню влади Кім Чен Ина, приваблюючи сотні мільйонів доларів на підтримку режиму та його ядерної та ракетної програм, а також дозволили ефективно протидіяти посиленню економічних санкцій.[150]. На даний момент Північна Корея обладнана можливістю проводити кібератаки на життєво важливі об'єкти інфраструктури інших країн, а також на приватні компанії та фінансові установи з різних причин, включаючи мотиви помсти, примусу, таємного збору розвідданих, і все частіше - для незаконного фінансового заробітку, щоб уникнути впливу глобальних санкцій та отримувати іноземну валюту. Їхні кібернетичні можливості також забезпечують доступ до інформації про передові технології, включаючи електронну мініатюризацію, адитивні технології, штучний інтелект, космічні дослідження та безпілотні системи, які можуть бути застосовані у майбутньому військовому розвитку країни. Таким чином, КНДР розвинула свої кібертактику та методи до рівня кіберзброї масового ураження, що доповнює їх зростаючий ядерний арсенал, як частину їхньої асиметричної політичної стратегії, спрямованої на те, щоб змусити США та міжнародне співтовариство визнати суверенітет і легітимність Північної Кореї під керівництвом Кім Чен Ина.

Асиметрична дипломатія Північної Кореї, яка є ключовим елементом її міжнародної політики, відображає раціональний підхід її керівництва. Однак сприйняття зовнішньої політики КНДР як ірраціональної часто виникає через непорозуміння її теоретичної основи, зокрема ідей Сун Цзи про війну як обман, які, за словами М.Тасіка, лежать в основі північнокорейської асиметричної дипломатії[160]. Основним принципом асиметричної дипломатії КНДР є використання обману для викликання психологічних реакцій, таких як шок чи замішання, що впливає на можливості та рішучість опонентів. Цей підхід не спрямований на досягнення миру, а скоріше на

використання бажання інших держав досягти миру за будь-яку ціну, зазвичай з меншими витратами для самої Північної Кореї у порівнянні з витратами для противника. Таким чином, асиметрична дипломатія КНДР може розглядатися як форма гібридної війни проти США, їхніх союзників та країн, які перешкоджають Північній Кореї у досягненні її стратегічної мети на міжнародній арені - об'єднанні Кореї на власних умовах[139]. Китай також входить до переліку країн, що становлять перешкоду для КНДР, оскільки не зацікавлений у змінах на Корейському півострові.

Асиметрична дипломатія Північної Кореї має на меті роз'єднання та порушення консистенції та цілісності міжнародної політики, спрямованої проти неї. Для цього Північна Корея використовує свої тактичні союзи в міжнародних організаціях, особливо з Китаєм та Росією, щоб розколоти та послабити єдиний фронт, сформований проти неї. В рамках цієї стратегії, КНДР відкидає будь-які обмеження та санкції, накладені міжнародною спільнотою, і вважає свою зовнішньополітичну стратегію повністю легітимною.

31 травня 2023 року Північна Корея намагалася запустити військовий розвідувальний супутник з космодрому Сохе, але спроба виявилася невдалою. Ракета потерпіла аварію недалеко від західного берега Корейського півострова через втрату тяги під час відокремлення першої та другої ступенів. Невдачу Пхеньян пояснив проблемами з новою типом двигуна та паливом, а офіційні ЗМІ КНДР вже заявили про наміри швидкого повторного запуску[67]. Ця спроба запуску була частиною п'ятирічного військового розвиткового плану КНДР, який був оголошений у січні 2021 року, значно раніше відновлення військових навчань в регіоні. Згідно з цим планом, Північна Корея активно проводила ракетні випробування в 2022 та 2023 роках, здійснивши понад 80 запусків за допомогою балістичної ракетної технології. Північнокорейське керівництво розглядає ці запуски як частину своєї ядерної зброї та не виключає можливість її використання[159].

У відповідь на недавній запуск Північною Кореєю військового розвідувального супутника 31 травня 2023 року, китайський представник у Раді Безпеки ООН Ген Шуан не висловив засудження, хоча такий запуск

суперечив прямій забороні Ради Безпеки ООН на використання Північною Кореєю балістичних ракетних технологій. Натомість, він вказав на відповідальність США за цей інцидент[59]. За його словами, побоювання КНДР щодо власної безпеки залишаються невирішеними, і відносини між КНДР і США характеризуються циклічністю діалогу та напруження. Він згадав про попередні переговори між КНДР та США, звинувативши останніх у невиконанні домовленостей та поверненні до санкцій та тиску. Ген Шуан також заявив, що військова діяльність США на Корейському півострові спричинила напруження і підриває безпеку регіону, зокрема згадавши про рішення США направити стратегічні підводні човни на півострів, що було прийнято після Вашингтонської декларації, і вважає це діями, що сприяють загостренню ситуації[59].

Як можна побачити, асиметрична дипломатія Північної Кореї відносно Китаю призвела до визнання Китаєм її зовнішньополітичної безпекової стратегії. Подібний вплив ця дипломатія має і на росію. російська представниця в Раді Безпеки ООН А.Євстігнеєва навіть поширила звинувачення не тільки на США, але й на Південну Корею та Японію за зростання напруженості в Північно-Східній Азії. Вона стверджувала, що основною причиною ескалації конфлікту є спроби США та їхніх союзників збільшити тиск на КНДР за допомогою так званого «розширеного стримування». Крім того, представниця росії висловила критику політики посилення санкційного тиску на КНДР

Представник США в Раді Безпеки ООН, Роберт Вуд, виступив проти визнання дій Північної Кореї та позицій тих, хто їх визнає на міжнародному рівні, зокрема основних адресатів північнокорейської асиметричної дипломатії – Китаю та росії. Критикуючи політику КНДР, представник Албанії у Раді Безпеки ООН, Феріт Ходжа, детально розкрив інструменти її асиметричної дипломатії щодо світової спільноти. Він зазначив, що КНДР вдається до провокацій, дестабілізації та ескалації, порушуючи численні резолюції Ради Безпеки, ігноруючи ООН, встановлені норми і правила, демонструючи зневагу та презирство до них, та нехтуючи думкою більшості світових держав, відчуваючи при цьому захист.

Слід підкреслити, що асиметрична дипломатія є характерною для маленьких країн як формою зовнішньої політики. Ця стратегія базується на використанні власних ресурсів, забезпеченні безпеки та виживання, навіть у умовах ізоляції від міжнародної спільноти. Політика великих держав щодо країн, що застосовують асиметричну дипломатію, часто не приносить бажаного успіху, незважаючи на їхню гнучкість та поступливість. На перший погляд, це може здатися парадоксальним, адже великі країни володіють значно більшими ресурсами та можливостями, порівняно з малими державами. Однак парадоксу немає, оскільки асиметрична дипломатія ґрунтується на нерівноцінному обміні, використанні різноманітних гібридних тактик, обманів, помилок у комунікації, неповних висловлювань і умисних пропусків, які завжди тлумачаться на користь країни, що застосовує асиметричну дипломатію. Результатом такої дипломатії часто є переважний вигравш однієї сторони, а досягнуті умови рідко бувають довготривалими.

Ефективність і визнання асиметричної дипломатії частково забезпечується тим, що її практикуюча сторона зазвичай представляє себе в ролі жертви, що бореться за виживання чи захист, в той час як протилежні сторони виступають в ролі агресорів, які прагнуть її знищити. Використовуючи дилему безпеки, асиметрична дипломатія стає більш ефективною. Деякі вчені вже відзначили застосування дилеми безпеки Північною Кореєю, однак не всі дослідники та аналітики повністю усвідомлюють, що це є ключовою передумовою для реалізації асиметричної дипломатії[159].

Асиметрична дипломатія Північної Кореї у відношенні до США поки не привела до значущих змін, хоча умови для зміни американської політики щодо КНДР, безсумнівно, існують. Постійно зростаюча напруга на Корейському півострові створює виклики для зовнішньої політики США, оскільки їхні звичайні методи впливу на країну, що застосовує асиметричну дипломатію, виявляються неефективними. Методи стримування та примусу не досягають бажаних результатів у відношенні КНДР. Це відбувається тому, що для Північної Кореї на першому місці стоїть питання виживання, і вона не піде на компроміси, намагаючись отримати більше, ніж віддає, розглядаючи

це як військову вигоду та використання слабкостей суперника. Обмежений вплив США на КНДР зумовлений чотирма ключовими факторами: 1) конфліктом інтересів між слабшою (Північна Корея) та сильнішою (США) державами, 2) розбіжностями у оцінці важливості ядерної програми КНДР, 3) ставленням до існуючого статус-кво, і 4) страхом Північної Кореї стати ще слабшою, якщо поточний статус-кво збережеться[86].

З'являється запитання: як домінуючі держави повинні реагувати на асиметричну дипломатію від слабких держав, що вороже налаштовані та не готові до симетричних компромісів, використовуючи загострення загроз як засіб посилення вимог на міжнародній сцені? Іронічно, але ефективним відповіддю на асиметричну дипломатію може бути симетрична дипломатія. Вона має включати агресивну кібербезпекову політику для обмеження кіберзагроз від КНДР, активізацію США у формуванні двосторонніх альянсів у Північно-Східній Азії, введення вторинних санкцій проти Китаю та Росії за співпрацю з КНДР, та посилення військових можливостей Південної Кореї та Японії як захисного щита навколо КНДР. Симетрична дипломатія має передбачати пропорційну та своєчасну реакцію на дії КНДР. Одночасно, Північній Кореї слід запропонувати план денуклеаризації, що передбачатиме зняття санкцій і нормалізацію відносин з міжнародною спільнотою під егідою ООН, а також план об'єднання двох Кореї з реальними інтеграційними механізмами.

Слід зазначити, що ключовою передумовою асиметричної дипломатії КНДР є її пропагандистська діяльність, яка виправдовує її дипломатичні методи та підходи як адекватну відповідь на «вороже» ставлення міжнародного співтовариства. Пропаганда полягає в постійному формуванні та посиленні переконливих і мобілізаційних ідей, спрямованих на забезпечення переваги одних політичних сил над іншими у боротьбі за владу, ухваленні важливих рішень та здійсненні інтересів міжнародних акторів на світовій арені[5]. Пропаганда може стати пасткою як для її авторів, так і для аудиторії. Зокрема, Мейсон Річі вказує на ризик самовпевненості з боку режиму КНДР, який може переоцінити свій ядерний потенціал та вважати, що він здатний діяти безкарно. Окрім того, ворожа пропаганда КНДР на

міжнародній арені є невід'ємною частиною її асиметричної дипломатії, спрямованої на розповсюдження паніки, дезінформації та відволікання уваги від реальних цілей Північної Кореї[144].

Таким чином, асиметрична дипломатія є ключовим елементом зовнішньої політики Північної Кореї. Ця стратегія є вирішальною для її виживання у сучасному світі, адже вона дозволяє КНДР ефективно протистояти більш потужним країнам, використовуючи мінімальні ресурси. Погіршення відносин між США та Китаєм створило сприятливі умови для Північної Кореї у використанні асиметричної дипломатії проти Китаю. В ситуації, коли західні країни намагаються оточити Китай ворожими чи нестабільними державами, Китаю важливо забезпечити собі буфер із дружніх та залежних від нього держав. Це спонукає керівництво КНР підтримувати стабільність у Північній Кореї, забезпечуючи достатній обсяг поставок товарів для збереження внутрішньополітичної стабільності у цій країні. Ключовим елементом і платформою для реалізації асиметричної дипломатії Північної Кореї на глобальній арені є активне використання кіберпростору. Упродовж останнього десятиліття, КНДР значно розширила свої кібернетичні здібності паралельно з розвитком ядерної та балістичної ракетної програм, щоб компенсувати свої стратегічні вразливості. Це було зумовлено потребою в забезпеченні гнучкості у ворожому стратегічному середовищі. Кібернетичні та інформаційні операції надали Пхеньяну можливості для асиметричного впливу, що не вимагає значних військових зобов'язань. Використання асиметричної дипломатії Північною Кореєю вказує на раціональний підхід її керівництва у зовнішньополітичній стратегії. Фундаментом асиметричної дипломатії КНДР є принцип обману. Ця стратегія зовнішньої політики орієнтована на викликання значних психологічних ефектів, таких як шок чи замішання, що впливають на рішучість, ініціативу та дії опонентів. Асиметрична дипломатія не спрямована на досягнення мирних угод, а натомість використовує прагнення інших країн до миру для досягнення своїх цілей. Внаслідок цього, витрати для КНДР в процесі такого «миру» завжди будуть мінімальними порівняно з тими, що несе інша сторона. Асиметричну дипломатію КНДР можна

розглядати як вид гібридної війни проти США, їхніх союзників та країн, що перешкоджають її стратегічним цілям. Вона також включає руйнування консолідованості та послідовності політики міжнародної спільноти стосовно КНДР, розколюючи єдність за допомогою своїх тактичних союзників у міжнародних організаціях, насамперед Китаю та Росії. Ця дипломатія передбачає ігнорування міжнародних заборон та санкцій, а також легітимізацію своєї зовнішньополітичної стратегії. Дотепер асиметрична дипломатія КНДР у відношенні до США не принесла помітних результатів, хоча умови для зміни американської політики стосовно Північної Кореї вже склалися. Зростаючі загрози стабільності на Корейському півострові становлять серйозний виклик для американської зовнішньої політики. Ефективним відповіддю на асиметричні дії КНДР може стати симетрична дипломатія, яка передбачає адекватну та своєчасну реакцію на дії Північної Кореї. Крім того, Північній Кореї слід запропонувати план денуклеаризації, який передбачає зняття санкцій та нормалізацію відносин з міжнародною спільнотою під егідою ООН, а також план об'єднання двох Кореї з реальними механізмами інтеграції. Важливим аспектом асиметричної дипломатії КНДР є її пропаганда, яка виправдовує її підходи як відповідь на «ворожість» з боку міжнародного співтовариства. Ця ворожа пропаганда сприяє поширенню паніки та дезінформації, відволікаючи увагу від реальних намірів КНДР.

Висновки до розділу 3

Після ретельного аналізу теорій і концепцій зовнішньої політики КНДР, історичного генезису держави та передумов формування всіх зовнішньополітичних прийомів та вивчення суб'єктно-об'єктних відносин при прийнятті зовнішньополітичних рішень, було виділено три технології, які є формуючими стовпами зовнішньої політики Північної Кореї. Саме ці технології допомагають Пхеньяну проводити зовнішню політику у рамках стратегій та принципів, які диктуються положенням КНДР на світовій арені. Було виділено та описані принципи таких технологій:

- 1) Ідеологізація

2) Інструменталізація ядерного потенціалу

3) Асиметрична дипломатія

Технологія ідеологізації в Північній Кореї відіграє ключову роль, формуючи основу політики, пропаганди, культури, суспільної свідомості та поведінки громадян КНДР. Ця технологія також служить фундаментом для інших зовнішньополітичних технологій країни, включаючи основні принципи, інтереси та цінності, що впливають на міжнародну поведінку КНДР. Ідеологізація в КНДР охоплює такі механізми, як чучхе, яке підкреслює значення самодостатності, та сонгун, що наголошує на домінуючій ролі армії у країні. Ця технологія охоплює принципи партизанської свідомості, включаючи особливу увагу до військового сектора та питань безпеки, безкомпромісне ставлення до зрадників, культ внутрішньої єдності, зневагу до формальних бюрократичних процедур, оцінку людей за їх особистими якостями, орієнтацію на внутрішні ресурси, збереження традиційних управлінських моделей, відхилення зовнішнього впливу, виховання простоти потреб і звикання до обмежених ресурсів. Крім того, ідеологізація включає розвиток ядерного арсеналу як частину стратегії миру та безпеки, втіленої у механізмі пенчжин. Пенчжин включає стратегію економічного зростання з одночасним нарощуванням ядерного потенціалу, що є ключовим для існування КНДР як держави загалом та для режиму Ким Чен Ина зокрема.

Інструменталізація ядерних можливостей також виступає ключовою технологією у зовнішній стратегії Північної Кореї, дозволяючи цій країні ефективно використовувати наявність ядерної зброї для досягнення своїх цілей на світовій сцені. Ця технологія слугує декільком цілям, їх можна виділити три: безпека, дипломатія та політика. Керівництво КНДР вважає технологію інструменталізації ядерного потенціалу центральним засобом для заперечення безпеки режиму. Так ядерна зброя в контексті її наявності у Пхеньяну була розглянута не лише як засіб стримання від зовнішньої агресії, але і як потенціальний інструмент їх примусу, який може за нагоди слугувати засобом до об'єднання півострова.

Північна Корея ефективно використовує свій ядерний потенціал як ключовий інструмент у дипломатії, досягаючи значних результатів у

встановленні діалогу з великими світовими державами. Через таку стратегію КНДР веде прямі та видатні переговори на високому рівні, впливаючи на міжнародну політику.

Одночасно, КНДР застосовує ядерну дипломатію як захист своїх економічних інтересів. Ця держава давно використовує тактику, яку можна назвати «дипломатією отримання данини», використовуючи ядерні загрози як спосіб отримати фінансову, енергетичну або продовольчу підтримку від інших країн. Така стратегія дозволяє КНДР забезпечити необхідні ресурси та утримувати важелі впливу на міжнародній арені.

Використання технології інструменталізації ядерного потенціалу спрямовано на досягнення національних амбіцій. Цей процес включає в себе три елементи:

- 1) можливості,
- 2) доктрина
- 3) командування та контроль,

За цим були виявлені чотири альтернативних стратегій до використання технології інструменталізації ядерного потенціалу, яку використовує Північна Корея.

Перша стратегія - це демонстративний підхід до самого факту наявності ядерної зброї, який має на меті досягти внутрішньополітичних, дипломатичних або економічних цілей. Друга - це провокаційна стратегія, що використовує загрозу ядерного конфлікту для перетворення локальної ситуації в міжнародний виклик, спонукаючи до дій треті країни. Третя стратегія - це стратегія гарантованої відплати. Її метою є стримування потенційних агресивних або загрозливих режиму дій та недопущення примусу при прийнятті політичних рішень. Четверта стратегія фокусується на веденні військових дій. Її задача - не тільки стримати потенційні напади на режим, але й за потреби примушувати або навіть перемагати ворожі збройні сили за допомогою готовності першими застосувати ядерну зброю.

Тандемне використання технологій ідеологізації та інструменталізації ядерного потенціалу склало сприятливі умови для осмисленого використання технології асиметричної дипломатії. Асиметрична дипломатія, наряду з

іншими є провідною технологією зовнішньої політики Північної Кореї. Цей метод критично важливий для існування цієї країни в сучасних умовах, оскільки він дозволяє отримувати перевагу перед великими державами, використовуючи незначні ресурси. Суттєве погіршення відносин між США та Китаєм стало благодатним ґрунтом для Північної Кореї для застосування асиметричної дипломатії у своїх відносинах з Пекіном. У контексті того, що західні держави реалізують стратегію оточення КНР потенційно ворожими або країнами з нестабільними політичними режимами, Китаю важливо вживати методи протидії, формуючи навколо себе пояс союзницьких чи залежних від нього держав. Таким чином, керівництво Китаю прагне уникнути глибокої політичної кризи в Північній Кореї, забезпечуючи КНДР необхідними товарними поставками для забезпечення внутрішньої стабільності режиму.

Важливим елементом, простором розгортання та відправною точкою для реалізації асиметричної дипломатії КНДР на міжнародній сцені є кіберпростір. За минуле десятиліття Північна Корея активізувала свій кіберпотенціал на тлі розвитку своїх ядерних і ракетних програм, маючи на меті зменшення своєї стратегічної вразливості. Обумовлені потребою забезпечити собі простір для маневру в стратегічному просторі опонента, кібернетичні та інформаційні дії Північної Кореї надали Пхеньяну ряд відносно економічно вигідних асиметричних інструментів для показу своєї потужності без очевидних військових зобов'язань.

Асиметрична дипломатія, як ключова складова зовнішньої політики КНДР, свідчить про те, що її лідери виступають як раціональні учасники міжнародної арени. У серці асиметричної дипломатії КНДР лежить принцип обдурювання. Ця зовнішньополітична стратегія має на меті викликати глибокі психологічні реакції, такі як шок або плутанина, що впливає на активність, маневреність та рішучість опонента. Асиметрична дипломатія фокусується не на прагненні до миру, а на використанні бажання інших країн досягти його будь-якою ціною. Таким чином, вартість миру для того, хто вдався до асиметричної дипломатії, завжди буде меншою в порівнянні з тим, що змушена витратити протилежна сторона. Асиметричну дипломатію КНДР можна сприймати як форму гібридного протистояння США, їхнім партнерам, а

також іншим державам, які стають на заваді реалізації глобальних амбіцій Північної Кореї. В рамках такої дипломатії КНДР намагається знищити єдність, послідовність та систематичність підходів міжнародної спільноти у відношенні до себе. Північна Корея підриває будь-яку єдність та послідовність завдяки своїм тактичним союзникам на міжнародній арені, перш за все, завдяки КНР та РФ. Водночас, її асиметрична дипломатія включає в себе недбання до всіляких обмежень та санкцій від міжнародної спільноти, а також пошук виправдань для впровадження своєї зовнішньополітичної політики. До цього часу асиметрична дипломатія КНДР у відносинах із США не призвела до помітних позитивних для КНДР змін, хоча умови для перегляду американської політики щодо Північної Кореї все ж присутні. Постійне збільшення напруги на Корейському півострові стає викликом для американської зовнішньої політики.

Симетрична дипломатія може відіграти ключову роль у відповіді на асиметричні дипломатичні дії КНДР. Цей підхід передбачає рівнозначну та своєчасну реакцію на дії Північної Кореї, створюючи баланс та противагу її стратегії. Окрім цього, для Північної Кореї важливим є представлення плану денуклеаризації, який передбачає зняття санкцій та відновлення відносин з міжнародною спільнотою під егідою ООН, а також розробку реалістичного плану об'єднання Корейського півострова з чіткими кроками інтеграції.

Одним із головних інструментів асиметричної дипломатії КНДР є її пропагандистська машина, яка виправдовує її дії як реакцію на зовнішню «агресію». Ворожа пропаганда КНДР на міжнародній арені стає частиною її асиметричної дипломатії, включаючи поширення панічних настроїв, дезінформації та відволікання уваги від її реальних цілей. Використання симетричної дипломатії з боку міжнародної спільноти може бути ефективним засобом балансування та контролю над асиметричними діями КНДР.

ВИСНОВКИ

Підбиваючи підсумки дисертаційного дослідження, можна виділити основні науково-теоретичні результати, у яких узагальнено всі фактори формування, розвитку, та використання технологій зовнішньої політики КНДР. Згідно з поставленими цілями роботи було:

Були розглянуті ключові терміни, пов'язані з технологіями зовнішньої політики КНДР. Термін «технологія» визначається як набір методів, інструментів, дій, правил і принципів застосування в певних умовах та моменті часу. Мета технології полягає у тому, щоб спростувати процес досягнення цілей і забезпечувати позитивний результат. У такій ситуації ефективність технології може оцінюватися на основі співвідношення досягнутих результатів до витрачених ресурсів, тоді як результативність визначається порівнянням запланованих завдань з отриманими результатами.

Таким чином було встановлено, що методи та інструменти представляють з себе менш обширні та локально орієнтовані елементи. Їх сукупність, час і, у деяких ситуаціях, порядок їхнього застосування разом утворюють технологію. Також було розібрано термін «політика», що представляє з себе основний напрямок або характер діяльності держави, її лінію поведінки з метою досягнення визначених цілей та захисту інтересів.

Із цього випливає уявлення про політичні технології як ретельно розроблені складні сценарії політичної активності (політичних ініціатив, акцій, кампаній), що мають на меті систематичне покращення ефективності функціонування політичних суб'єктів у контексті здобуття та збереження державної влади.

Отже, у даній роботі подається визначення «зовнішньополітичних технологій» як сукупності методів, інструментів та стратегій, що застосовуються акторами зовнішньої політики для досягнення своїх цілей, таких як захист національних інтересів, консолідація позицій на міжнародній арені, розширення діалогу та співробітництва з іноземними державами та міжнародними організаціями. Це поняття також охоплює дії учасників зовнішньої політики, спрямовані на запобігання, виправлення або зменшення

негативних ефектів дій технологій зовнішньої політики інших держав.

Після уточнення термінологічної бази, було описано методологічні підходи та інструменти, важливі для дослідження зовнішньополітичних технологій КНДР. Для аналізу зовнішньої політики Північної Кореї використовується інструментарій, заснований на технологічному підході. За допомогою цього методу формується база для вивчення міжнародної політики держави з практичної та прикладної точок зору. Цей підхід також надає можливість дати оцінку ефективності засобів зовнішньої політики КНДР. Далі було розглянуто переваги використання історичного методу при дослідженні технологій зовнішньої політики КНДР. Цей метод передбачає застосування історичного досвіду для зрозуміння мотивації, мотивів, цілей та методів в контексті міжнародних відносин. Цей підхід звертає увагу на історичний контекст та події, які вплинули на формування та корекцію зовнішньої політики. Елементи історичного підходу дають змогу розуміти вплив минулого на сьогодення та визначати, які історичні уроки можуть бути застосовані при розробці майбутніх зовнішньополітичних стратегій та прийнятті рішень. Наступним була підкреслена важливість використання інструментів аналізу ЗМІ через те, що зовнішня політика КНДР, з однієї сторони, опирається на резонансні заяви в ЗМІ, які відображають динаміку взаємин у міжнародних технологіях, а з іншої сторони, ізоляція КНДР від глобального співтовариства змушує звертатися до різних міжнародних джерел для збору інформації. ЗМІ в цьому контексті стають важливим засобом отримання даних про стратегії зовнішньої політики КНДР.

Виходячи з термінологічної та методологічної бази вивчення проблематики, були описані теорії та концепції зовнішньої політики КНДР. Було визначено, що стратегії реалізації зовнішньої політики Північної Кореї – це основні напрями застосування нею зовнішньополітичних технологій на світовій арені з метою досягнення основоположних цілей, що визначені її державними інтересами.

Були встановлені такі стратегії та принципи:

- 1) Стратегія розвитку національного благополуччя чи державотворення, який включає використання досягнень країни на світовому рівні задля

покращення умов життя в межах країни, з метою вдосконалення внутрішніх політичних.

- 2) Стратегія суверенітету, що проявляється у намірі КНДР приймати політичні рішення з урахуванням власних зовнішньополітичних інтересів, незалежно від цілей інших держав, та відстоювати свій незалежний шлях на світовій арені.
- 3) Стратегія ізоляції включає в себе національну незалежність КНДР. Держава надає найвищого значення забезпеченню політичної, економічної та культурної незалежності країни. Вона прагне звільнення від впливу зовнішніх сил та втручання у внутрішні справи. Вона прагне створення потужної обороноздатності, здатної відбити будь-яку загрозу із боку зовнішніх сил силовими, дипломатичними та іншими доступними для держави методами.
- 4) Стратегія «державо-фортеця» виражається як продовження стратегії ізоляції і представляє собою КНДР як територію, яка знаходиться під постійним тиском зовні і потребує не тільки опори на власні можливості та ресурси, а й передбачає зміцнення ідеологічної та політичної єдності народу задля зміцнення соціалістичних ідеалів і принципів, забезпечення стабільності та єдності у країні.
- 5) Стратегія революційного визволення являє собою продовження політики антиколоніалізму й у своїй суті є діями КНДР, які направлені на допомогу близьким режимам у боротьбі з нинішнім світопорядком, у центрі якого Сполучені Штати Америки є ідеологічним ворогом.
- 6) Стратегія збереження миру в усьому світі передбачає нарощування Збройних сил КНДР, застосування ядерного стримування за -для забезпечення миру і безпеки в глобальному і регіональному масштабі.

Після визначення вищезазначених стратегій було визначено, що КНДР має низку зовнішньополітичних принципів на яких будується вся зовнішня політика Північної Кореї та на яких базуються її зовнішньополітичні технології:

- Політика зміцнення державного впливу та могутності, орієнтована на поліпшення політичної, економічної та військової міці;

- Підтримка незалежності країн, що включає опір впливу США та їх союзників у світі, а також підтримку рухів за свободу за кордоном;
- Захист власних ідеологічних цінностей, що виявляється у зміцненні єдності з прихильниками, заснованій на повазі до ідеологічної та політичної унікальності та дотриманні принципу неприєднання;
- Принцип підтримки ядерного роззброєння, що включає промоцію ядерного роззброєння, але одночасно виправдовує наявність ядерної зброї у КНДР як стримуючий фактор;
- Принцип позиціонування себе як мирної держави, що означає миролюбні заяви Північної Кореї про її прагнення до миру;
- Принцип надійного союзника, що передбачає беззастережну підтримку керівництва країн-союзників КНДР;
- Принцип протидії ворогам, що включає протистояння США та їх союзникам на міжнародній арені з метою миру, боротьби з агресорами та втручанням у внутрішні справи інших країн;
- Принцип союзницької співпраці з країнами Півдня, що передбачає встановлення союзницьких зв'язків з Сирією, Іраном, Кубою, та іншими, для зміцнення їхнього суверенітету.

Використовуючи періодизацію в рамках історичного підходу, були проаналізовані історичні обставини, в рамках яких КНДР сформувалася як держава. Детально розглядаючи корені політичних змін в КНДР та вивчаючи їх через призму історії, були визначені основні періоди, протягом яких були сформовані основні стратегії та принципи зовнішньої політики Північної Кореї:

Період японської окупації Корейського півострову(1910-1945). Цей етап визначається тиском та зусиллями з сторони метрополії для витіснення корейської національної самобутності, що викликало опір з боку корейців та поклало початок становленню принципів і стратегій суверенного розвитку, ці прагнення сьогодні виявляються в підході КНДР до самостійного прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. Вона керується власними інтересами, замість того, щоби слідувати інтересам інших країн, та активно демонструє свою незалежність на міжнародному рівні.. Також у цей період дав поштовх

для розвитку стратегія ізоляції через яку КНДР прагне звільнення від впливу зовнішніх сил та втручання у внутрішні справи. Сьогодні це забезпечується створенням потужної обороноздатності, здатної відбити будь-яку загрозу із боку зовнішніх сил силовими, дипломатичними та іншими доступними для держави методами.

Роки колоніального поневолення відіграли ключову роль у формуванні стратегії революційного руху за визволення. Ця стратегія, що витікає з антиколоніальних поглядів, проявляється в діяльності КНДР, яка намагається підтримувати споріднені режими у їхній опозиції до домінуючого світового порядку, де Сполучені Штати Америки стоять як головний ідеологічний опонент.

Іншим важливим етапом, що вплинув на формування зовнішньополітичних методів КНДР, став період отримання незалежності та Корейська війна. В цей час КНДР здійснював свої перші незалежні дипломатичні ініціативи з країнами соціалістичного, які підтримали Північну Корею в її прагненні до суверенітету. Вплив Радянського Союзу відіграв центральну роль у розвитку сучасної ідеології КНДР, що стала ключовою для методів внутрішньої та зовнішньої політики країни.

Періодизація після Корейської війни була прив'язана до періодів правління представників династії Кімів. Починаючи з періоду Кім Ір Сена (1948—1994), який визначався як ключовий для формування зовнішньополітичних принципів і стратегій. Зокрема, в цей час з'явився культ Кім Ір Сена, а також була створена адміністративна структура, що пізніше стала основою для апарату управління зовнішньої політики КНДР.

Основним ідеологічним наслідком цієї епохи було введення концепції «чучхе». Вона ґрунтується на вірі, що корейці володіють контролем над своєю долею та повинні просуватися вперед, спираючись виключно на власні ресурси, незважаючи на зовнішні обставини. Ця ідея призвела до прийому стратегії посилення національної могутності, акцентуючи увагу на політичному, економічному та військовому зміцненні держави. Окрім цього, КНДР вибрала стратегію національного суверенітету, орієнтуючись на прийняття рішень на основі своїх внутрішніх та зовнішніх інтересів, а не

заради інтересів інших країн.

Ще за часів Кім Ір Сена була закладена основа для прийому його наступника, Кім Чен Іра, на вищу посаду в державі.

Під час правління Кім Ір Сена КНДР визначила свої союзницькі та конфронтаційні стосунки. В цей час КНР, СРСР та інші соціалістичні країни стали ключовими союзниками КНДР. Це, у свою чергу, сприяло формуванню стратегії співпраці з країнами Півдня, завдяки якій КНДР в сучасних умовах може зменшувати вплив санкцій і продовжувати свої ядерні та ракетні програми. Досвід Другої Світової та Холодних війн спонукав Кім Ір Сена розглядати можливість розробки ядерної зброї, яка в подальшому стане важливим елементом зовнішньої політики КНДР.

Наступним Наступний етап, який відображає взаємозв'язок ідеології та формування зовнішньополітичних підходів, пов'язаний з правлінням Кім Чен Іра (1994—2011). В цей період ідеологія «чучхе», яка акцентує на самодостатності та незалежності, отримала доповнення у вигляді концепції «сонгун». Ця нова ідея ставить на перше місце військову могутність та обороноздатність. Згідно з «сонгун», армія є ключовою для збереження національного суверенітету, тому військовий та оборонний розвиток мають бути пріоритетами в політиці країни над іншими аспектами. Концепція «сонгун» виступає як виправдання для продовження розробки ядерної програми КНДР з метою гарантування національної безпеки. Обидві ці ідеологічні концепції, «чучхе» та «сонгун», є центральними в забезпеченні внутрішньої стабільності і зміцненні позицій правлячої еліти в Північній Кореї. Вони служать фундаментом для стратегії «держава-фортеця» та визначають підходи до використання ядерної зброї як важливого інструменту зовнішньополітичної технології.

Основним досягненням як с точки зору військових інструментів, так і з точки зору інструментів зовнішньої політики цього періоду є отримання ядерної зброї. Завдяки успішним ядерним випробуванням, КНДР переформатувала свої глобальні стратегії, досягнувши ключових зовнішньополітичних цілей і відкинувши можливість силового рішення на корейському півострові. Незважаючи на те, що це призвело до масового

накладення санкцій, міжнародної ізоляції країни та критики від найближчих союзників, ядерний статус КНДР та його використання в зовнішньополітичних маневрах стали фундаментом сучасних методів ведення зовнішньої політики країни.

Ще було розглянуто рамкову угоду між США і КНДР 1994 року, угоду, що, не була повністю виконана жодною зі сторін. А також розглядалися шестисторонні переговори 2003-2009 років, в яких взяли участь КНДР, КНР, рф, США, Південна Корея та Японія. Ці переговори показали готовність Північної Кореї до діалогу з питань ядерної програми. Однак, незважаючи на численні раунди дискусій, вони не призвели до головного результату - повної денуклеаризації Корейського півострову.

З 2011 року розпочався новий етап у історії КНДР з приходом до влади Кім Чен Ина, сина Кім Чен Іра. Він продовжує політику своїх попередників, зосереджуючись на міжнародній ізоляції, активній ідеологічній роботі в рамках внутрішньої та зовнішньої політики, а також на застосуванні асиметричної дипломатії. Сьогоднішній період можна з одного боку охарактеризувати як певне покращення відносин між КНДР з деякими країнами. Проте, з іншого боку, актуальні тенденції свідчать про те, що КНДР залишається вірна своїм традиційним союзникам, а також додержується принципів «чучхе» та «сонгун» у своєму протистоянні зі Сполученими Штатами та їх партнерами.

Після вивчення впливу історичного генезису на формування зовнішньополітичних концепцій та принципів, був проведений аналіз суб'єктів технологій зовнішньої політики КНДР. Важливість розуміння логіки та послідовності у прийнятті зовнішньополітичних рішень є ключовим параметром для формування таких технологій.

На основі аналізу всієї доступної інформації було визначено, що КНДР має чітко структуровану ієрархічну систему адміністрування та прийняття рішень у сфері як зовнішньої, так і внутрішньої політики. Управлінська структура Північної Кореї розділена на три основні гілки: законодавчу, виконавчу та судову. Однак всі вони працюють під строгим наглядом Трудової Партії Кореї, основної сили в Північній Кореї, яка не має реальної

опозиції в рамках владних структур. Основний принцип управління країною полягає в тому, що партія є головним регулятором держави, при цьому на найвищій сходинці партійної ієрархії знаходиться лідер.

Законотворча діяльність у КНДР проводиться за допомогою Верховних Народних Зборів, дозволяючи представникам країни вирішувати важливі питання національної та міжнародної політики. Президія ВНЗ виконує функції під час перерв у роботі основного органу. Весь законодавчий процес перебуває під контролем ТПК і її Центрального Комітету. Керівником ТПК зараз є Кім Чен Ин. Разом із Політбюро, що є виконавчим органом ЦК Трудової Партії Кореї, вони встановлюють та втілюють в життя стратегічний курс партії як у внутрішніх, так і в зовнішніх справах. Це особливо важливо, оскільки ідеологічний підхід є вирішальним у всіх аспектах життя в КНДР.

Згідно Конституції, виконавчу владу в КНДР представляє Кабінет Міністрів. У його склад входять керівники основних комісій, міністерств та ряд інших контрольних державних органів, які також одночасно є членами Трудової Партії Кореї.

На нижчому рівні ієрархії рівні питання зовнішньої політики обговорюються та приймаються Міністерством закордонних справ КНДР, яке відповідає за дипломатичний діалог з іншими країнами. МЗС тісно співпрацює з Кім Чен Ином та ЦК ТПК. Міністерство також представляє інтереси Північної Кореї в глобальних інституціях, наприклад, у ООН. Всередині МЗС функціонують департаменти, які концентруються на певних географічних регіонах або міжнародних питаннях. Ці департаменти розробляють ключові стратегії та методи взаємодії КНДР з різними країнами на світовій сцені.

Наступним зазначено важливість науково-дослідного інституту зовнішньої політики КНДР. Цей інститут виступає як головний аналітичний та консультативний центр для керівництва КНДР у сфері міжнародних відносин. Він проводить дослідження з фокусом на інтересах та стратегічних пріоритетах Північної Кореї у світі. Робота ІВВП сприяє створенню не тільки аналітичної, але й технічної та кадрової підтримки для ефективної реалізації зовнішньої політики країни.

Щодо виконавчої влади в сфері зовнішньої політики, головним органом

виконавчої влади в КНДР є Державна Рада під керівництвом Кім Чен Ина. Саме цей орган визначає та затверджує кінцеві рішення щодо будь-яких зовнішньополітичних ініціатив та стратегій. Наступним було відмічено, що судова система КНДР опинилася під підпорядкованістю режиму Кім Чен Ина, що дозволяє йому впливати на прийняття будь-яких судових рішень в межах країни.

Дослідження механізмів прийняття політичних рішень у КНДР показало, що Кім Чен Ин, який стоїть на чолі всіх важливих органів влади, контролює та впливає на формування і прийняття будь-яких зовнішньополітичних ініціатив має винятковий вплив в ухваленні і реалізації політичних стратегій, що ставить його в центрі процесів формування зовнішньої політики країни. Таким чином було зроблено висновок що головним суб'єктом зовнішньополітичних технологій є сам Кім Чен Ин.

Наступна ціль дослідження, яка була виконана, це аналіз об'єктів та визначення суб'єктно-об'єктних відносин цих технологій. Була дана відповідь на питання за яким принципом КНДР вибирає стратегії та інструменти для ведення зовнішньої політики. Всі об'єкти були розділені на три групи за ступенем лояльності до режиму КНДР та його міжнародної політики:

Союзницькі країни:

- Китайська Народна Республіка
- СРСР та російська федерація
- Країни Півдня(Куба, Сирія, Іран)

Держави-вороги

- Сполучені Штати Америки
- Республіка Корея
- Японія

Нейтральні країни та організації

- Швеція та Швейцарія
- ООН

Для кожного елемента класифікації були використані історичний та технологічний методи, щоб краще зрозуміти вибір інструментів та стратегій,

які КНДР застосовує в окремих випадках. Внаслідок цього дослідження ми отримали такі результати:

Відносини КНДР в основному визначаються на основі опозиції до США та її партнерів на глобальному рівні. Країни, такі як Китай та росія, вважаються для КНДР надійними союзниками, оскільки вони надають беззастережну підтримку лідерству Північної Кореї і підтримують стратегічний союз з нею. Доктринальна спорідненість може бути вирішальним фактором у формуванні зовнішньополітичних союзів для КНДР. Це чітко видно на прикладі Куби, соціалістичної країни, яка підтримувала теплі відносини з Північною Кореєю протягом її історії існування. Ці двосторонні відносини є частиною більш широкої стратегії КНДР співпраці з країнами Півдня, що також прагнуть виступити проти США на міжнародному рівні. Такі партнерства не тільки зміцнюють дипломатичний статус КНДР, але й надають їй канали для обходу міжнародних санкцій. Це дозволяє Північній Кореї продовжити збільшення своєї військової міці, включаючи ядерну та ракетну програми, які стали ключовими елементами її зовнішньополітичної стратегії.

Для об'єктів з групи держав ворогів КНДР використовує тільки той інструментарій, що передбачений принципами протистояння США та союзником, одночасно виправдовуючи такою конфронтацією тотальну мілітаризацію суспільства та наявність ядерної зброї.

Північна Корея використовує свій історичний досвід японської колонізації та американського втручання під час Корейської війни як центральний елемент своєї внутрішньо- та зовнішньополітичної наративної бази. Сприйняття США та Японії як «традиційних ворогів» дозволяє КНДР зміцнювати внутрішню солідарність, роблячи акцент на національній гідності та суверенітеті. Така стратегія забезпечує не тільки ідеологічну консолідацію народних мас, але й сприяє збереженню влади режиму, обмежуючи внутрішній опір. Південна Корея, хоча й розглядається як ворог, але займає унікальне місце в зовнішньополітичній парадигмі КНДР[17]. З одного боку, Кім Чен Ин та його попередники розглядали Південну Корею як окуповану США частину своєї країни з маріонетковою владою, а з іншого — використовували контакти з нею як важіль у переговорах з іншими країнами. Показові переговори та

спроби нормалізації відносин часто використовуються для досягнення короткострокових цілей, таких як економічна допомога або зменшення міжнародного тиску, але без реальних кроків до довгострокового вирішення корейського питання.

Робота з цією категорією об'єктів характеризується асиметричними діями, метою яких є викликати сильні емоційні відгуки, такі як шок або спантеличеність. Це заважає опоненту діяти ініціативно, вільно та рішуче. Дипломатія тут спрямована не на прагнення до миру чи деескалації, а на використання бажань інших держав шукати мир за будь-якої умови. Врешті-решт, втрати, які зазнає КНДР, завжди менші порівняно з втратами ворогів, що й лежить в основі одної з технологій зовнішньої політики КНДР.

Заключним етапом при вивченні об'єктів був розгляд країн, які підтримують нейтралітет щодо КНДР, таких як Швейцарія, Швеція, та інституцій, як ООН, Це допомогло скласти повну картини в області суб'єктно-об'єктних зовнішньополітичних відносин КНДР та відкрило шлях до опису механізмів конкретних зовнішньополітичних технологій.

Вивчення основних теорій і концепцій зовнішньої політики КНДР, історичного розвитку держави та передумов формування всіх зовнішньополітичних прийомів, аналіз суб'єктно-об'єктних відносин при прийнятті зовнішньополітичних рішень, було досягнуто наступні цілі дисертаційної роботи: було описано технології, які є ключовими в контексті зовнішньої політики Північної Кореї. Вони дозволяють Пхеньяну реалізовувати свої міжнародні стратегії та принципи, які диктуються положенням КНДР на глобальному рівні. Основні аспекти цих технологій були висвітлені та детально розглянуті. Були виділені такі технології:

- 1) Ідеологізація
- 2) Інструменталізація ядерного потенціалу
- 3) Асиметрична дипломатія

Перша вказана технологія також слугує матрицею для здійснення інших технологій зовнішньої політики КНДР, включаючи в себе керівні принципи, інтереси та цінності, практична реалізація яких на міжнародній арені покладається на інші технології. Ця технологія виступає основою для

імплементатії інших технологій у зовнішній політиці КНДР. Вона включає в себе основні принципи, інтереси та ціннісні орієнтири, втілення яких на світовому рівні покладено на інші зовнішньополітичні технології. Завдяки технології ідеологізації здійснюється духовний та ідеологічний контроль над кадрами, які здійснюють зовнішньополітичні зносини Північної Кореї як на рівні прийняття рішень так і на рівні їх виконання, а також встановлюються та здійснюються ключові напрямки міжнародної політики КНДР. Було зазначено, що Технологія ідеологізації об'єднує такі концепції як чучхе, що акцентує значення покладання на власні можливості, та сонгун, який підкреслює центральну роль армії в державному управлінні. Цю технологію значною мірою формують принципи, витоки яких сягають в партизанську свідомість часів японської окупації. Серед них - особливий підхід до військової сфери та безпеки, безкомпромісність щодо зрадників, акцент на єдність внутрішньої спільноти, ігнорування формальностей, врахування особистісних якостей особи, опора на власні можливості та максимізація використання локальних ресурсів, збереження традиційних управлінських підходів, відмова від зовнішнього втручання, а також підтримка скромного способу життя та відмова від великих амбіцій. Технологія ідеологізації, яка є ключовим елементом зовнішньої політики Північної Кореї, акцентує на розширенні ядерного потенціалу як основи для побудови системи мирного співіснування та безпеки. Такий підхід втілюється через механізм пенчжин. Пенчжин визначає двоєдину стратегію КНДР: одночасне стимулювання економічного росту і розширення ядерного арсеналу, що в сукупності є важливим як для стабільності КНДР як держави, так і для підтримки цілісності режиму Ким Чен Ина.

Інструменталізація ядерного потенціалу є окремою надважливою технологією в зовнішній політиці Північної Кореї, дозволяючи цьому державі ефективно маневрувати своєю ядерною зброєю з метою досягти своїх цілей на міжнародному рівні. Ця стратегія використовується з трьох основних міркувань: забезпечення безпеки, ведення дипломатії та формування внутрішньої політики. Лідери КНДР бачать інструменталізацію ядерних можливостей як ключ до збереження стабільності та безпеки режиму. Для

Пхеньяна ядерна зброя не лише робить неможливою загрозу силового втручання у справи КНДР маловірогідним, але і служить можливим засобом примусу, який у певних обставинах може сприяти об'єднанню Корейського півострова.

Використовуючи свій ядерний потенціал як потужний інструмент у своїх переговорах, Північна Корея змушує великі держави вступати у прямий діалог з нею. Ядерний компонент також дозволяє КНДР ефективно захищати свої економічні права та інтереси. Важливим аспектом її дипломатії є «дипломатія отримання данини», коли Пхеньян використовує свої ядерні амбіції для вимагання економічної допомоги або інших ресурсів від зовнішніх акторів.

Використання технології інструменталізації ядерного потенціалу спрямовано на досягнення національних цілей в зовнішній політиці. Цей процес включає в себе три елементи:

- 1) доктрина,
- 2) командування та контроль,
- 3) можливості.

Було виявлено чотири стратегії щодо використання технології інструменталізації ядерного потенціалу, яка застосовується Північною Кореєю.

Перша стратегія полягає у відкритому використанні факту володіння ядерною зброєю з метою досягнення внутрішніх політичних, дипломатичних або економічних завдань. Друга стратегія базується на провокаційному використанні ядерної загрози, мета якої - перетворити регіональну проблему на міжнародне питання, змусивши до втручання треті держави. Третя стратегія базується на принципі гарантованої відплати. Її завданням є запобігання потенційно агресивних чи небезпечних для режиму дій, а також забезпечення незалежності в прийнятті політичних рішень. Четверта стратегія центрується на проведенні військових дій. Її мета не лише відвертати потенційні удари проти режиму, але й при необхідності змушувати або навіть долати ворожі військові формування, будучи готовими першими використати ядерну зброю.

Асиметрична дипломатія наряду за іншими є однією з головних технологій зовнішньої політики Північної Кореї. У сучасному контексті цей

підхід відіграє вирішальну роль для існування держави, оскільки він надає можливість здобувати переваги над більшими країнами, використовуючі малі ресурси. Значне погіршення стосунків між США та КНР створило сприятливі умови для Північної Кореї використовувати асиметричну дипломатію у своїх зв'язках з Пекіном. Враховуючи стратегію західних країн щодо оточення Китаю потенційно ворожими або державами з нестабільною політичною ситуацією, для КНР стає важливим приймати відповідні міри, будуючи навколо себе зону союзних або залежних країн від Китаю країн. Отже, китайське керівництво прагне уникнути гострої політичної кризи в Північній Кореї, забезпечуючи КНДР важливими товарами для підтримки стабільності внутрішнього режиму.

Хід дослідження показав, що кіберпростір стає ключовим компонентом, майданчиком для дій та відправною точкою для реалізації асиметричної дипломатії КНДР на світовій арені. За останнє десятиліття, на фоні розширення своїх ядерних та ракетних програм, Північна Корея також посилила свої кіберможливості, намагаючись знизити свою стратегічну вразливість. Метою цього є забезпечення можливості маневрування в стратегічному просторі супротивника. Кібернетичні та інформаційні операції КНДР забезпечили Пхеньяну низкою відносно бюджетних асиметричних методів для демонстрації своєї сили без очевидного військового присутності.

Асиметрична дипломатія, яка стає відзначальною рисою зовнішньої політики КНДР, підкреслює раціональний підхід її керівників на міжнародній сцені. В основі цієї стратегії зовнішньої політики лежить принцип введення в оману. Цей підхід передбачає викликання сильних психологічних реакцій у супротивника, таких як шок або плутанина, що змушує його втратити ініціативу, гнучкість та впевненість в діях. Асиметрична дипломатія зосереджується на маніпулюванні бажанням інших націй досягти миру, а не на безпосередньому прагненні до нього зі сторони КНДР. Таким образом, для того, хто застосовує асиметричну дипломатію, цінність миру завжди видається меншою, ніж витрати, які інша сторона готова понести заради його досягнення. Асиметрична дипломатія КНДР може бути розглянута як засіб гібридної війни з США, їх союзникам та іншим країнам, що перешкоджають

глобальним планам Північної Кореї. Використовуючи такий підхід, КНДР прагне розірвати єдність, послідовність та консистентність стратегій міжнародної спільноти щодо самої себе. Північна Корея ослаблює спроби забезпечення єдності та послідовності дій, користуючись підтримкою своїх тактичних союзників на глобальному рівні, особливо КНР та росії. Її асиметричний підхід до дипломатії передбачає ігнорування міжнародних обмежень та санкцій, а також знаходження виправдань для реалізації своєї зовнішньополітичної стратегії. До нині асиметричні дипломатичні дії КНДР у стосунках з США не дали очікуваних для Північної Кореї результатів. Однак можливості для переоцінки підходу США до Пхеньяна все ж існують. Наростаюча напруга на Корейському півострові є на даний момент викликом американському естеблішменту та не може бути проігнорована.

Відповідаючи на кроки асиметричної дипломатії КНДР, симетрична дипломатія має передбачати рішучу, рівнозначну та своєчасну відповідь. Водночас для КНДР має бути висунутий конкретний план щодо денуклеаризації, який включає в себе скасування всіх санкцій та поновлення діалогу з глобальною спільнотою під егідою ООН. Додатково, важливим є розробка реалістичної стратегії щодо об'єднання Корейського півострова з чітко визначеними етапами інтеграційного процесу. Центральною частиною асиметричної дипломатії КНДР є її пропагандистське крило, яке використовує методи та підходи асиметричної дипломатії як відповідь на «зовнішні загрози» від глобальної спільноти. В той же час, активні пропагандистські дії КНДР на світовій сцені є невід'ємною частиною їхньої асиметричної дипломатії, яка зосереджена на поширенні страху, поширенні неправдивої інформації та відхиленні фокусу глобальних спостерігачів від реальних намірів Північної Кореї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Арістотель (2020). Політика. К: Видавничий союз 'Андронум'.
2. Арістотель (2023). Політика. Поетика. Харків: Фоліо.
3. Ващенко, К. (1999). Політичні технології як чинник демократичного розвитку суспільства. дис. канд. політ. наук : 23.00.02.
4. Видрін, Д. (2001). Політика: історія, технологія, екзистенція. К: Лібідь, с.262
5. Висоцький, О., Павлов, Д. (2020). Простори пропаганди як структурно-функціональні виміри її розгортання у внутрішній політиці та на міжнародній арені. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 12(1), pp.114–122. doi:<https://doi.org/10.15421/352013>
6. Висоцький, О. (2016). Технологічний підхід до дослідження міжнародних відносин. У: *Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали всеукраїнської наукової конференції*. Дніпро: Роял Принт. с.8-13.
7. Висоцький, О. (2012). Технологічний підхід та його значення в дослідженні легітимації політичної влади. *"Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць*, 7(62), с.608–616.
8. Генасамблея ООН ухвалила резолюцію про гуманітарні наслідки агресії проти України.(2022). *Урядовий Кур'єр*. [Електронний ресурс] 24 березня. Режим доступу до ресурсу: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/genasambleya-oon-uhvalila-rezolyuciyu-pro-gumanita/>
9. Герасіна, Л.М., Погрібна, В.Л. (2015). *Політологічний енциклопедичний словник*. Харків: Право, с.715–717.
10. Губар, О. (2018). КНДР готова обговорити відмову від ядерної зброї. DW News. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/%D0%BA%D0%BD%D0%B4%D1%80-%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B8-%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D1%83-%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0>

11. *Декларація про незалежність Кореї*(1919). Режим доступу до ресурсу: <http://kkum.prkorea.com/proclamation/>
12. Джиммі Картер прибув до Північної Кореї з мирною місією. (2011). Радіо Свобода. [Електронний ресурс] 26 квітня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/16794584.html>
13. Іран, КНДР та Сирія блокують новий договір про зброю. (2013). *BBC News Україна*. [Електронний ресурс] 29 березня. Режим доступу до ресурсу: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2013/03/130329_arms_treaty_blocked_sx
14. Історична зустріч: як Трамп потис руку Кім Чен Ину. (2018). *BBC News Україна*. [Електронний ресурс] 12 червня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-44449848>.
15. Допомагаємо братам з Африки(ориг. корейська). (1983). *Нодон Синмун*. 28 січня.
16. Кан, Д.С. (2017). Кан Ден Сик Дестабілізуюча роль КНДР в ПСА . *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, 2(24), с.99–104.
17. Кан , Д.С. (2020). Міжкорейські відносини: сучасний огляд. Актуальні проблеми політики, (65), с.103–108. doi: <https://doi.org/10.32837/app.v0i65.313>
18. Кім, І.С. (1978). Високо несучи прапор ідей чучхе, ще прискоримо соціалістичне будівництво. Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.
19. Кім, І.С. (1989). Про ідеї Чучхе. Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами
20. Кім, І.С. (1980). Звітна доповідь VI з'їзду партії. Пхеньян.
21. Кім, Й.Ч. (2023). Ніхто не може заперечувати наше суверенне право запускати супутники(оригінал корейська). КСНР. [Електронний ресурс] 1 Червня. Режим доступу до ресурсу: <http://kcna.kp/kp/article/q/23fc50ce919df5426dd1f39e713d58d9.kcmsf>
22. Кім Ч.І. (1989) Про деякі питання, що виникають при вивченні філософії чучхе. Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.

23. Кім Ч.І. (1989) Про ідеї чучхе. Пхеньян, Видавництво літератури іноземними мовами.
24. Кім Ч.І. (1988) Міцно встановити чучхейську систему поглядів на революцію. Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.
25. Кім Ч.І. (1996). Філософія чучхе - самобутня філософія революції / Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.
26. Кім Чен Ин вперше приїхав до Південної Кореї.(2018). *BBC News Україна*. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-43918140>
27. Кіссінджер, Г. (2018). *Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті*. К: Наш Формат.
28. КНДР виходить із переговорів про її ядерне роззброєння. (2009). Радіо Свобода. [Електронний ресурс] 14 квітня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/1608114.html>
29. КНДР відмовилася брати участь у Зимових Олімпійських іграх у Пекіні. (2022) Інтерфакс-Україна. [Електронний ресурс] 7 січня. Режим доступу до ресурсу: <https://interfax.com.ua/news/sport/790320.html>
30. КНДР погрожує США ракетним ударом по базі на Гуамі. (2017). BBC News Україна. [Електронний ресурс] 9 серпня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-40872518>
31. Корейська Народна Армія є і партія, і народ, і держава. (1999). *Нодон Синмун*. 16 червня.
32. Міністерство Закордонних Справ України (2022). Заява МЗС України щодо розриву дипломатичних відносин із Корейською Народною Демократичною Республікою. [Електронний ресурс] Міністерство закордонних справ України. Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-rozrivu-diplomatichnih-vidnosin-iz-korejskoju-narodnoju-demokraticnoju-respublikoyu>
33. Міністерство Закордонних Справ України (2017). Заява МЗС України

щодо ядерного випробування, проведеного в КНДР 3 вересня 2017 року. [Електронний ресурс] Міністерство закордонних справ України. Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/59511-zajava-mzs-ukrajini-shhodo-jadernogo-viprobuвання-provedenogo-v-kndr-3-veresnya-2017-roku>

34. Нова внутрішня територія(ориг. корейська). (2006). У: Encyclopedia Doosan. Сеул: Doosan Group.

35. Но, Й.Д. (1990). Прикордонний конфлікт між Китаєм та КНДР навколо г. Пектусан та міжнародне право(ориг. корейська). *Збірник статей наукового товариства з міжнародного права*, (35).

36. Перша збройна організація корейських революціонерів. (1930). ЦТАК. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://dprktoday.com/abroad/articles/29085?lang=e>.

37. Поліщук, О. (2016). Історія поняття ‘Політичні технології’. *Вісник Національного університету ‘Юридична академія України імені Ярослава Мудрого’*. Серія : Філософія, (1), с.186–195.

38. Президент Південної Кореї приїхав до Пхеньяна. Як його там зустрічають? (2018). BBC News Україна. [Електронний ресурс] 18 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-45563827>

39. Прокопчук, Д. (2017). КНДР оголосила, що успішно випробувала водневу бомбу. Deutsche Welle. [Електронний ресурс] 3 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.dw.com/uk/%D0%BA%D0%BD%D0%B4%D1%80-%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D1%89%D0%BE-%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%88%D0%BD%D0%BE-%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B0-%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D1%83-%D0%B1%D0%BE%D0%BC%D0%B1%D1%83/a-40343123>.

40. Пханмунджомська декларація за мир, процвітання і об’єднання Корейського півострова. (2018). У: Вікіджерела. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9F%D1%85%D0%B0%D0%BD%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%B4%D0%B6%D0%BE%D0%BC%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D0%BB

%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B7%D0%B0_
%D0%BC%D0%B8%D1%80,_%D0%BF%D1%80%D0%BE
%D1%86%D0%B2%D1%96%D1

41. Сибірські канікули лідера Північної Кореї Кім Чен Іра. (2011). ТСН.
[Електронний ресурс] 26 серпня. Режим доступу до ресурсу:

<https://tsn.ua/foto/sibirski-kanikuli-lidera-pivnichnoyi-koreyi-kim-chen-ira.html>.

42. Політика. (1980). У: *Словник української мови*. К: Наук. думка, с.80.

43. Соколовський, М. (2003). Шантаж за розкладом. Дзеркало тижня .

[Електронний ресурс] 17 Jan. Режим доступу до ресурсу:

https://zn.ua/international/shantazh_po_raspisaniyu.html.

44. Соціалістична Конституція Кореїської Народно-демократичної республіки.
(2014). Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.

45. Соціалістична Конституція Кореїської Народно-демократичної республіки.
(2017). Пхеньян: Видавництво літератури іноземними мовами.

46. Спецвипуск присвячений 95-річчю від дня народження Товариша Кім Ір
Сена та 75-річчю створення ним Кореїської Народної армії. (2007). *Революція*,
(407).

47. Північна Корея проголосила себе ядерною державою. (2022). Радіо
Свобода. [Електронний ресурс] 9 вересня. Режим доступу до ресурсу:
[https://www.radiosvoboda.org/a/news-iran-ogoloshennia-yaderna-derzhava/
32025578.html](https://www.radiosvoboda.org/a/news-iran-ogoloshennia-yaderna-derzhava/32025578.html).

48. У Пхеньяні розповіли про роботи із закриття найбільшого ядерного
полігону. (2018). Інтерфакс-Україна. [Електронний ресурс] 12 травня. Режим
доступу до ресурсу: <https://interfax.com.ua/news/general/504791.html>.

49. У росії заявили про визнання Північною Кореєю анексії Криму. (2017).
ТСН. [Електронний ресурс] 12 жовтня. Режим доступу до ресурсу:
[https://tsn.ua/svit/u-rosiyi-zayavili-pro-viznannya-pivnichnoyu-koreyu-aneksiyi-
krimu-1011930.html](https://tsn.ua/svit/u-rosiyi-zayavili-pro-viznannya-pivnichnoyu-koreyu-aneksiyi-krimu-1011930.html).

50. Чучхе у маси(ориг. корейська). (1981). *Нодон Синмун*. 15 квітня.

51. Agreed Framework between the United States of America and the Democratic People's Republic of Korea. (1994). [Електронний ресурс] Geneva: KEDO. Режим доступу до ресурсу: <http://www.kedo.org/pdfs/AgreedFramework.pdf>.
52. Asmolov, K. (2022). *Korean Political Culture: Traditions and Transformations*. 2nd ed. M: Litres
53. ASN Aircraft accident Boeing 707-3B5C HL7406 Tavoy, Myanmar [Andaman Sea]. (1987). [Електронний ресурс] Flight Safety Foundation. Flight Safety Foundation. Режим доступу до ресурсу: <https://aviation-safety.net/database/record.php?id=19871129-0>.
54. Atwood, K., Lillis, K.B. (2022). US accuses North Korea of trying to hide shipments of ammunition to Russia | CNN Politics. [Електронний ресурс] CNN. Режим доступу до ресурсу: <https://edition.cnn.com/2022/11/02/politics/north-korea-russia-ammunition/>.
55. Ban Ki-moon welcomes steps towards achieving denuclearized Korean Peninsula. (2007). United Nations News. [Електронний ресурс] 3 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <https://news.un.org/en/story/2007/10/234792>.
56. Beaver, D. (1994). Technology. *У: The world book encyclopedia: in 22 volumes*. Chicago, London, Sydney, Toronto: World Book, Inc., a Scott Fetzer company.
57. Bechtol, B.E. (2010). North Korea and Support to Terrorism: An Evolving History. *Journal of Strategic Security*, 3(2), с. 45–54. doi:<https://doi.org/10.5038/1944-0472.3.2.5>.
58. Bone, R.M. (2019). Uganda: North Korea's African Ally. *The Diplomat*. [Електронний ресурс] 30 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <https://thediplomat.com/2019/10/uganda-north-koreas-african-ally/>.
59. Briefing Security Council on Democratic People's Republic of Korea's Failed Launch, Senior Official Stresses Diplomacy 'the Only Way Forward' | UN Press. (2023). UN Press. [Електронний ресурс] 2 червня. Режим доступу до ресурсу: <https://press.un.org/en/2023/sc15304.doc.htm>.
60. Bush, G.W. (2002). President Delivers State of the Union Address. [Електронний ресурс] The White House Archives. Режим доступу до ресурсу:

<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>.

61. Bussell, J. (2006). Technology. In: *Encyclopedia of governance*, 1st ed. NY: SAGE Publications, Inc, с.953.

62. Byman, D., Lind, J. (2010). Pyongyang's Survival Strategy: Tools of Authoritarian Control in North Korea. *International Security*, 35(1), с.44–74

63. Chae, Y. (2022). N. Korea fires unspecified ballistic missile toward East Sea: S. Korean military. [Электронный ресурс] Yonhap News Agency. Режим доступа до ресурсу: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20221005004352325?%20section=nk/nk>

64. Charbonneau, L. (2011). North Korea, Iran trade missile technology: U.N. Reuters. [Электронный ресурс] 15 травня. Режим доступа до ресурсу: <https://www.reuters.com/article/us-korea-north-iran-un-%20idUSTRE74D18Z20110515/>.

65. China opposes DPRK's nuclear test, says statement . (2013). China Daily. [Электронный ресурс] 12 лютого. Режим доступа до ресурсу: https://www.chinadaily.com.cn/world/2013-02/12/content_16221030.htm.

66 (73). Chinese, DPRK Leaders Exchange Congratulatory Messages on Launch of Friendship Year. (2010). Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China. [Электронный ресурс] 17 Jan. Режим доступа до ресурсу: http://kp.china-embassy.gov.cn/chn/zcgx/gchf/09sbgx/201001/t20100119_1337704.htm.

67. Choe S.H. DPRK's Stand Reaffirmed in UN Session (Speech of 02 October 2007).(2007). *The Pyongyang Times*(41).

68. Choe Th.B. Mammoth Army-People Rally Hails Successful Nuclear Test'(Speech of Choe Thae Bok, alternate member of the Political Bureau and secretary of the WPK Central Committee from 20 October 2006). (2006). *The Pyongyang Times*(43).

69. Chung, J. (2019). North Korea warns Japan's Abe may soon see real ballistic missile launch. Reuters. [Электронный ресурс] 30 листопада. Режим доступа до ресурсу: <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-japan-idUSKBN1Y32GB/>.

70. Chung, K. (1964). Japanese-North Korean Relations Today. *Asian Survey*, 4(4),

pp.788–803. doi:<https://doi.org/10.2307/3023416>.

71. Countries Never Elected Members of the Security Council. (2015). United Nations Security Council. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://www.un.org/securitycouncil/content/countries-never-elected-members-security-council>.

72. Cuba expresses N. Korea support, calls for US ‘dialogue’. (2017). *France 24*. [Електронний ресурс] 22 листопада. Режим доступу до ресурсу: <https://www.france24.com/en/20171122-cuba-expresses-n-korea-support-calls-us-dialogue>.

73. Cuban president meets North Korea’s Kim Jong Un in Pyongyang. (2018). AP News. [Електронний ресурс] 5 листопада. Режим доступу до ресурсу: <https://apnews.com/general-news-2a14caba320d444e88d538eb6ad31676>.

74. Cumings, B. (1997). *Korea’s Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton.

75 . Documentcloud.org. (1961). Treaty of Friendship, Co-operation and Mutual Assistance Between the People’s Republic of China and the Democratic People’s Republic of Korea. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://www.documentcloud.org/documents/2830542-1961-Treaty-of-Friendship-Co-Operation-and>.

76. DPRK FM on Its Stand to Suspend Its Participation in Six-party Talks for Indefinite Period. (2005). *КСНА*. [Електронний ресурс] 2 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <http://www.kcna.co.jp/item/2005/200502/news02/11.htm>.

77. DPRK Foreign Ministry Clarifies Stand on New Measure to Bolster War Deterrent. (2006). *КСНА*. [Електронний ресурс] 3 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/dprk/2006/dprk-061004-kcna01.htm>

78 . Duus, P. (2009). *The abacus and the sword : the Japanese penetration of Korea : 1895-1910*. Berkeley ; Los Angeles ; London: University Of California Press.

79. Dyomina, Y. (2019). Economic Development Zones in the DPRK: Prospects under International Sanctions. *Regionalistica*, 6(4), с. 64–75. doi: <http://dx.doi.org/10.14530/reg.2019.4.64>

80. Eberstadt, N. (1999). The Most Dangerous Country. *The National Interest*(57), с.45–54.
81. Fisher, M. (2016). Here's North Korea's official hydrogen bomb statement. It's a doozy. [Электронный ресурс] Vox. Режим доступа до ресурсу: <https://www.vox.com/2016/1/6/10722202/north-korea-nuclear-statement-hydrogen>.
82. FOREIGN POLICY GOALS. (1991). [Электронный ресурс] Defense Intelligence Agency. Режим доступа до ресурсу: https://irp.fas.org/dia/product/knfms/knfms_chp3a.html.
83. Foreign relations of the United States, 1947. (1972). Washington, D.C.: G.P.O.
84. Foster-Carter, A. (2006). Seoul cleans up in Africa. *Asia Times*. [Электронный ресурс] 6 вересня. Режим доступа до ресурсу: <https://web.archive.org/web/20061019075310/http://www.atimes.com/atimes/Korea/II06Dg01.html>.
85. Fukuda, J. (2022). Next Phase of North Korean Missile Tests:A New ICBM and Other Developments, January–April 2022. The Sasakawa Peace Foundation. [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: https://www.spf.org/iina/en/articles/fukuda_03.html.
86. Gause, K., Schwartz, P. and Yang, E. (2021). *North Korea: A Case Study of Asymmetric Relations*. [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу: <https://www.cna.org/reports/2021/10/COP-2021-U-030765-Final.pdf>.
87. Gates, R.M. (2015). *Duty : memoirs of a secretary at war*. New York: Vintage Books.
88. Gentile, G., Crane, Y., Madden, D. (2019). *Four Problems on the Korean Peninsula: North Korea's Expanding Nuclear Capabilities Drive a Complex Set of Problems*. RAND Corporation. doi:<https://doi.org/10.7249/tl271>.
89. Gittings, J. (2000). Sunshine policy warms old rivals. *The Guardian*. [Электронный ресурс] 10 червня. Режим доступа до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2000/jun/10/northkorea>.
90. Global Public Affairs. (2018). U.S. Foreign Policy – DPRK in Africa –

Translations. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://2017-2021-translations.state.gov/2018/01/17/u-s-foreign-policy-dprk-in-africa/>

91. Goel R. Technology(2008) У: International Encyclopedia of the Social Sciences: in 9 volums. Detroit: W.A.Darity. Jr., ed. and chief, 2008. с 305.

92. Gore, A. (1993). Al Gore, Earth in the Balance: Ecology and the Human Spirit. *Ecology Law Quarterly*, 20(3), с.583–604.

93. Hudson, J. (2023). Battle of the maps: North Korea’s actual missile capability vs. North Korea’s threatened missile capability. [Електронний ресурс] Foreign Policy. Режим доступу до ресурсу: <https://foreignpolicy.com/2013/03/29/battle-of-the-maps-north-koreas-actual-missile-capability-vs-north-koreas-threatened-missile-capability/>.

94. Humanitarian consequences of the aggression against Ukraine: resolution adopted by the General Assembly. (2022). Цифрова бібліотека ООН. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://digitallibrary.un.org/record/3965954?ln=ru>.

95. Hungarian Embassy in the DPRK, Report, Military cooperation between Uganda and North Korea. (1975). [Електронний ресурс] Wilson Center Digital Archive. Режим доступу до ресурсу: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/hungarian-embassy-dprk-report-military-cooperation-between-uganda-and-north-korea>.

96. Iran denies nuclear, missile cooperation with North Korea. (2012). *Reuters*. [Електронний ресурс] 11 грудня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/article/us-korea-north-iran-idUSBRE8BA0EU20121211/>.

97. Iran, North Korea agree to cooperate in science, technology. (2012). *Reuters*. [Електронний ресурс] 1 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/article/us-korea-north-iran-idUSBRE88005H20120901/>.

98. Jiang and Bush start Texas summit. (2002). BBC. [Електронний ресурс] 25 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/2355797.stm>.

99. Jourdan , A. (2013). China seeks release of fishing boat seized by North Korea. *Reuters*. [Електронний ресурс] 19 травня. Режим доступу до ресурсу:

<https://www.reuters.com/article/us-china-northkorea-idUSBRE94I09620130519/>.

100. Kang, J. (2023). Russia proposed three-way naval exercise with N. Korea, China: NIS. Yonhap News Agency. [Електронний ресурс] 4 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20230904008951315?section=national/politics>.

101. KAPPC Spokesman on DPRK Stand toward UNSC "Sanctions Resolution". (2017). *KCNA Watch*. [Електронний ресурс] 14 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://kcnawatch.org/newstream/1505345461-35556086/kapccspokesman-on-dprkstand-toward-unsc-sanctions-resolution/>.

102. KCNA on DPRK's Successful Launch of Satellite Kwangmyongsong-2. (2009). KCNA. [Електронний ресурс] 5 квітня. Режим доступу до ресурсу: <http://www.kcna.co.jp/item/2009/200904/news05/20090405-11ee.html>

103. Kim Jong Un's 2017 New Year's Address . (2017). [Електронний ресурс] NCNK. Режим доступу до ресурсу: https://www.ncnk.org/sites/default/files/KJU_2017_New_Years_Address.pdf.

104. Kim Jong Un's 2018 New Year's Address . (2018). [Електронний ресурс] NCNK. Режим доступу до ресурсу: <https://www.ncnk.org/node/1427>

105 . Kim, N.N. and Solovyov, A. (2023). Anticolonial and Postcolonial Narratives in the Context of Political Myth in the DPRK and the Republic of Korea. *Journal of International Analytics*, 14(2), с. 49–72.

106. Kim , Т. , Kim, D. (2018). Chang's name changed(ориг. корейська). [Електронний ресурс] Chosun. Режим доступу до ресурсу: https://www.chosun.com/site/data/html_dir/2009/11/09/2009110901697.html

107. Kim, Т.-Н. (2023). A timeline of the complicated relations between Russia and North Korea. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://apnews.com/article/north-korea-russia-kim-jong-un-putin-timeline-336b51634fab28a34ec210a78866f4d9>

108. Koreas willing to restore derailed nuclear talks. (2011). France 24. [Електронний ресурс] 22 липня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.france24.com/en/20110722-koreas-discuss-nuclear-derailed-talks-first-time-2008-disarmament>.

109. Kurbanov, S. (2019). North Korea's *juche* ideology: indigenous communism or traditional thought? *Critical Asian Studies*, 51(2), с.296–305.
doi:<https://doi.org/10.1080/14672715.2019.1566750>.
110. Kwon, E. (2020). North Korea's Nuclear Strategy and the Direction of WMD Development. *The Journal of East Asian Affairs*, 33(1), с.27–64.
111. Kyung, M.H. (2022). *A History of Korea (Bloomsbury Essential Histories)*. 3rd ed. Bloomsbury Academic.
112. Lankov, A. (2021). The Perspective from Pyongyang: Limits of Compromise. *Survival*, 63(6), с.107–118. doi:<https://doi.org/10.1080/00396338.2021.2006447>.
113. Lankov A (2005). *Vostok-Zapad The DPRK Yesterday and Today: informal history of North Korea*. M: Vostok-Zapad .
114. Lasswell, H.D. (2018). *Politics: Who Gets What, When, How*. Pickle Partners Publishing.
115. Law on Consolidating Position of Nuclear Weapons State. (2013). *KCNA*. [Електронний ресурс] 1 квітня. Режим доступу до ресурсу:
<http://www.kcna.co.jp/item/2013/201304/news01/20130401-25ee.html>.
116. Lee, C.-J., Park, D.-B. (1996). *China and Korea : dynamic relations*. Stanford, Calif.: Hoover Institution Press.
117. Lee, J.-S. (2014). CHINA–NORTH KOREA RELATIONS IN THE POST-COLD WAR ERA AND NEW CHANGES IN 2009. *The Chinese Historical Review*, 21(2), pp.143–161. doi:
<https://doi.org/10.1179/1547402x14z.00000000036>.
118. Lee, S. (2023). North Korea Needs More International Partners to Weather Its Food Crisis. [Електронний ресурс] *The Diplomat*. Режим доступу до ресурсу:
<https://thediplomat.com/2023/02/north-korea-needs-more-international-partners-to-weather-its-food-crisis/>.
119. McCurry, J. (2022). North Korea accuses US of building an 'Asian Nato' ahead of security talks. *The Guardian*. [Електронний ресурс] 29 червня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2022/jun/29/north-korea->

accuses-us-of-building-an-asian-nato-ahead-of-security-talks.

120. McDonald, M. (2011). North Korea Suggests Libya Should Have Kept Nuclear Program. *The New York Times*. [Электронный ресурс] 24 березня. Режим доступу до ресурсу:

https://www.nytimes.com/2011/03/25/world/asia/25korea.html?_r=0.

121. Macdonald, H. (2016). *Uganda reveals another military contract with North Korea*. [Электронный ресурс] NK PRO. Режим доступу до ресурсу:

<https://www.nknews.org/pro/uganda-reveals-another-military-contract-with-north-korea/>.

122. McNeill, W.H. (2005). Asia in the Twentieth Century. *Education About Asia*, 10(2).

123. Mansourov, A. (2014). Kim Jong Un's Nuclear Doctrine and Strategy: What Everyone Needs to Know. Nautilus Institute. [Электронный ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://nautilus.org/napsnet/napsnet-special-reports/kim-jong-uns-nuclear-doctrine-and-strategy-what-everyone-needs-to-know/>

124. Mitzer, S. and Oliemans, J. (2020). *The armed forces of North Korea : on the path of Songun*. Warwick: Helion & Company.

125. Missiles of North Korea. (2022). [Электронный ресурс] Missile Threat. Режим доступу до ресурсу: <https://missilethreat.csis.org/country/dprk/>.

126. Moore, B. (1988). Japanese Peasant Protests and Revolts in Comparative Historical Perspective. *International Review of Social History*, 33(3), с.312–327.

127. Naoki M. Chuang's name changed/(2002). Seoul: Sancheoleom.

128. Narang, V. (2014). *Nuclear Strategy in the Modern Era*. Princeton, NJ: Princeton University Press. doi: <https://doi.org/10.2307/j.ctt6wq00j>.

129. Nichols, M. (2018). North Korea earned \$200 million from banned exports, sends arms to Syria, Myanmar - U.N. report. Reuters. [Электронный ресурс] 3 лютого. Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-un-exclusive/exclusive-north-korea-earned-200-million-from-banned-exports-sends-arms-to-syria-myanmar-u-n-report-idUSKBN1FM2NB/>

130. North Korea fires suspected submarine-launched missile into waters off Japan. (2021). BBC News. [Електронний ресурс] 19 жовтня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58963654>.

131. North Korea Recognizes Independence of donetsk and luhansk people's republics. (2022). *European Pravda*. [Електронний ресурс] 13 липня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.euointegration.com.ua/eng/news/2022/07/13/7143116/>

132. North Korea's Nuclear and Missile Programs. (2009). [Електронний ресурс] International Crisis Group. Режим доступу до ресурсу: <https://www.crisisgroup.org/asia/north-east-asia/korean-peninsula/north-korea-s-nuclear-and-missile-programs>.

133. Olympic Korean Peninsula Declaration. (2018). [Електронний ресурс] International Olympic Committee. Режим доступу до ресурсу: <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/News/2018/2018-01-20-Declaration.pdf>.

134. Pabian, F., Bermudez, J.S. and Liu, J. (2017). North Korea's Punggye-ri Nuclear Test Site: Satellite Imagery Shows Post-Test Effects and New Activity in Alternate Tunnel Portal Areas. *38 North*. [Електронний ресурс] 12 вересня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.38north.org/2017/09/punggye091217/>

135. Panda, A., Narang, V. (2019). The Hanoi Summit Was Doomed From the Start. [Електронний ресурс] *Foreign Affairs*. Режим доступу до ресурсу: <https://www.foreignaffairs.com/articles/north-korea/2019-03-05/hanoi-summit-was-doomed-start>.

136. Park, J. (2013). *Asia in the second nuclear age*. Seattle ; Washington, D.C.: National Bureau Of Asian Research.

137. Patterson, Z. (2017). Political, Social and Economic Inequality in North Korea. *North Korean Review*, 13(1), с.63–84.

138. Pinkston, D.A. (2008). *The North Korean Ballistic Missile Program*. US Army War College Press.

139. Pollack, J.D. (2011). *No exit : North Korea, nuclear weapons, and international security*. London, New York: International Institute For Strategic

Studies.

140. Press Statement of Vice Director for Military Foreign Affairs of DPRK Ministry of National Defence. (2012). KCNA. [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу:
<http://kcna.kp/en/article/q/7f7ecaf7174ecaf1e8c145bcb264ac041da81bc5a7a112814108c224dfb5c691.kcmsf>.
141. Ramstad, E. (2011). Report of North Korean Arms Found in Libya. Wall Street Journal. [Электронный ресурс] 30 Mar. Режим доступа до ресурсу:
<https://www.wsj.com/articles/BL-KRTB-1764>.
142. Remarks by President Trump and Chairman Kim Jong Un of the Democratic People’s Republic of Korea Before Expanded Bilateral Meeting – The White House. (2019). The White House Archive. [Электронный ресурс] 28 лютого. Режим доступа до ресурсу: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-chairman-kim-jong-un-democratic-peoples-republic-korea-expanded-bilateral-meeting/>
143. Report on Plenary Meeting of WPK Central Committee. (2013). KCNA. [Электронный ресурс] Режим доступа до ресурсу:
<http://www.kcna.co.jp/item/2013/201303/news31/20130331-24ee.html>
144. Richey, M. (2018). Cheap talk, costly talk, crazy talk: patterns in North Korea’s English language propaganda. *The Pacific Review*, 32(4), с.537–571. doi:<https://doi.org/10.1080/09512748.2018.1488763>.
145. Riechman, D., Kim, H. and Lucey, C. (2019). US, North Korea offer dueling accounts of talks breakdown. [Электронный ресурс] AP News. Режим доступа до ресурсу: <https://apnews.com/article/donald-trump-ap-top-news-north-korea-vietnam-north-america-3152b3e5854849829eaabb23d98403d3>
146. Robinson, M.E. (2014). *Cultural nationalism in colonial Korea, 1920-1925*. Seattle: University Of Washington Press.
147. Roth, R., Dewan, A. and Westcott, B. (2018). North Korea sending chemical weapon supplies to Syria, UN report says | CNN Politics. [Электронный ресурс] CNN. Режим доступа до ресурсу:
<https://edition.cnn.com/2018/02/27/politics/north-korea-syria-chemical-weapons/index.html>.

148. Ryall, J., Hughes, M. and Blair, D. (2013). North Korea nuclear test: Panetta warns of ‘serious threat’ to US security. [Электронный ресурс] The Telegraph. Режим доступа до ресурсу: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/northkorea/9866087/North-Korea-nuclear-test-Panetta-warns-of-serious-threat-to-US-security.html>
149. Sagan, S.D., Lavoy, P.R. and Dunn, L.A. (2000). Origins of Military Doctrines and Command and Control Systems; and Conclusions: Planning the Unthinkable. ‘*Planning the Unthinkable: How New Powers Will Use Nuclear, Biological, and Chemical Weapons*’, с.16–46.
150. Sanger, D.E., Kirkpatrick, D.D. and Perloth, N. (2017). The World Once Laughed at North Korean Cyberpower. No More. The New York Times. [Электронный ресурс] 15 Oct. Режим доступа до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2017/10/15/world/asia/north-korea-hacking-cyber-sony.html>
151. S/RES/1718 (2006) | United Nations Security Council. (2012). Режим доступа до ресурсу: <https://www.un.org/securitycouncil/s/res/1718-%282006%29>.
152. S/RES/2356 (2017) | United Nations Security Council. (2017). Режим доступа до ресурсу: <https://www.un.org/securitycouncil/ru/s/res/2356-%282017%29>
153. Schilling, J. and Kan, H. (2015). *The Future of North Korean Nuclear Delivery Systems*. [Электронный ресурс] Defense Technical Information Center. Режим доступа до ресурсу: <https://apps.dtic.mil/sti/citations/ADA617414>
154. Schwirtz, M. (2018). U.N. Links North Korea to Syria’s Chemical Weapons Program. The New York Times. [Электронный ресурс] 27 лютого. Режим доступа до ресурсу: <https://www.nytimes.com/2018/02/27/world/asia/north-korea-syria-chemical-weapons-sanctions.html>
155. Seo, Y. and Tanno, S. (2023). *North Korea believed to have exported over 1 million shells to Russia*. [Электронный ресурс] CNN. Режим доступа до ресурсу: <https://edition.cnn.com/2023/11/01/asia/north-korea-one-million-shells-russia-ukraine-war/index.html>.
156. Shin, M. (2023). *Why Is North Korea Supporting Russia on Ukraine?* [Электронный ресурс] The Diplomat. Режим доступа до ресурсу:

<https://thediplomat.com/2023/01/why-is-north-korea-supporting-russia-on-ukraine/>

157. Smith, H. (2015). *North Korea : markets and military rule*. Cambridge: Cambridge University Press.

158. Talley, I. (2018). U.N. Report Links North Korea to Syrian Chemical Weapons. *Wall Street Journal*. [Электронный ресурс] 27 лютого. Режим доступу до ресурсу: <https://www.wsj.com/articles/u-n-report-links-north-korea-to-syrian-chemical-weapons-1519760023>.

159. Tan, E. and Park, J.J. (2020). The US-North Korean asymmetrical security dilemma: Past the point of nuclear no return? *International Area Studies Review*, 23(2), с.194–209. doi: <https://doi.org/10.1177/2233865920918508>.

160. Tasic, M. (2019). Northwest Pacific—Exploring North Korea’s Asymmetric Military Strategy. *Naval War College Review*, [Электронный ресурс] 72(4). Режим доступу до ресурсу: <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol72/iss4/6/>.

161. Timmerman, K.R. (1988). Fanning the Flames: Guns, Greed & Geopolitics in the Gulf War. [Электронный ресурс] *The Iran Brief*. Режим доступу до ресурсу: http://www.iran.org/tib/krt/fanning_ch9.htm.

162. Treaties and international agreements registered or filed and recorded with the Secretariat of the United Nations. (1956). [Электронный ресурс] UN. Режим доступу до ресурсу: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20238/v238.pdf>.

163. Territorial integrity of Ukraine : defending the principles of the Charter of the United Nations : resolution / adopted by the General Assembly. (2022). [Электронный ресурс] Цифрова бібліотека ООН. Режим доступу до ресурсу: <https://digitallibrary.un.org/record/3990400?ln=ru>

164. The Soviet Union and the Korean question : documents. (1948). https://search.library.uq.edu.au/primo-explore/fulldisplay?vid=61UQ&tab=61uq_all&docid=61UQ_ALMA2177983880003131&lang=en_US&context=L. Ministry of Foreign Affairs of the U.S.S.R.

165. Tucker, S., Kim, J. and Al, E. (2002). *Encyclopedia of the Korean War : a political, social, and military history*. New York: Checkmark Books.

166. Untitled report about Nuclear Weapon. (2002). [Електронний ресурс] CIA. Режим доступу до ресурсу:
<https://nsarchive2.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB87/nk22.pdf>.
167. U.S. Mission Korea. (2023). Joint Statement: Secretary of Defense Austin and ROK Minister of National Defense. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://kr.usembassy.gov/013123-joint-statement-minister-of-national-defense-lee-jong-sup-and-u-s-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii/>.
168. Vorontsov, A. (2006). North Korea's Military-First Policy: A Curse or a Blessing? The Brookings Institution. [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://web.archive.org/web/20060531192548/http://www.brookings.edu/views/op-ed/fellows/vorontsov20060526.htm>.
169. Wudunn, S. (1998). North Korea Fires Missile Over Japanese Territory. The New York Times . [Електронний ресурс] 1 Сер. Режим доступу до ресурсу: <https://www.nytimes.com/1998/09/01/world/north-korea-fires-missile-over-japanese-territory.html>.
170. Ye Hee Lee, M. and Sohyun Lee, J. (2023). *North Korea may be sending arms to Russia for Ukraine war, images suggest*. [Електронний ресурс] Washington Post. Режим доступу до ресурсу:
<https://www.washingtonpost.com/world/2023/10/16/north-korea-russia-weapons-ukraine-war/>.
171. Yi , W. (2023). N. Korea warns Korean Peninsula close to 'brink of nuclear war'. [Електронний ресурс] Yonhap News Agency. Режим доступу до ресурсу: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20230626000800325?section=nk/nk>.
172. Lee, H.Y., Ha, Y.-C. and Sorensen, C.W. (2013). *Colonial rule and social change in Korea, 1910-1945*. Seattle: Center For Korea Studies Publication, University Of Washington Press.
173. Zhang , E. (2023). China's exports to North Korea more than tripled in 2022. Reuters. [Електронний ресурс] 20 с січня. Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/markets/asia/chinas-exports-north-korea-more-than-tripled-2022-2023-01-20/>.